

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 HAZİRAN 2007

ISSN 1301-7608

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2007/06 FİYATI: 3 YTL

2000

Önce
Kadınlar
Önde
Kadınlar

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarının güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

Bütün Kitapçılarda...

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

2000

YEREL SÜRELİ YAYIN

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Kapak Fotoğrafı:

Bütün Dünya

Arşivi

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Bölümü Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Öksüz Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz, Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Şiar Yalçın, Necmi Tanyolaç, Haluk Cansın,
İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Dr. Ufuk Akyol, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Naili Erdem, Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar,
İlker Inal, Mehmet Muhsinoğlu, Prof. Dr. Haluk Oral,
Filiz Leloğlu Oskay, Saniye Özden, Yaşar Öztürk,
Erdoğan Sakman, Songül Saydam, Hakan Sevindik,
İzlen Şen, Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abonет:

(0212) 210 0110

Dağıtım:

Yaysat

Renk Ayrımı:

Mat Yapım

Elektronik Posta:

butundunya@butundunya.com.tr

İnternet Sitesi:

www.butundunya.com.tr

Basım Tarihi:

31.05.2007

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret
A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Bir Millet Uyanıyor: 17

Kuran: Attilâ İlhan

kavga günleri

Nihat Genç

Bütün Kitapçılarda...

İçindekiler

Beyinsel Aydınlik ve Annelik İçgüdüü... METE AKYOL	7	Mayalar ve Hıristiyan Beyaz Uygurlik GÜRBÜZ EVREN	37
Günün Saatleri ve Bölümleri ORHAN VELİDEDEOĞLU	12	Mutfak Bandomuz ŞEHRİBAN KASAPÖĞLU	40
Önce Kadınlar Önde Kadınlar YAZI İŞLERİ BÖLÜMÜ	19	Küçük Emre'yi Anımsamak METİN GÖREN	43
"Ben Gözyaşlarını Silince O Daha Çok Ağladı..." ŞAHİN ÜNSAL	23	Müzikle Resim Yapma Mucizesini Gerçekleştiren Sanatçı YÜCEL AKSOY	47
Cumhuriyet Savaşçıları ALİ NAİLİ ERDEM	25	"İncilden Sonra En Çok Okunan Kitap" MEHMET MUHSİNOĞLU	49
Abdürrahim Tuncak Anlatıyor - 6 METE AKYOL	27	Lehçeleri Anlamak Çaba Gerektirir CHERYL TANRIVERDİ	53
Nasrettin Hoca KONUR ERTOP	33	Başımıza Bir de Şu "Ara Öğünler" Çıktı! ESER TUTEL	59
		Oltanın Kısmeti DR. MEHMET UHRİ	65
		"Feminizm" SONGÜL SAYDAM	69
		Gün Işığımın... LINDA CHING SLEDGE	73
		Timsah Kuyruğu ERDOĞAN SAKMAN	75
		Deniz Yoluyla Türkiye Kıyılarını Bir Uçtan Öteki Uca Dolaşmak... NURAY BARTOSCHEK	77
		İşte Ben Böyleyim SADİ BÜLBÜL	81
		Benim Üç Babam Vardı FRED BAUER	83

Sayfa: 77

Deniz Yoluyla Türkiye Kıyılarını Bir Uçtan Öteki Uca Dolaşmak...

Liam O'Flaherty ve... Bir Öyküsü HALUK ERDEMOL	86	Sizden Bize İlk Dersimiz Türkçe Bilginizi Denetleyin Bir Başkadır Memleketim Anne ve Babalardan Haziran SuDokuları	8 17 67 119 136 141
Hulahop ve Yoyo PELİN HAZAR	91		
"Bu Dokuz Gezegen Dünyanın İçinde mi, Dışında mı?.." NEZAHAT SELOĞLU ATALAY	95		
Yaşam Bir "Oyun"dur ALİ MURAT ERKORKMAZ	97		
Douro Nehri'nin İki Yanı: Porto İZLEN ŞEN	105		
Gâvur Aşevi İLYAS HALİL	109		
"Fantastik Senfoni"nin Babası: Louis Hector Berlioz YÜCEL AKSOY	112		
Yatağın Çöktüğü Gece DAVID MILLER	122		
Anahtar HASAN ERÇELİK	125		
Beyaz Bereli Genç Kız ENGİN ÜNSAL	127		
Çekiç ÇELİK ÜNLÜ	131		
Sürekli Suçluluk Duymaktan Vazgeçin BETH LEVINE	133		
Boşa Geçirilecek Bir An Bile Yok KEVIN HARTER	145		
Sevginin Işığı INTERNET YAYINI	149		

Sayfa: 105

Douro Nehri'nin İki Yanı: Porto

1001 Güzel Söz Mankafa Poldi Kareler ve Rakamlar Mantık Bilmecesi Satranç Bulmaca Ayın Kitapları Bir Fotoğraf Bin Sözcük	142 148 152 153 154 156 158 160
---	--

Beyinsel Aydınlik ve Annelik İçgüdüsü...

• Mete Akyol - *Bütün Dünya* •

Nisan ortalarından buyana ülkemizin çeşitli yörelerinde düzenlenen mitinglerin önde gelen ortak özelliklerinden biri de, “önce kadınlar, önde kadınlar” özelliğidir.

Kapak düzenimiz ve kapaktaki başlığımız, mitinglerin bu önemli özelliğini belirtmektedir.

Bu mitinglerde Türk kadını, çağdaş beyinsel aydınlığıyla, “annelik koruma içgüdüsü”nü birleştirerek hareket geçmiştir ve...

Bir tehlike karşısında yavrusunu korumak için doğasında her zaman hazır beklettiği sınırsız özverisini, bu kez ulusunun tüm bireylerinin aydınlık geleceğini korumak için sergilemiştir.

Cumhuriyetin laiklik ilkesini hedef alan bir meydan okumanın karşısına “önce ve önde” Türk kadını, beyinsel aydınlığı yanısıra, işte bu “annelik içgüdüsü” özelliğiyle de çıkmıştır.

Laiklik ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yapısında hem bir temel taşıdır, hem bir çatıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığı, sağlam yapısını bu temel taşının sarsılmaz güvenilirliği üzerinde ve bu çatısının ödünsüz koruması altında sürdürmektedir.

Bu iç içe yapısal özellikleri nedeniyle laiklik ilkesi ve Türkiye Cumhuriyeti, birbirlerinden ayrılamaz ve hatta birbirlerinden ayrı düşünülemez bir bütün oluşturmuşlardır.

Laiklik ilkesine karşı yapılan ciddi bir meydan okumayı “önce

ve önde” kadınlarımız olmak üzere aydın Türk halkı, işte bu nedenle, özünde Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yapılmış bir meydan okuma olarak kabul etmiştir ve...

İşte o nedenle, o an görevinin başına geçmiştir.

Onun bu görevi, “Türk bağımsızlığını ve Türk cumhuriyetini sonsuza değin korumak ve savunmaktır.”

Aydın Türk halkı, bu görevini Kurtuluş Savaşı'mızda Mustafa Kemal'in uyguladığı yöntemle yerine getirmiştir.

El ele verip, bireysel güçlerini bütünleştirerek önce toplumsal, sonra ulusal gücünü oluşturmuştur ve... Tümümüz tanığıyız işte...

Özellikle ilerideki kuşaklarımıza yapılan bu büyük meydan okumayı, işte bu gücüyle durdurabilmiştir.

Aydın Türk kadını, aynı beyinsel yapısı ve içgüdüsel özelliğini, ülkemizin düşmanlar tarafından işgal edilmesi karşısında da göstermiş ve...

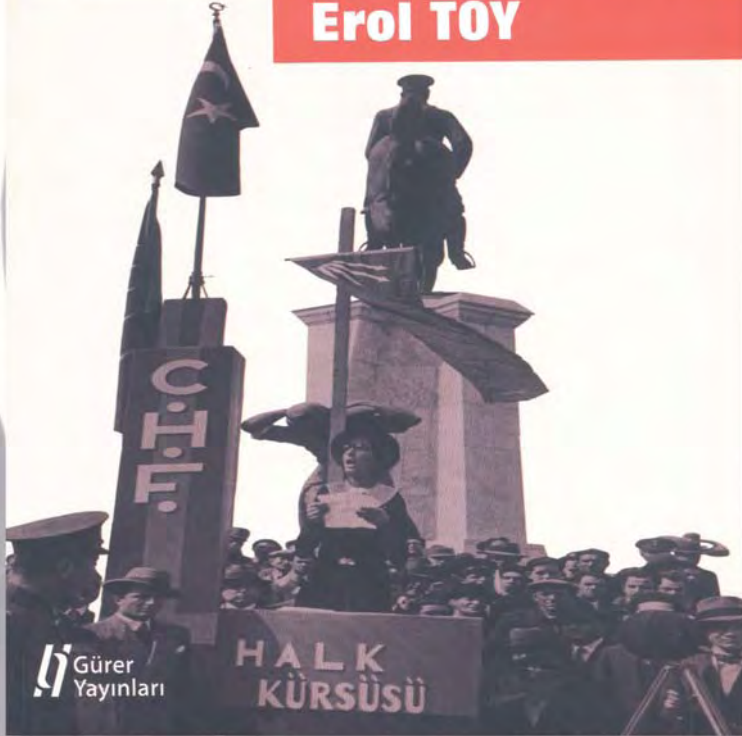
O günlerde ise vatanının bütünlüğünü koruması görev ve sorumluluğuna, yine yavrusunu koruyan bir anne cesareti ve kararlılığıyla sahip çıkmıştı.

Halide Edip'ler ve Fatma Aliye'lerle, Türkan Saylan'lar ve Necla Arat'ların ortak yanları, ulusal onurlarına sahip çıkmak ve ulusal sorumluluklarını yerine getirmek bilinçleri yanısıra, annelik özelliklerinden kaynaklanan “o benimdir, o benim” içtenliğindeki, sahiplenmek duygularındır da... •

O'na
Katılmak...

Dünden Yarına
Türkiye Cumhuriyeti

Erol TOY

Bütün Kitapçılarda...

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1,
Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr
Faks: 0216-456 2729*

İnsanın sonuna kadar bir arkadaş gibi ihtiyacını hissedeceği, her sayısı ayrı bir şaheser olan derginizin ileride kütüphanemde özel bir raf sırasını Bütün Dünya'ya ayıracak kadar müdavimi bir tarih öğrencisiyim. Yurtta kaldığım için dersler bitip odaya gittiğimde ilk işim hemen "Bütün Dünya"yı alıp yatağa uzanmaktır. Zamanla dergi arkadaşlarımın da ilgisini çekti ve odada "Bütün Dünya" kavgaları patlak verdi. Yalnız "İlk Dersimiz Türkçe", "1001 Güzel Söz" ve "Bilginizi Denetleyin" bölümlerini ortak okuyabiliyoruz. Soruları tekrar tekrar birbirimize sorarak cevapları iyice öğrenip günlük hayatta pratik yaptığımızda çok mutlu oluyoruz. Herşey için çok teşekkür ederim.

**Ahmet Özer,
Denizli.**

Siz gerçekten benim bütün dünyamsınız. Adınız ne kadar güzel ve anlamlı. Ben herşeyi sizde buldum tanıdığımdan beri... Ama ne yazık ki "Yerim dar, yerim dar" deyip yazamadım, ulaşamadım bir türlü size, oysa hemen zamanında yapmak lazım gerekeni... Oyalanmamak lazım, yazmaya engel olan şeyler hiç bitmez, asla, her an her gün yeni bir engel çıkar insanın karşısına... Ama ben size sevgilerimi minnettarlığımı yazmak, iletmek için o kadar uzun zaman oyalandım ki kendime kızıyorum şimdi. Neyse ki bugün bunu başarmak üzereyim ve çok mutluyum duygularımı size iletebildiğim için, kabul edin lütfen. Dergide ve yayında emeği geçen bütün yönetmenlere, yazarlara, sorumlulara ve

emekçilere teşekkür ederim, ellerinize yüreklerinize, kalemlerinize sağlık. Verdiğiniz bilgiler, açtığınız kapılar, gösterdiğiniz yollar için şükranlarımı sunarım. Bu ebatı küçük, kendi dev gibi olan derginiz bana bir ay değil aylarca yeterli olabiliyor, okumaya doyamıyorum. Her an elimin altında ve çantamda bulunduruyorum. Sizi, yaptıklarınızı, verdiklerinizi ve edindirdiklerinizi nasıl anlatabilirim bilemiyorum. Buna ne zamanım yeter ne de gücüm... Tek kelimeyle harikası ve harika bir iş yapıyorsunuz. Sizleri ve kocaman derginizi çok ama çok seviyorum. Herşey için teşekkürler.

Lütfen "Bütün Dünya"m, bütün dünyamız olmaya hep devam edin...

Fatma Pekpayzın.

Değerli bir hazineyi, minicik bir keseye sığdırmışsınız. Ve bu keseyi de hiç karşılık beklemeden bizlere vermişsiniz. İşte bu yüzden farklısınız. Yayınlarınızın hep sürmesi dileğiyle....

**Özlem Uzun,
İstanbul.**

Ben Türkçe öğretmenliği öğrencisiyim. Bu dergiyi lise-deki edebiyat öğretmenim tavsiye etmişti ilk o zaman başladım okumaya ve şu anda da devamlı takip ediyorum. İnanın ki zevkle okuyorum her sayıyı... Dergi içerisinde her türlü konuda bilgi ediniyorsunuz. Eğitici bir dergi... Özellikle Türkçe ve edebiyat öğretmenleri için çok güzel bir kaynak diye düşünüyorum. Bu yüzden bütün çevreme dergiyi tavsi-

ye ediyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum, emeğinize sağlık. Saygılarımla,

**Hasan Başdemir,
Şuhut, Afyonkarahisar.**

Öncelikle şunu söylemeliyim ki derginiz konularıyla çok önemli noktalara değiniyor. Ve gerçekten benim gibi tüm öğrencilerin de içerisinde kendilerine bir şeyler bulabildiğine eminim... Zaman zaman "Bu dergi tam bize göre hazırlanıyor" diyorum. Saygılarımla,

Tahsin Gencer.

Ben Kafkas Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyorum. Mart sayısı okuduğum ilk sayınız. Bilinçli bir okur olmak isteyenler, birçok bilgiye ulaşmak isteyenler ve ayrıca kendini geliştirmek isteyenler için mükemmel bir dergi olduğunu daha ilk okuduğumda anladım. Bana bu dergiyi tavsiye eden çok sevdiğim değerli hocam Okt. Nezihe Aslan'a ve bu dergiyi bizlere ulaştıran sizlere sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

**Cüneyt Dinler,
Kars.**

Bir sabah küçük kuzenim beni bir telaşla uyandırdı. Ağabeyim doğum günüm için bir hediye göndermişti. Çok sevindim hemen aldım elime, okumaya başladım. Çok güzeldi okudukça içinde kayboluyordum. Okula gittiğimde arkadaşlarıma gösterdim, onlar da çok beğendiler. Yazılar harikaydı insanı alıp başka yerlere götürüyordu, beğenmemek ne

mümkün. İşte bu hediye “Bütün Dünya” adlı dergi. Böyle tanıştım ben “Bütün Dünya”yla... Çevremdeki herkesle onu seve seve paylaştım. Hayatımda aldığım en güzel doğum günü hediyesi, bu dergiye abone edilmektir.

Ağabeyime ne kadar teşekkür etsem azdır. Aslında böyle güzel bir dergi hazırladığınız için en büyük teşekkürü sizler hak ediyorsunuz. Teşekkürler “Bütün Dünya”.

Ayşe Didem.

Ben Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisiyim. Dergiyle bir süreye ayrı kaldımsa da ağabeyim beni tekrar “Bütün Dünya”yla buluşturdu. Şimdi dergiyi aralıksız okuyor ve her sayısını sabırsızlıkla bekliyorum. Ayrıca “Bütün Dünya”yı kendi bölümümdeki arkadaşlarıma da tavsiye ediyorum. Umarım ileride Çukurova Üniversitesi’nden de böyle güzel ve bilgiyle dolu bir yayın çıkar. Bize, unuttuğumuz tarihimizi her sayınızda ayrı güzellikte hatırlattığınız için sizlere teşekkür ediyorum, yayın hayatında başarılar diliyorum.

**Yusuf Atala,
Adana.**

Derginizi 3 aydır takip ediyorum. “Neden bu kadar geç tanıştım?” diye kendime kızdım. Artık hiçbir sayısını kaçırmayacağım diye kendi kendime söz verdim. Kapağı, içindeki yazıları, ele aldığı konulardaki ciddiyeti beni

**Sizden
Bize**

Mektuplar

kendisine bağlıyor. Hepinize teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

**Gül Kurm,
Babaeski.**

“Bütün Dünya”yı ilk okuduğumda 15 yaşındaydım. Daha o anda derginin içeriği bana çok insancıl gelmişti, kendime çok yakın bulmuştum. Kendi kendime “Ben bu derginin bir bağımlısı olacağım” dedim ve dediğim de oldu. Artık sizin kopmaz bir parçanız ve sadık bir okuyucunuz oldum. Size başarılar diliyorum.

**Cengiz Tokça,
Edirne.**

“Bütün Dünya” dergisini ilk kez, okulumuzda toplam kalite yönetimiyle ilgili sunular hazırlarken bir arkadaşımın elinde gördüm. Bunlar 2000 ve 2002 yıllarına aitti. Alıp inceledim ve çok beğendim. Tüm arkadaşlarımla ve öğrencilerimin de bu dergiden yararlanmasını istiyorum. Onun için herkese öneriyorum. Size ne kadar teşekkür etsem az... Başarılarınızın devamını diliyorum.

**Ali Dedeoğlu,
Ankara.**

Hepimizin hayatını anlamlandırmak gibi bir görevi olduğunu düşünüyorum. Yeni bilgiler edinmek, tarihine ve ülkesine karşı sorumluluklarının bilincinde olmak insanın iç dünyasını güzelleştiriyor. Hayatımıza yeni güzellikler kattığımız, insancıl duygular aşıladığınız için çok teşekkür ediyorum.

Duyuru Tahtası

Ben Eskişehir, Mahmudiye ilçesinde fizik öğretmeniyim. Aynı ilçenin Türkmenmediciye Köyü’ndenim. Köy okulunu geçtiğimiz yıllarda köyden bir hayirsever yaptırdı. Binası çok güzel; ancak kütüphanesi yetersiz. Sizden istirhamım, köyümüz okuluna kitap konusunda yardımcı olmanız. Başta okul müdürü Murat Sönmez olmak üzere tüm öğretmen arkadaşlar adına ilginize şimdiden teşekkür ederim.

**Ali Yener Büyükköroğlu,
Murat Sönmez,
Mevlüt Sıdika Gündoğan
İlköğretim Okulu,
Türkmenmediciye Köyü,
Mahmudiye, Eskişehir.
Okul telefonu: (0 222) 616 70 21**

Muş ili Bulanık ilçesi Bulanık Çok Programlı Lisesi’nden merhaba... Zorunlu hizmetimizi yapmak için Ankara’dan bu okula göreve geldik. İstedik ki okulumuzun kız ve erkek pansiyonunda kalan öğrencilerimiz sizin göndereceğiniz kitaplardan faydalansın. Göndereceğiniz kitaplar sayesinde gençlerin okumalarına yapacağınız katkı birçok şeyi değiştirecektir. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

**Tuğrul Andaç, Sibel Arslantaş,
Rehber öğretmen,
Matematik öğretmeni.**

yorum. Hayatı sizin gözünüzden de bakıp anlamak hoşuma gidiyor. Teşekkürler...

**Bahar Ulu,
Denizli.**

Sudan sonra duyumsadığım bir şey “Bütün Dünya”. İsmi ni tam olarak koyamıyorum. Her ay zevkle okuyorum; ama çok çabuk bitiyor.

**Neslihan Rusçuk,
İstanbul.**

“Bütün Dünya” ile tanıştıktan beri yaşamımda büyük değişiklikler oldu. Meğer ben hiçbir şey bilmiyormuşum. Şimdi her şeyin doğrusunu öğrenmek için uğraşıyorum. “Bütün Dünya” benim bütün dünyam oldu.

**Sara Şahin,
İzmir.**

“Bütün Dünya” bilgi eksiklerimi tamamlamam konusunda çok yardımcı oluyor ve her yazıyı beğenerek okuyorum. Arkadaşlarıma hediye ediyorum; ama benim dergime dokunmalarını istemiyorum. Büyüsünün bozulmaması için ilk ben açıyorum. Böyle güzel bir dergiyi hazırlamakta emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum, hayatımı zenginleştirdiğiniz için...

**Zeynep Yılmaz,
İzmir.**

Küçük bir bilgi bombası gibi... Anlatım tarzı çok sevimli, çocuklarla ve yetişkinlerle paylaşabileceğim birçok hikayeye ulaşabiliyorum. Teknoloji ve tasarım öğretmeni olarak derginizden çok faydalaniyorum. “Bütün Dünya”ya emeği geçen herkese teşekkürler.

**Nazife Kayaoğlu,
Malatya.**

İtiraf etmeliyim; sekiz yıllık bir sunucunun böyle bir soru sormasını yadırgadım. Konu üzerinde düşünmeye başladığımdaysa, duraksadım. Gerçekten, saatleri –özellikle de gece saatlerini– bir sunucu nasıl söylemeliydi? Yetersizliğimin farkına varınca, şu benim her derde deva belgeliğimi taradım; ama bir kaynak bulamadım.

Günün Saatleri ve Bölümleri

Sayın Yılcın Ağaoğlu'ndan 3 Nisan 2007 tarihinde bir elektronik ileti aldım. Şöyle diyordu:

Kıbrıs'tan yazıyorum size. Bütün Dünya dergisinde ilgiyle takip ettiğim bölümlerden biri de sizin bölümünüz. Sekiz yıldır radyo programcılığı yapmaktayım ve kabul edersiniz ki, Türkçe'yi doğru kullanmak mesleğimde çok önemlidir. Aklima takılan bazı soru işaretleri var ama vaktinizi çok fazla almak istemediğimden sadece bir tanesini (o da doğru bildiğimi düşündüğüm ama dün geceki yayınım sırasında şüpheye düştüğüm bir konu) sormak istiyorum. Cevaplarsanız sevinirim.

Saatleri söylerken, 'sıfır sıfır' (00:00) ya da 'sıfır yirmi'

(00:20) olarak telaffuz edilmesinin yanlış olduğunu, bunların yerine 'yirmidört' ve 'yirmidört yirmi' olarak söylenmesi gerektiğini biliyorum. Ancak artık şüpheye düşmüş durumdayım. Ayrıca 'sıfır bir' ya da 'sıfır iki' şeklinde söylenmenin de yanlış olduğunu, doğrusunun 'bir' ve 'iki' şeklinde olduğunu biliyorum.

Bunların doğrularını sizden alabilirsem çok sevineceğim.

İtiraf etmeliyim; iletiyi ilk okduğumda sekiz yıllık bir sunucunun böyle bir soru sormasını yadırgadım. Konu üzerinde düşünmeye başladığımdaysa, duraksadım. Gerçekten, saatleri –özellikle de gece saatlerini– bir sunucu nasıl söylemeliydi? Yetersizliğimin farkına va-

rınca, şu benim her derde deva belgeliğimi (arşivimi) taradım, saatlerin sözlü söylenişine ilişkin bir kaynak bulamadım. Başvuru yapıtlarına el attım, hiçbirini konuya ışık tutmuyor. Bir umutla uygulamacı dostlarıma yöneldim.

Biri, emekli olmasına karşın yeri doldurulamayan, adı unutulmayan ünlü bir spiker; diğer ikisinden biri TRT'de, diğ-

ri özel bir kanalda haber sunuculuğu yapan deneyimli ve donanımlı iki arkadaşım. Onlardan da Kıbrıslı bu genç meslektaşlarına aktarabileceğim, “şu şu nedenlerle şöyle söylenmeli” biçiminde kuralara dayalı bir bilgi sağlayamadım.

İş başa düştü; düşünmeye başladım ve sonuçta, yalnızca yorum yapabileceğim kanısına

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

vararak düşüncelerimi Sayın Ağaoğlu'na ilettim.

Ancak huzursuzum!.. Bu konuda herkesin ayrı bir düşüncesi var; ama ben ortak düşünceyi arıyorum, kişisel olanı değil.

Bazı ülkeler günü ikiye ayırmış: öğleden öncesi “a.m.” (ante meridiem) gece 1'den öğlen 12'ye; öğleden sonrası “p.m.” (post meridiem) öğleden sonra 1'den gece 12'ye kadar. Zamanı, bu sisteme göre ayarlamışlar. Bütün kadranlı saatlerde zamanı gösteren rakamlar da 1'den 12'ye kadar.

Biz ve bizim gibi bazı başka ülkelerse günü ikiye ayırmışız: “gündüz” ve “gece”. Gündüz, sabah güneşin ışıdamasıyla başlar, akşam güneşin batışıyla biter. Gece, güneşin batımıyla başlar, ertesi günün sabahına kadar sürer. Günlük konuşmalarımızda da saatleri bu bölümlere ya da alt bölümlere göre söyleriz: sabah yedide, öğlen yarımda, öğleden sonra ikide, akşam üzeri altıya çeyrek geçe, gece tam onikide, gibi...

Genel yazılımda ise gün 24 saate bölünür ve zaman 24 saatin rakamlarıyla belirlenir. Günün ilk saati 0 ile 1 arası, ikinci saati 1 ile 2... son saati 23 ile 24 arasındır; ama hiçbir saatte 24 rakamı yoktur; 23 saat, 59 dakika, 60 saniye sonra gün biter. Konuşma arasında “saat yirmidörtten sonra...” deriz. Ancak bu söyleyiş görecelidir; günün 59'uncu son saniyesinin ardından “00.00.00” ile yeni bir gün başlar. Bu nedenle “saat yirmidört” (24:00), “yirmidört yirmi” (24:20) denilmesinin doğru olduğunu sanmıyorum.

Bugün saatlerin yazılı olarak saptanmasında sayısal (dijital) saatler çok yardımcıdır. Ancak, bu saatler arasında da ayrılıklar var. Örneğin, benim sayısal masa saatimde gün “0:00” ile başlıyor. Bazı televizyon kanallarında, ekranın sağ üst köşesinde görürüz, güne “00:00” ile; Star TV'nin “24” kanalında ise “00:00:00” saat-dakika-saniye olarak altı sıfırla giriliyor.

Günlük yaşamımızda bütün etkinliklerin saatleri –ulaşım, basın yayın, kültürel etkinlikler vb– bu yönetime göre belirleniyor.

Örneğin, uçakların kalkış ve varış saatleri gün içinde: 00:05-02:15; 06:30-07:50; 11:10-13:05; 17:25-19:30; 23:40-00:55 gibi belirtilir. Görevliler de sözlü bildirimlerini aynen yazıldığı gibi iletir.

Radyo ve TV sunucuları da bunu böyle mi uygulamalıdır?

TRT'ye yıllarını vermiş değerli sunucu arkadaşım 00:05'in “sıfır sıfır sıfır beş” biçiminde söylenmesini uygun bulmuyor; “ardı ardına söylenen üç sıfır, kakafoni oluşturuyor” diyor.

Yine aynı arkadaşım, haber sunucularının 25 Mart günü “Bu gece sıfır ikide saatlerinizi bir saat ileri almayı unutmayın” biçimindeki uyarılarına katılmıyor: “Gece” dedikten sonra “sıfır”a gerek yok, “bu gece ikide saatlerinizi bir saat ileri almayı unutmayın” demek yeterli; ancak “sıfır iki” denmekte direniliyorsa, o zaman da “gece”ye gerek yok, diyor. (Sayın Başbakanımız da “cumhurbaşkanı adayını açıklamak için 25 Nisan saat 24'e kadar süremiz var” dememiş miydi?)

Tam saatler (saat başları) “sıfır iki”, “sıfır yedi”, “sıfır dokuz” gibi, yazılışlarındaki sıfırlarıyla mı söylenmeli, yoksa kısaca “bu gece iki-de...” demek yeterli mi?

“**G**ece sıfır iki” yerine “gece iki”; “sabah sıfır yedi”, yerine “sabah yedi” hattâ doğrudan “saat yedi”, “saat on”, “saat on üç”... denemez mi?..

Nitekim yukarıda sözünü ettiğim sayısal saatimde tam saatler çift sıfırlı değil, tek basamaklı; 0:00, 0:59, 1:00, 2:00, 3:00 ve 9:00’dan sonra çift basamaklı; 10:00, 11:00, 12:00, 13:00 ... 23:59 oluyor.

Ondalık sayı sisteminde, bir tam sayının sağına geldiğinde onu, 10 kere büyüten; ancak aynı sayının solunda rakamsal hiçbir değeri olmayan “sıfır”ın, saatler belirtilirken (02:20) “sıfır iki yirmi”, (09:05) “sıfır dokuz sıfır beş” gibi söylenmesinin, zamansal bir değeri mi var?..

Saatlerin gece 1’den sabah 9’a kadar tek basamaklı, 10’dan gece yarısı 24’e kadar da çift basamaklı olduğunun bilinmesine karşın, 1’den 9’a kadarki tek basamaklı saatlerin “soldaki sıfırla” söylenmesinin gereği var mı?..

Edebiyat öğretmeni ve yazar Sayın Feyza Hepçilingirler, konuya bir başka açıdan şöyle bakıyor:

“Gelelim diller arasındaki saatleri algılama ve adlandırmayla ilgili farka. Gece yarısından sonraki 3, ‘gece 3’ müdür, ‘sabah 3’ mü? İngilizcede gece yarısını geçtikten sonraki her an, sabah sayılmakta. Gece yarısından sonra yeni bir gün başladığı hesabıyla diyelim saat

01:00, İngilizce konuşanlar için ‘sabahın 1’idir. Türkçe konuşanlar için ise ‘gecenin 1’idir o saat.” (Cumhuriyet Kitap, Türkçe Günlükleri, 22.6.2006)

Sorular kafamda yumak oluşturdu. Kıbrıslı genç sunucu kardeşimize kurala dayalı, kesin bir yanıt vermeme katkıda bulunmak isterseniz görüşlerinizi bana yazınız lütfen.

Bu arada bir şey daha dikkatimi çekti:

Yukarıda günün bölümlerinden söz ederken ayırdına vardım; acaba, günün birkaç ana bölümünün dışında diğer ara bölümlerin yerini, sırasını, süresini yeterince biliyor muyuz? Ben birkaçını bilemedim de...

Gelin, onlara da bir göz atalım:

Gün: (Eski Türkçe *kün* ‘güneş’ > *gün*) Dünyanın kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen süre; 24 saat.

Gün/gündüz: Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık süre.

Gece: (Es. Türk. *kice*>*gice*>*gece*) Güneş battıktan sonra başlayan ve günün ağarmasıyla biten karanlık süre. Akşamın bitimiyle başlar, saat 24:00’te (0:00) gece yarısı olur, sabahın ışıldamasıyla sona erer.

Seher: (Ar. *sebar*) Tan yerinin ağarmasından az önceki süre.

Tan: (Es. Türk. *tang*) Güneş doğmadan önceki alaca karanlık süre.

Şafak: 1- (Ar. *şefak*) Güneş doğmadan az önce gözeriminde (ufukta) beliren aydınlık. 2- Arapça’daki anlamı: Güneş battıktan sonra gözeriminde beliren kızılılık.

Ulusal marşımızın **Korkma**,

sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak... diye başlayan ilk dizesindeki **şafak**, bu günbatımı şafağıdır, sabah şafağı değil.

Tulû: (Ar. *tulû*) Doğma, Güneşin doğuşu.

Sabah: (Ar. *sabah*) Gecenin son, gündüzün ilk saatleri. Güneşin doğmasından öğleye kadar olan süre.

Sabahleyin: sabah vakti.

Kuşluk: (Öz Türk. –Oğuzca– *kuşluk vakti* “hafif sabah yemeği”nden kısaltma yoluyla) Günün sabah ile öğle arasındaki saatleri.

Kuşluk yemeği: Kuşluk vaktinde yenen yemek.

Brunch (Branç): (İng.) Kuşluk yemeği. Ülkemizde, yüksek sosyete de kuşluk vaktinde yenen ve hem kahvaltı hem öğle yemeği yerine geçen öğün. (Amerikan İngilizcesi’nde konuşma dilinde kullanılan bu uydurma söz, kahvaltı anlamındaki “breakfast”ın ilk iki harfi ile öğle yemeği “lunch”ın son dört harfi birleştirilerek oluşturulmuştur.)

Öğle: (Es. Türk. *öd* “zaman” dan *’ödle*>*öyle*>*öğle*) Güneşin gökyüzünde en yüksek noktada bulunduğu gün ortası; sabahla ikindi arasındaki süre.

Öğlen: Öğleyin, öğle vakti. Saat 12:00-13:00 arası.

Öğleden sonra: Öğlen yemeğinden sonra, öğle ile ikindi arası.

İkinci: (Es. Türk. *iki* + *nti* > *ikindi*, *ikinci*; *günün ikinci yarısı*) Öğle ile akşam arasındaki süre.

Akşamüstü-akşamüzeri: Günün ikindiden sonraki ve güneşin batmasından az önceki vakti, akşama yakın saatler.

Günbatımı: Güneşin batışı, gurup.

Gurup: (Ar. *gurub*) Güneşin batması.

Akşam: (Es. Türk. *ahşam*) Gündüzün son, gecenin ilk saatleri.

Yatsı: (Eski. *yat-sığ*>*yatsı*>*yatsı*) Güneşin batışından birbuçuk iki saat sonraki zaman. •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bir İngiliz soylusu, ortada bir gerek yokken ünlü İngiliz yazar Bernard Shaw’a sataştı:

“Bildiğim kadarıyla sizin babanız fırıncıydı” dedi ve sordu: “Siz niçin fırıncı olmadınız?”

Bernard Shaw kendine özgü zekâsıyla karşılık verdi:

“Bildiğim kadarıyla sizin babanız da soyluydu” dedi. “Peki siz niçin soylu değilsiniz?” •

Ziyafetin sonunda konuşma yapan adam, sözü uzattıkça uzatıyor, sözlerine bir türlü nokta koymuyordu.

Bir ara “Eğer yemeğimi bızlı yiyip, bemen bitirmeseydim, bu konuşmamı yapma olanağı bulamayacaktım” deyince, yemek masasının öteki ucundan garsona yüksek sesle bir sipariş geldi:

“Evladım, beyefendiye bir tabak daha götürün, o son yediği yemekten...” •

Cafer Tayyar Sadıklar
**BAŞKA BİR AŞK
İSTEMEZ**

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Bütün Kitapçılarda...

**İlk
Dersimiz
Türkçe**

**Saniye
Özden**

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanular için 18'inci sayfamıza bakınız

- 1. karizmatik** (fransızca) –
A) etkileyici B) üstün
C) başat Ç) yakışıklı
- 2. halisünasyon** (fransızca) –
A) serap B) hayal
C) yanılsama Ç) sanrı
- 3. imitasyon** (fransızca) –
A) benzer B) taklit
C) aynı Ç) uydurma
- 4. kronolojik** (fransızca) –
A) zamandizinsel
B) dizili C) sıralı
Ç) eşzamanlı
- 5. sembol** (fransızca) –
A) anlam B) simge
C) belirti Ç) marka
- 6. ırgat** (yunanca) –
A) tarım işçisi B) emekçi
C) amele Ç) işçi
- 7. duple** (fransızca) –
A) büyük B) çok
C) iki katı Ç) çift
- 8. dumdum** (hintçe) –
A) çentikli tüfek kurşunu
B) tüfek C) davul Ç) patlayıcı
- 9. koton** (fransızca) –
A) yünlü B) ketenli
C) pamuklu Ç) basma
- 10. maki** (italyanca) –
A) çalı B) ağaç
C) otlak Ç) çayır
- 11. done** (fransızca) –
A) belge B) veri
C) kanıt Ç) ölçü
- 12. mistik** (fransızca) –
A) karmaşık B) gizemli
C) karanlık Ç) tembel
- 13. kodes** (yunanca) –
A) kafes
B) hapishane
C) hücre Ç) kömürlük
- 14. gıyaben** (arapça) –
A) kendi yokken
B) arkasından C) karşılıklı
Ç) yüzüne karşı
- 15. dördül** (öztürkçe) –
A) dördü birden B) dört kez
C) dört Ç) kare

İlk Dersimiz Türkçe

Yanıtlar

17'nci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

- 1. karizmatik** (fransızca) – a) etkileyici. “Karizmatik görünümü veengin bilgisiyile toplantıdaki herkesi büyüledi.”
çelik çekirdeğinin ucu haç biçiminde çentilmiş bu kurşun, çarptığı yerde parçalanarak büyük bir etki yaratır.
- 2. halisünasyon** (fransızca) – ç) sanrı. “Gördüğü halisünasyonları daha sonra anımsamadığımı söyledi.”
- 3. imitasyon** (fransızca) – b) taklit. “Gerçek sanarak satın aldığı takıların imitasyon olduğunu öğrenince çok üzüldü.”
- 4. kronolojik** (fransızca) – a) zamandizinsel. “Olaylar kitapta kronolojik bir düzende incelenmektedir.”
- 5. sembol** (fransızca) – b) simge. “Bazı simgelerin anlamını öğrendikçe tapınacağı gezmek daha da büyüleyici geldi bize.”
- 6. ırgat** (yunanca) – a) tarım işçisi. “Babasının tarlada, bağda ırgatlık ederek onu okutmasını asla unutmadı.”
- 7. duble** (fransızca) – c) iki katı.
- 8. dumdom** (hintçe) – a) çentikli tüfek kurşunu. (“Domdom kurşunu” diye bilinir.) Adını Hindistan’ın Batı Bengal Bölgesi’nde, Dum Dum kentinde kurulu silah fabrikasından alan,
- 9. koton** (fransızca) – c) pamuklu. “Modern fabrikalarda üretilen koton kumaşlar dışarıda önemli bir rakam tutmaktadır.”
- 10. maki** (italyanca) – a) çalı. Çalılık anlamında da kullanılır. “Bir şey var, ancak makilerin orda söyleyebilirim / Keşke yalnız bunun için seseydim seni.” Cemal Süreya.
- 11. done** (fransızca) – b) veri. “Yetersiz done ile yapılan araştırmanın güvenilirliği olmaz.”
- 12. mistik** (fransızca) – b) gizemli. “Doğunun mistik dünyası onu büyülemiş, bir daha ülkesine dönmek istememişti.”
- 13. kodes** (yunanca) – b) hapisane. “Bir gün kodesi boylayacağımı biç düşünmeden serseri yaşamımı sürdürdü.”
- 14. gıyaben** (arapça) a) kendi yokken. “Mabkemenin gıyaben akladığından habersiz, uzun yıllar kaçak yaşadı.”
- 15. dördül** (öztürkçe) – ç) kare. “Dördül bir temel üzerine yapılmış binadan geriye iki duvar kalmış.”

Önce Kadınlar Önde Kadınlar

•Yazı İşleri Bölümü - Bütün Dünya•

Bir annenin, yavrusunu bağrına bastıracağı duyarlılıkla Türk kadını, bir kez daha ulusal görevinin başına geçerek, vatanının ve ulusunun varlığına ve geleceğine bir kez daha sahip çıktı. Önce eline ay-yıldızlı bayrağını aldı, sonra yine erkeğinin önünde, yanında ve arkasındaki yerini aldı ve...

Kurtuluş Savaşı’nda olduğu gi-

bi, yine varını yoğunu ortaya koyarak, bu kez uygar yaşamına yönelik bir tehlike girişimini durdurdu, yok etti.

14 Nisan’da Ankara’da, Tandoğan Meydanı’nda alevlenen ulusal ateş, daha sonra İstanbul’a, Burhaniye’ye, oradan Çanakkale, Manisa ve Marmaris’e yayıldı ve bir hafta arayla, 19 Mayıs 1919’un Samsunu’nda ve 9 Eylül 1922’nin İzmir’inde, sözcü-

Halide Edip (Adıvar), İzmir'in işgalini protesto etmek amacıyla İstanbul, Sultanahmet'te düzenlenen mitingte konuşuyor...

gün tam anlamıyla, "harlı" konumuna ulaştı.

Mimarlığını aydın Türk kadınının yaptığı bu ulusal sahipleniş kısa bir süre içinde amacına ulaştığında, aydın Türk kadını ve onun öncülüğünde aydın Türk halkı, cumhuriyetin ve laikliğin sahibi ve bekçisi olduğunu Atatürk'ün huzurunda bir kez daha kanıtlamış olmasının ve bu görevini başarıyla yapmış olmasının gönül rahatlığını duyumsuyordu.

Vatanının ve ulusunun varlığına, onuruna ve uygar geleceğine sahip çıkmak görevi, Türk kadını için yeni bir görev değildi.

Kurtuluş Savaşı'mızın kazanılmasında aydınından, köy kadınına değin tüm Türk kadınlarının emek ve destekleri, ulusumuzun tüm bireylerinin gurur duydukları bir düzeyde olmuştu.

Erkekleri yanısıra kadınlar da hem miting alanlarında, hem de savaş alanlarında yerlerini almış-

tı. Dönemin üniversitesi düzeyindeki İstanbul Darülfünun'da toplanan öğrenciler arasında 14 genç kız öğrenci, erkek arkadaşlarının cesaretleriyle boy ölçüşmeye hazır olduklarını söylüyor ve şöyle haykırıyordu:

"Arkadaşlar, ulusun diğer yarısını bizler yani kadınlar oluşturuyoruz" diyordu. "Biz de sizin kadar hatta sizden daha fazlasıyla duyumsuyoruz ulusal üzüntümüzü... Aynı duygularla söylüyoruz ki, ne olursa olsun her zaman sizin yanınızdayız, her zaman sizle beraberiz. Örgütünüze en güçlü inançlarımızla katılıyoruz."

Bir başka bir toplantıda ise, Asri Kadınlar Cemiyeti adına konuşan Sebahat Hanım, "cemiyet" üyesi tüm arkadaşlarının görüşlerini, şu sözleriyle haykırıyordu:

"Bugün en çok biz kadınlar, analar, kardeşler mutsuzuz. Bu hak ve onur savaşında biz en önde olacağız ve uygarlığa ikiyüzlülük yapan, yalan söyleyen varlıklara her zaman lanetler edeceğiz."

Prof. Dr. Türkan Saylan ve Prof. Dr. Necla Arat

Geçmişinde ne şanlar, şerefler parlayan bir ulusun bugünkü evlatlarına, kadınlarına düşen görev, son nefeslerine değin seslerini duyurmak ve hakları karşısında hiçbir zaman boyun eğmemektir."

Bir başka noktada ise kürsüye Darülfünun Tabiat Şubesi'nden Naciye Hanım geliyor ve erkek arkadaşlarına o da şöyle sesleniyor ve Türk kadının düşüncesi yanısıra, tavrını da açıklıyordu:

"Efendiler siz bu savaşta yalnız değilsiniz" diyordu. "Arkanızda yanık bağrılarıyla, yaşlı gözleriyle koşan, yetişen kadınlar, analarınız, kardeşleriniz, evlatlarınız, eşleriniz var."

Düşmanın İzmir'e çıkmasını protesto etmek amacıyla düzenlenen mitingde konuşan Halide Edip (Adıvar) ise, bir ulusal direniş eyleminde "kadın" unsurunun boyutunu ve önemini şu sözleriyle dile getiriyordu:

"Gece en karanlık ve ebedi göründüğü zaman gün ışığı en yakındır. Kalbimizde aşk, inanç ve ulus duygusu var. Sesimizi kesinlikle

dünya işitecektir. İştirmek için bugün güçlü ve metin bir ulus halinde bulunmalıyız. Burada toplanan halk kitlesinin tek isteği en doğal haklarının kendisinden alınmamasıdır. Kadınlar silahsız oldukları için zayıf görülebilirler. Fakat onların yüreği gayet metindir."

Halide Edip'in ve diğer kadınlarımızın o yıllardaki miting alanlarındaki konuşmaları, günümüz Türkiye'sinde şimdi Tandoğan'da, Çağlayan'da, Manisa, Çanakkale, Burhaniye, İzmir ve Samsun'daki miting alanlarında yankılanıyor.

Kürsüdeki Halide Edip'in adı bu kez Türkan Saylan... Fatma Aliye'nin adı Çağlayan'da Necla Arat oldu. Makbule Leman, şimdi Nur Sertel adıyla kürsüde...

Onların şimdi yalnızca adlarında değil, sözcüklerinde de değişiklik var: "İstiklal" sözcüğü yerine şimdi "Laiklik" sözcüğünü, "Vatan" sözcüğü yerine şimdi "Cumhuriyet" sözcüğünü haykırıyorlar bugünkü kürsülerdeki kadınlarımız...

Onlar yalnızca bir “ordu eri” görevi yapmakla da kalmıyorlar, ülkenin yönetimine aday kişi ve partiler üzerinde “denetçilik” görevlerini de yaparak, ilerideki günlerin ülke yöneticilerini şimdiden “hizaya getiriyorlar”.

Ve onlar bu haykırışlarıyla, yine aynı kulaklara uzanıyorlar, o kulakların sahiplerini de uyuyorlar:

Önce yine “memleket dahilindeki” yöneticilerin kulaklarına, sonra yine dışımızdaki dünyanın yöneticilerinin kulaklarına ve daha sonra da yine dünya kamuoyunun beynine ulaşıyor ülkelerinin aydınlık geleceğini ve yaşamlarının çağdaşlı-

ğını “sahiplenmiş” kararlılıkları...

Kadınlarımız, dün olduğu gibi bugün de, “yuva”larının sahipleri olduklarını bir kez daha kanıtıyorlar ve dün olduğu gibi bugün de, “yurtlarına, uluslarına, özlemlerinden çok sahip çıkıyorlar”.

Aydın Türk halkı, geleceğine umutla ve güvenle bakıyor.

Elbette birçok nedeni var ama...

Hiç kuşku yok, bu umudumuzun ve güvenimizin önde gelen bir nedeni de, erkekleri özendirircesine cesareti ve kararlılığıyla, Türk kadınının hepimizin yüreğinde ve beyninde oluşturduğu “güvence belgesi”dir. •

“Vatan” gazetesi muhabiri Burak Kara’nın çektiği ve “Bütün Dünya”nın geçen sayısının kapağını süsleyen “simge fotoğraf”taki nöbetçi erin gözyaşını silen emekli öğretmen Şükrü Ergün’ün olay anındaki duyguları da “Vatan” gazetesinde yayımlanmıştı. “Bütün Dünya” okurlarının da okumalarını istiyorum” diyerek bu öyküyü bize gönderen okurumuz Şahin Ünsal’ın bu isteğini yerine getiriyor ve... Emekli öğretmen Şükrü Ergün’ün o anki duygularını sizle paylaşıyoruz.

“Ben Gözyaşlarını Silince O Daha Çok Ağladı...”

•Gönderi: Şahin Ünsal -
Bütün Dünya•

14 Nisan’da Ankara Tandoğan Meydanı’nda düzenlenen “Cumhuriyet Mitingi”nin simgeleşen fotoğrafını elbette unutmadınız.

“Vatan” gazetesi muhabiri Burak Kara’nın çektiği ve önce “Vatan” gazetesinde yayımlandıktan sonra, gazete yöneticilerinin izniyle geçen ay “Bütün Dünya”nın kapağında yayımladığımız o simge fotoğrafta orta yaşlı bir kişi, Anıtkabir’de nöbet tutan bir askerın gözyaşlarını siliyordu.

Fotoğrafta, nöbetçi erin gözyaşını silerken görülen kişi, 62 yaşındaki emekli resim öğretmeni Şükrü Ergün’dü. Kendi de bir emekli öğretmen olan eşi Nermiye Ergün’le, “Emekli olduk; ama bu ülke için görevlerimiz henüz bitmedi” demişler ve birlikte gitmişlerdi o gün Anıtkabir’e...

Şükrü Ergün, 14 Nisan’ın simgesi olan o fotoğrafın öyküsünü, “Vatan” gazetesi muhabirine şöyle anlattı:

“Onla göz göze geldim... Anıtkabir’deki duygusal ortam beni çok etkilemişti. Yalnızca ben değil, oradaki herkes çok duyguluydu. İnsanla-

rın ellerinde Türk bayrakları dalgalanıyor, Atatürk adına sloganlar atılıyor, insanlar ağlıyorlardı. Çocukluk hep birlikte Atatürk'e, halkın uyumadığını gösteriyorduk o gün. Onun mirasına sahip çıktığımızı, ona karşı sergilenen tutumlar karşısında sessiz kalmadığımızı gösteriyorduk. Ordaki herkes o gün, görev başındaki 'Ata'nın Mehmetçikleri'ydik. Böylesi duygusal bir anda, o Mehmetçik'le gözgöze geldim. 'Allah güç kuvvet versin asker' dedim.

"O sırada eşim Nermiye bana, askerin yanaklarından inen gözyaşlarını gösterdi ve 'Ah Şükrü, bak ağlıyor' dedi. 'Bir mendil ver, sileyim gözyaşını.'

"Elimi cebime attım ve bir kağıt mendil çıkarttım. 'Ben silerim' dedim ve nöbetçi Mehmetçik'e

yaklaştım. 'Silebilir miyim, evladım?' dedim. Nöbette olduğu için konuşması elbette yasaktı. O nedenle soruma sözcüklerle yanıt vermedi. Ama bakışlarından, bana 'Evet' dediğini anladım.

"Yanaklarındaki gözyaşlarını silmeye başladığımda, gözlerinden bu kez daha çok yaşlar boşalmaya başladı.

"İşte o zaman ben de tutamadım kendimi. Bir yandan onun gözyaşlarını siliyordum, bir yandan eşimle birlikte, karşılıklı ağlıyorduk.

"O ağır ruhsal durum karşısında eşim de, ben de daha fazla dayanamadık, Anıtkabir'in merdivenlerine oturduk.

"Meğer ne çok yormuş bizi o an... Merdivenlerde dinlenirken ayırıcına vardık yorgunluğumuzun..."•

Büyük İskender bir gün vezirlerini topladı ve onlara şöyle dedi:

"Ben öldüğümde cenaze törenimde cenazemin önünden askerlerim yürüsünler silablarıyla, sağda alimler yürüsünler kitaplarıyla, solda zenginler yürüsünler mallarıyla, arkada yoksullar ve garipler yürüsün gözyaşı ve dualarıyla... Sağ elime bir altın küre verin, sol elimi ise boş bırakın, ta ki mezara değin..."

Büyük İskender'in bu söylediklerinin anlamını kavrayamayan vezirler, "Bunun anlamını bilse bilse Büyük İskender'in hocası Di-yogen bilebilir" dediler ve ona danışmaya karar verdiler. Di-yogen, vezirlerinin anlattıklarını ilgiyle dinledikten sonra "İskender'in ne denli büyük bir insan olduğunu bir kez daha anladım" dedi ve kendinden beklenen değerlendirmeyi şöyle yaptı:

"İskender'in ölümüne, onun cenazesinin önünde yürüyen askerler silablarıyla, sağında yürüyen alimler kitaplarıyla, solunda yürüyen zenginler mallarıyla, arkadan yürüyen yoksullar ve garipler gözyaşı ve dualarıyla bile engel olamadılar... İskender'in sağ elindeki altın küre, onun bu dünyada berşeye sahip olduğunu, sol elinin boş olması ise 'Bu dünyaya eli boş geldim eli boş gidiyorum...' dediğini göstermektedir..."•

Gönderi: Ali Nalçacı

Viranelerin ve harabelerin silinip yok edildiği, gönencin ülkenin bütününde elle tutulur duruma geldiği ve çok yönlü bir zenginliğin iktidar olduğu bir devlet... Bu devlet, çağdaştır, demokrasiyi içine sindirmiştir, kendi ayaklarının üzerinde kimsenin koltuk değneğine gereksinim duymadan yürümektedir.

Cumhuriyet Savaşçıları

Bizler Atatürk sevgisiyle büyüdük ve "Ne mutlu Türk'üm diyene" onuruyla var olduk. "Vatan bir küldür parçalanamaz" parolasını hedefimiz kıldık. "Bir Türk dünyaya bedeldir" sözü bizim için bir aşk şarkısıdır. Yaşam fel-sefemiz "Yurtta barış, dünyada barış" devletimizin ve milletimizin siyaseti olarak tanımlandı.

Şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan" özlemi beni her 19 Mayıs'ta alır gençlik yıllarıma götürür. İçim, dışım 19 Mayıs'larla dolar. Çöken bir imparatorluğun külleri arasından yükselen cumhuriyeti yaşamı yeni baştan...

Ulusal bayramlarımız bizim yalnızca bağımsızlığımızın ve özgürlüğümüzün simgeleri değildir. Ulus olmamızın kilometre taşlarıdır. Ulusal egemenliği ve ulus iradesini üstün kılma düşüncesi 23 Nisan'ların, 19 Mayıs'ların ve 29 Ekim'lerin eseridir. Bu eser, 87 yıldır hep ileriye doğru yürümektedir.

Bizlerin yetişme yılları, evde de okulda da, kutsal değerler olarak vatanla, ulusla, bayrakla ve cumhuriyetle bütünleşmiştir. Şehitleri ve gazileriyle vatan kılınan Anadolu'yu insanca yaşanır bir düzeye çıkarmak ve dünyanın her

bölgesinde saygın bir Türkiye imajını yaratmak bizlerin düşüdür. Bu düşünün gerçekleşmesinin; ancak kafada, gönülde irade ve inançta Türkiye sevgisinin bilimle ve demokrasiyle bütünleşmesi durumunda olanaklı olabileceği düşüncesi 19 Mayıs'ı gençlik ve spor bayramı yapmıştır. Bu nedenledir ki, 19 Mayıs yalnızca bir bayram değildir. Geleceğimizin güvencesi olan aydın genç-

lerimizin tüm branşlarda başarılarını kanıtlamalarıdır da...

"Yüksek Türk yüksel! Senin yükselmenin sınırı yoktur."

Viranelerin ve harabelerin silinip yok edildiği, gönencin ülkenin bütününde elle tutulur duruma geldiği ve çok yönlü bir zenginliğin iktidar olduğu bir dev-

Yaşamdan Gözlemler

Ali Naili Erdem

let... Bu devlet, çağdaştır, demokrasiyi içine sindirmiştir, kendi ayaklarının üzerinde kimsenin koltuk değneğine gereksinim duymadan yürümektedir.

Böylesine bir tablo 19 Mayıs'ta yola çıkanların ruhlarında yaşattıklarıdır. Buna layık olmak Türk gençliğinin görevidir.

Şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma inancı yüreklerde. Atatürk ilke ve inkılaplarını içine sindiremeyenler bir yandan cumhuriyetin kazanılmışlarını yıkmaya bir diğer yandan da demokrasiye karşı gelmeye çalışmaktadırlar. Oysa bilmiyorlar ki, cumhuriyetle demokrasi etle tırnak gibidirler ve birbirlerinden ayrılmazlar.

Vatan, toprağın imana gelmesi-

dir, bayrağımız da şanımlı, şereflimizdir. Bu vatan bizim, bu bayrak da bizimdir. Ne vatanımız bundan küçük olur, ne bir başka bayrak, bayrağımız olur. Bir anlamda 19 Mayıs budur, işte!..

Geçtiğimiz aylarda egemenlik bayramını ve gençlik bayramını kutladık. Başımız dik... Göğsümüz aziz ulusumuzun aşkıyla dopdolu...

"Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir" diyenlerle birlikte bilimde, sanatta, teknolojiye demokratik, laik cumhuriyetin havasında aydınlık geleceğe yürüyoruz.

Şair İbrahim Minnetoğlu'nun dizeleriyle:

"Bilginin ışığında, sanatın en güzelinde / Yürüyenlerle beraber rubum / Mevsimler, zamanlar üzerinde / Bizimle, daima bizimle sevdiğin aydınlık!.. / İşte böyle tanıdık seni Ata'm, izinden ayrılmadık."•

Evsahibi kadın, bir oda kiralamak isteyen gence "Odamı kiraya veririm; ama bu odaya kız arkadaş getirmek yok" dedi.

Odayı tutmanın tek koşulunu dinleyen genç adam, "Peki, erkek arkadaş gelebilir mi?" diye sordu.

Evsahibi kadın anlayışlı bir biçimde kafasını salladı "Tabii" dedi. "Erkek arkadaş gelebilir..."

Genç adam evsahibinin bu yanıtı üzerine çok rahatladı. "Tamamdır, o zaman" dedi. "Zaten odayı ben değil, kız arkadaşım tutacaktır."•

İşçi patronunun yanına geldi, kekeleye başladı:

"Herşey pahalalandı" dedi. "Maaşımın artırılmasını rica edebilir miyim?"

Patron gülmüştü: "İyi de, senin maaşını geçen artırmıştık" dedi. "Maaşını saymadın mı, yüzde yirmiş artırılmıştı."

Patronun bu açıklamasından sonra adam önce özür diledi, sonra bızla kapıya yöneldi:

"Şimdi doğruca eve gidip, eşimden besap soracağım" dedi. "Geçen ay zarftan maaşımın zamli çıktığını söylemedi bana..."•

Abdürrahim Tuncak Anlatıyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi tarafından, Mustafa Kemal Atatürk'ün evinde büyütülen, yetiştirilen, öğrenimi Mustafa Kemal Atatürk'ün istediği doğrultuda ve koşullarda özel olarak yaptırılan Abdürrahim Tuncak, Mustafa Kemal ve ailesinin Akaretler ve Şişli'deki evlerinde, daha sonra Çankaya Köşkü'nde ve İzmir'de onla birlikte olduğu yıllardaki gözlemlerini ve anılarını, yalnızca Mete Akyol'a anlatmıştı. Abdürrahim Tuncak'la tanışması olayını "yaşamsal talihim" olarak niteleyen ve onun, Mustafa Kemal'le ilgili olarak anlattığı anıların bir bölümünü olsun yayımlama izni alabilmesini "mesleki ödülüm" diyerek övünçle tanımlayan Mete Akyol, bu anıları şimdi "Bütün Dünya" okurlarıyla paylaşıyor. Abdürrahim Tuncak'ın anıların satırarında olduğu denli, satır aralarında da yakın tarihimizin bugüne değin kaleme alınmamış birçok gerçeğiyle karşılaşacaksınız.

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Abdurrahim Tuncak Anlatıyor -6

*"Mustafa Kemal beni kucaklayıp öptü:
'Bak, Abdurrahim'i de görebiliyorum, anne' dedi.
'Kör olsaydım, görebilir miydim, biç?'"*

Mustafa Kemal, Annemle Beni Halep'e Getirtti

Mustafa Kemal Paşa, 20 Temmuz 1917 tarihinde, VII. Ordu komutanı olarak Suriye'de görevine başlamıştı ama...

Suriye'deki tüm orduların başında bulunan Alman Mareşali Von Falkenheim'in Kurmay Başkanı Albay Von Dumez ile "yıldızı bir türlü barışamamaktaydı."

Dumez, Mustafa Kemal'e hakkı olan ordu komutanlığını, tüm birlikleriyle vermekten yana değildi.

Oysa VII. Ordu komutanı olarak atanan Mustafa Kemal, bu orduya bağlı tüm kolorduların emrine verilmesini ve cephenin belli bir bölümünde kumandanın, kendi sorumluluğuna bırakılmasını istiyordu.

Dumez ise, Mustafa Kemal'in bilgisi dışında daha yüksek makamlara yazılar gönderiyor ve onun, böbrek rahatsızlığını öne sürerek sorumlu bir görev almak istemediğinin anlaşıldığını bildiriyordu.

Oysa Mustafa Kemal yalnızca, bir ordu komutanının hakkı olan şerefli makamı ve o makamın yetkilerini istemektedir.

O sırada Türk-İngiliz Cephesi, Filistin'in güney sınırında, Sina Çölü kapılarındaydı. Fakat İngilizler üstündü. Bir kanatları denizde donanmaya, öteki kanatları çöle ve çöl-

deki ücretli Arap kabilelerine dayanmaktaydı.

General Falkenheim'in planı, Sina Cephesi'ne bir saldırı düzen-

Benim Gazetecilik Günlerim

Mete Akyol

leyerek İngilizler'i Süveyş Kanalı'na doğru sürmektir.

Falkenheim, VIII. Ordu ile cepheden, Mustafa Kemal'in VII. Ordusu ise kıyı boyunca Birussebi üzerinden saldırıya geçecekti. Bu saldırı düzeninde en önemli görev, Mustafa Kemal'e ve başında bulunduğu VII. Ordu'ya düşüyordu. Özetle, yeni bir Sina serüveni açılıyor, yeni bir çöl seferi başlıyordu.

Mustafa Kemal, hem İngiliz ordusunu, hem de İngiliz donanmasını tanıyordu. Çanakkale'de onlarla boğaz boğaza boy ölçüşmüştü. Ve bir adım geri çekilmedikten başka, cephesindeki düşman güçlerini, topraklarımızı bırakıp gemilerine dönmek ve kaçmak zorunda bırakmıştı.

Fakat Çanakkale'deki durum, karşı tarafın dediği gibi "Devler diyarında bir devler savaşı"ydı. Orada memleketin ölüm kalımı teraziye konulmuştu. Oysa Sina Çölü'nde, Mustafa Kemal bir serüvene taraftar değildi. O disiplinli bir savunma taktiği ve stratejisi istiyordu. Falkenheim ise bu görüşte değildi. O, Alman genelkurmayının da görüşlerini uygulamaya çalışarak, İngilizler'e karşı saldırı hareketlerine girişilmesi taraftarıydı.

Mustafa Kemal huzursuzdu. Bu kez de yine kaleme sarıldı ve ayrıntılarıyla incelediği durumunu, siyasi nitelikte bir rapor olarak hazırladı.

Birinci Dünya Savaşı'nın önemli belgeleri arasında yer alan bu rapor, yalnızca bir askerî kumandanın, herhangi bir stra-

tejik hareket üstünde, üstlerine yazdığı mesleki bir bildiri değildi. Rapor çok cepheliydi ve ileriye yönelikti. Memleketin içinde bulunduğu maddi ve manevi çöküntü, raporda her cepheden ve cesaretle açıklanmaktaydı.

Bir kopyası Sadrazam Talat Paşa'ya da gönderilen bu raporun aslı, Başkumandan Enver Paşa'ya gönderilmişti.

Başkomutanlık bu raporu kabul etmemiş, raporda ileri sürülen fikirleri, resmi ve dar bir üslupla reddetmişti.

İşte bunun üzerine Mustafa Kemal, hiçbir askerî, hele bir ordu kumandanının yapamayacağı ve hatta bir bakışta yapmaması gereken bir şey yaptı ve...

"Kendi kendini kumandanlıktan affederek" kendi vekilini kendi tayin edip, görevinden çekildi. Onun bu davranışı bir istifa eyleminden başka bir şey değildi; ama alışılmış istifalara da benzemiyordu.

Bir ordu kumandanının, bir savaş cephesinde ve hem de bir saldırı öncesinde böyle bir davranışı, kanunların ve savaş disiplininin kapsama alanı içinde görülen bir olay değildi.

Genelkurmay ve Başkomutanlık Vekaleti, bu davranışı sert ve kesin bir kararla karşılayabildi; ama böyle yapmadı. Önce Mustafa Kemal'i kararından vazgeçirmeye, istifasını geri almaya razı etmeye çalıştılar. Bu, sonuç vermeyince, onu yeniden eski görevine, yani Doğu Cephesi'ndeki II. Ordu komutanlığına atadılar.

Mustafa Kemal, bu yeni görevini de reddetti. Suriye'den ayrılıp İstanbul'a dönmeye karar vermişti. Kendi deyişiyle, "bir asi kumandan" olarak dönecekti İstanbul'a.

Artık bir ordu komutanı olmadığı için Halep'te şimdi, İstanbul'dan tanıdığı yakın bir aile dostlarının, Salih Fansa'ların evinde konuk olarak kalıyordu.

Abdürrahim Tuncak, Mustafa Kemal'in "o günleri"nin İstanbul'a, Akaretler'deki evlerine yansımalarını anlatıyor:

"Mustafa Kemal Paşa'nın Suriye'deki huzursuzluğu, İstanbul'a, Akaretler'deki 76 numaralı eve, başka bir biçimde yansımıştı.

"Annem bir gün evde ağlıyordu. Ne olduğunu sorduk.

"Mustafa'm kör olmuş' dedi ağlayarak. 'Mustafa'nın gözleri görmüyormuş artık...'

"Bu haberi kimden aldığınızı sorduk.

"Mahallede herkesin ağzında dolaşılıyor bu haber' dedi. 'Bazı komşularımız geçmiş olsun bile dediler.'

"Annemin duyduğuna göre Mustafa Kemal Paşa, çölde bir kum fırtınasına yakalanmış, kum tanecikleri ok gibi gözlerine girmiş... Mustafa Kemal Paşa'nın gözleri görmez olmuş.

Annem bu haber üzerine bir hafta durmaksızın ağladı. Bir hafta sonra Cevat Abbas Bey geldi eve.

"Halep'e dönüyorum' dedi. 'Mustafa Kemal Paşa'ya sağlık haberlerinizi götürmeye geldim.'

"Mustafa Kemal Paşa'nın Ça-

nakkale'de yaverliğini yapan, ondan sonra da onun yanından hiç ayrılmayan Cevat Abbas Bey ailemizin bir ferdi gibiydi.

"Annem onu bırakmadı.

"Mustafa'nın gözleri kör olmuş' dedi. 'Beni ona götüreceksin... Mustafa'mı göremezsem, ölürüm ben burada...'

Cevat Abbas Bey, böyle bir şey olmadığını söyledi; ama annemi inandıramadı. Onun üzerine bir öneride bulundu:

"Ben yarın yine gelirim' dedi. 'Bu konuyu yarın konuşuruz.'

"Cevat Abbas Bey ertesi gün geldiğinde, müjdeli haberi de beraberinde getirdi:

"Mustafa Kemal Paşa'ya telgraf çektim, ne kadar üzgün olduğunuzu ve oraya gelmek istediğinizi bildirdim' dedi. 'Biraz önce kendisinden bir telgraf geldi. Sizi de getirmemi emrediyor. 'Abdürrahim'i de getirin' diyor.'

"Annem beni de aldı yanına. Halep'e asker ve cephane taşıyan bir trene bindik. Cevat Abbas Bey, annem ve ben, bir haftadan daha fazla süren tren yolculuğundan sonra Halep'e vardık.

"Mustafa Kemal Paşa, Halep eşrafından Salih Bey'in konağında misafir kalıyordu. Cevat Abbas Bey bizi oraya götürdü.

"Annem Mustafa Kemal'le karşılaşınca kendi tutamadı, ağlamaya başladı. Uzun uzun sarıldı, öptü onu...

"Mustafa Kemal Paşa da fena olmuştu; ama belli etmemek için gülümsüyordu:

"Bak işte kör değilim anne... Seni görebiliyorum' dedi.

"Zayıflamış ve yüzü süzülmişti. 'Biraz hastalık geçirdim, şimdi düzeldim' dedi.

"Mustafa Kemal Paşa beni kucaklayıp öptü.

"Bak sana küçük Abdürrahim'i de getirdim' dedi annem.

Mustafa Kemal Paşa da, 'Çok iyi etmişsin, anne' dedikten sonra anneme beni gösterdi:

"Bak, Abdürrahim'i de görebiliyorum, anne' dedi. 'Kör olsaydım, görebilir miydim, hiç?'

"Annem ve ben de Salih Bey'in konağında misafir edildik. Fakat orada galiba bir kez yemek yedik. Çünkü her akşam başka bir eve, ziyafete davet ediliyorduk. Mustafa Kemal Paşa'nın annesinin geldiği haberini duyan dostlar, birbirleriyle ziyafet yarışına girişmişlerdi.

"Salih Bey'in konağı, büyük bir portakal bahçesinin ortasındaydı. Mustafa Kemal Paşa sık sık bahçede otururdu. Ben de hep, onun çevresinde oynardım.

"Bir gün bahçede oynadığım sırada beni yanına çağırdı:

"Senin burada bir fotoğrafını çektireyim mi?' dedi.

"Ben de 'Evet' dedim.

"Emir verdi, ordunun terzisini getirtti ve bana bir gecede, yöresel giysi diktirdi.

"Orduda görevli bir doktor yüzbaşının fotoğraf makinesi vardı. Ertesi gün doktor yüzbaşı fotoğraf makinesiyle Salih Bey'in bahçesine geldi. Bana da içeride, yöresel giysileri mi giydirdiler.

“Bahçeye, Mustafa Kemal Paşa'nın yanına gittiğimde, beni görünce gülmeye başladı.

“Tam buralı bir delikanlı olmuştun” dedi ve yan tarafı gösterdi. ‘Gel burada, yanımda otur.’

“Doktor yüzbaşı, fotoğraf makinesini hazırlamış, fotoğrafımızı çekmek üzereyken, Mustafa Kemal Paşa biraz durmasını söyledi.

“Çanakkale’den beri yanından ayırmadığı tabancasını çıkarttı, benim belime taktı. Belimin öteki yanına ise, kuşağın arasına, kendi kasaturasını yerleştirdi.

“İşte şimdi oldu” dedi ve doktor yüzbaşıya döndü:

‘Fotografımızı şimdi çekebilirsin’ dedi. ‘Çünkü Abdürrahim hazır.’

“Halep’te annemle birlikte bir hafta ya da on gün kaldık. Mustafa

fa Kemal Paşa İstanbul’a izinli olarak dönen bir çavuşa emanet etti bizi. O çavuşla birlikte yine trenle, İstanbul’a döndük.”

“Halep’te, Salih Bey’in bahçesinde Mustafa Kemal Paşa ile çekilen fotoğrafım, yıllar sonra Almanya’ya yüksek öğrenim yapmaya gittiğimde, tren istasyonunda kaybettiğim bavulomla birlikte yok olmuştu.

“Makbule Ablam (Atatürk’ün kız kardeşi Makbule Atadan) 1956 yılında öldüğünde, bu fotoğrafın kartpostal büyüklüğünde bir kopyası, onun ‘evraki’ arasından çıktı.”•

Gelecek Yazı: Mustafa Kemal Paşa, annesine beklediği haberi getirdi: “Şişli’de bir ev bulduk anne, tam istediğim gibi...”

Savaş sırasında yüzbaşı, çavuşlarından birini yanına çağırıldı ve şu emri verdi:

“Yanına adamlarından dört kişi al” dedi. “İki kilometre ileride bir tren istasyonu var ve bu istasyonu kullanılamaz duruma getir.” Çavuş adamlarıyla birlikte yola çıktı. Aradan bir saat geçtikten sonra geri dönen çavuşa, yüzbaşı sordu:

“Size verdiğim görevi tam olarak yerine getirebildiniz mi?” dedi. “İstasyonu kullanılamaz duruma getirdiniz mi?”

Çavuş kendinden emin bir biçimde “Evet kumandanım” dedi ve ekledi:

“Gişelerdeki tüm biletleri yaktık, kumandanım...”•

Yaşamı boyunca çalışmadan yaşamaya alışmıştı. Evlenmeden önce ailesinin parasını, evlendikten sonra da eşinin parasını son kuruşuna değin barcadı. Bir sabah eşi kendisine 100 YTL uzattı, “İşte son param” dedi. “Git bir iş bulmaya çalış...”

Adam bir saat sonra çok mutlu bir biçimde eve döndü ve eşine müjde verdi:

“Tamam karıcığım, çok güzel bir iş buldum” dedi. “Yarın başlayacaksın yeni işine...”•

*Haksızlık Edenlere, Boş Yere Övünenlere,
Akıl Yolundan Sapanlara Ders Veren*

Nasrettin Hoca

“Hoca’nın hikâyelerinde ‘hazırcevaplık, nükte, sağduyu’ ile ‘saflık ve tubaflık’ öğeleri birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.”

P. N. Boratav

Nasrettin Hoca fıkraları, Türkçe’nin konuşulduğu her yerde, her düzeydeki topluluklarda yaygınlaşmış güldürücü kısa öykülerdir. Bunların belli nitelikleri olan, belirli bir yaşam sürmüştü, belirli bir kişinin başından geçmiş olayları aktardığı kabul edilir. Ahmet Kutsi Tecer, Hoca’nın “aykırı konuşmasını seven, akılselimi kuvvetli, neşeli, babacan bir tip” olduğunu ileri sürer. Dünya görüşünü ise, “akıl ile duygunun dengesine değer veren Ortaçağ sonu Anadolu’sunun ideali olan toplum düzenine bağlı bireyci ahlak görüşü” diye tanımlar. Fıkralarının insanı hem eğlendirdiğine hem düşündürdüğüne dikkati çeker.

Nasrettin Hoca fıkralarının, günümüzde yayımlanan derlemeler-

de sayısı 500 kadardır. Fıkraların yer aldığı en eski elyazmaları 16’ncı yüzyıldan kalmaz; bunlardaki fıkra sayısı ise 200’ü bulmaz. Günümüze yaklaştıkça fıkralara yenileri eklenmiş, eski fıkralardan

bir bölümünde türlü değişiklikler yapılmış, bir bölümü ise anlatılmaz olmuştur.

Yabancı dillere pek çok çevirisi yapılan bu fıkraları şiirleştiren çalışmalar da olmuştur. Bunların en başarılısı Orhan Veli’nindir.

A. K. Tecer, fıkraları şöyle sınıflandırmaktadır:

• Bir küçük olay anlatılır; bu anlatmada olayın geçtiği yer (ev,

sokak, cami, pazar yeri vb.) ve zaman (gündüz, gece, mevsim vb.), olayla ilgili kişiler (Hoca’nın karısı, oğlu, komşusu, öğrencisi, kadı, hırsız, satıcı, müşteri vb.) belirtilir. Kişiler arasında bazan

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

önemli mevki sahiplerine, hattâ tarihi adlara (Timurlenk, Sultan Alaettin vb.) rastlanır. Fakat olaylar hemen hemen daima gündelik yaşama giren basit davranışlardır.

• Nasrettin Hoca, yaşadığı bir olayla ilgili olarak yerine ve zamanına uygun bir söz söyler, ilgilileri beklemedikleri bir durumla karşılaştırır. Bu beklenmedik sonuç, aykırı gibi görünen bir gerçeğin ifadesidir.

Selçuklular'ın son döneminde (13'üncü yüzyıl sonları) Akşehir'de Nasrettin Hoca adında birinin yaşadığı, bu kişinin kadılık yaptığı, birtakım olaylar karşısında beklenmedik değerlendirmelerde bulunduğu, akıldan kolay çıkmayacak, şaşırtıcı sözleri olduğu kabul edilmektedir. Bugün ona ait olduğu varsayılan bir mezar bulunmaktadır. Ancak onun Ankara Savaşından (1402) sonraki dönemde Timur ile karşı karşıya geldiğini, ona şakalı sözler söylediğini, hatta zaman zaman yergiler yönelttiğini anlatan fıkralar da üretilmiştir.

Kesin belgelere dayanmayan bilgilere göre Nasrettin Hoca 1208/1209 yılında Sivrihisar yakınlarındaki Horto köyünde doğmuş, orada babasından sonra imamlık etmiş, 1237/1238'de Akşehir'e gelip yerleşmiş, 1284/1285 yılında orada ölmüştür.

Her ne olursa olsun Nasrettin Hoca adını taşıyan bir halk filozofunun yaşayıp efsaneleştiği, onun kendi sözlerine, şakalarına her çağda yenilerinin eklendiği kabul edilmektedir.

Nasrettin Hoca'nın nasıl biri olduğu konusunda İlhan

Başgöz'ün varsayımı şöyledir:

“Hikâyelerinde beliren kişiliğine göre Hoca, hayatının yoksulluklarını güler yüzle karşılayan, insanların bencil yönlerini taşlarken merhametsiz, toplumun değersiz inançlarını maskaraya alan bir insandır. Komiğinin öğelerini yabancı kaynaklardan değil, günlük hayatının olaylarından almaktadır.”

Onun yaşamöyküsünün ayrıntılarını tam öğrenemediğimiz gibi günlük yaşamının ayrıntılarını da yazık ki tam bilemiyoruz. Eski yazmalardaki fıkralarının bir bölümü sonraları din bakımından sakıncalı ya da açığa çıkarmaya değerli için anlatılmaz olmuştur. Böyle fıkraların yer aldığı bilimsel bir yayına çok yakın yıllarda bile tepki gösterilebilmiştir.

Günümüzde yaygın fıkraların Nasrettin Hoca'sı ise yoksul bir hoca, bir kasaba kadısıdır. Cemaatle, öğrencileriyle, evde karısıyla tatlı çekişmeleri anlatılır. Oğlu, bencil komşuları, inatçı eşeği onu güç durumlara sürükler. Evine hırsız girer, buğdayını kendisi değirmene götürür. Beceriksizlikler yapar. Başkalarının uygunsuz işlerini iğneler.

Ancak kendisinin de eleştirilecek davranışları az değildir. Çevresindekilerin yanlış bilgilerine vurdumduymazlığına eleştiriler yöneltebilmek için kendisini düşüncesiz, anlayışsız bir kimse gibi göstermekten çekinmez.

Nasrettin Hoca fıkraları çok geniş bir alana yayılmıştır. Pertev Naili Boratav onun 15'inci yüzyıldan itibaren yalnız Türkçe konuşulan

yerlerde değil, pek çok İslam ülkesinde de “Diyojen ve Esop soyundan bir bilge, bir halk filozofu, ama daha çok bir ermiş kişi” niteliğiyle tanındığına dikkati çeker.

Geniş coğrafya üzerinde kalabalık halk toplulukları Nasrettin Hoca fıkralarını öğrenip yinelirken o fıkralardan kimilerini değiştirmiş, kimi fıkraları da alıp kendi halk kahramanlarına mal etmiştir. Buna karşılık başka halkların birçok yerel fıkrası da Nasrettin Hoca fıkrasına dönüşerek dillerde dolaşmaya koyulmuştur.

Nasrettin Hoca fıkralarının derlendiği en eski elyazmalarının bilimsel yayımını yapan Pertev Naili Boratav onun kimliğini araştırırken sözü, haklarında fıkralar üretilmiş hemşerileri Sivrihisarlılar'a getirir:

“Nasrettin Hoca'nın nükteci ve bilge ünü de, onun doğum yeri olan Sivrihisar insanların tuhaflikları ve saflıkları üzerine anlatılanlar da eski kaynaklara, ta 15'inci yüzyıla çıkıyor; Hoca'nın hikâyelerinde 'hazırcevaplık, nükte, sağduyu' ile 'saflık ve tuhaflık' öğeleri birbirine sıkı sıkıya bağlıdır ve bunlar tümüyle Nasrettin Hoca'nın halk bilgesi kişiliğini, yani onun fıkralarının ayırt edici niteliğini meydana getirirler. Epey eski bir tarihten, belki de Hoca'nın ölümünden az sonra başlayarak Sivrihisarlılar üzerine anlatılan hikayelerle Hoca'ya mal edilen fıkralar birbiriyle kaynaşmış ve giderek Hoca'nın kişiliği ağır bastığı için, sade Sivrihisarlılar üzerine anlatılanlar değil, Türk

mizah yaratmalarının büyük toplama da onun ünlü adı etrafında çevrelenmiş olmalıdır.”

İlhan Başgöz, Nasrettin Hoca fıkralarının ana niteliğini şöyle açıklamaktadır:

“Onun kişiliğinde canlanan Anadolu Türk halk mizahı, yorgun bir zihnin düşüncelerini boşaltan, dilimizin güçlü bir deyimi ile, 'lala-paşa eğlendiren' başıboş bir mizah değıldir. Nasrettin Hoca mizahı, bunun tam aksine, Türk halkının sorunları ile beraber yürüyen, toplum eğitimine yönelmiş, yapıcı bir mizahtır. Türk halkı, yüzyıllar boyunca dertlerini bu mizahla avutmuş, sevinebildiği mutlu günlerde de, bu mizahın sevinci ile yaşamıştır.

“Bu 'Nasrettin Hoca sevinci ile yaşamak, işleri şakaya almak demek değildir, sadece güler yüzü ciddiliğe engel saymamak, yani Türk halkı gibi, 'güler yüzle ciddi olmak' demektir.”

Söylenceye göre bir toplulukta biri Nasrettin Hoca'nın bir fıkrasını anlatırsa altı kişi daha birer fıkraya daha anlatır, böylece fıkralar yediye tamamlanır mı!

Bu söylenceye uyularak Nasrettin Hoca fıkralarının genel niteliklerini göstermek üzere şu yedi fıkraya sıralanabilir:

• “Hoca, Ramazan'da cerre çıkmış; yani yerleştiği bir köyde ay boyunca namaz kıldırıp vaaz verecek, bayramda da cemaatten üç-beş kuruş toplayıp köyden ayrılacaktı. Köy odasında kalıyormuş; ama kapısını çalan, yesin içsin diye bir şey getiren yokmuş. Bir gün vaaz verirken İsa Peygamber'i anlatıyormuş: Hz.

İsa, Tanrı tarafından göğe çekilirken harmanisinde haram bir iğne bulunduğu için Arşılâ'ya yükselememiş, o gün bugündür üçüncü kat gökteymiş!

“K öylünün biri, ‘Hoca efendi, İsa orada ne yiyip içiyor?’ deyince Hoca, ‘Tanrı’nın kendi katına çektiği peygamberin ne yiyip içtiğini soruyorsunuz da hocanızın Ramazan boyunca ağzına ne koyduğunu soranız olmu-yor!’ diye yakınmış.”

•“Timur, Hoca’ya demiş ki:

‘Abbasoğulları Mustansırbillah (Tanrı’nın yardım ettiği), Mutasimbillah (Tanrı’ya karşı günah işlemekten çekinen), Mutevekkilallah (İşini Tanrı’ya bırakan gibi unvanlarla anılırdı. Onlardan olaydım ne denirdi bana?’

“Hoca yanıtlamış:

“Neuzibillah (Tanrı ondan bizi korusun)!”

•“Bir gün sofrada, gözü gönlü açılın diye olmalı, karısının başını açmasını istemiş. Kadın, ‘Sofraya şeytanlar üşüşür!’ diyerek karşı çıkmış.

“Hoca, ‘Hanım, demiş, şimdi sen başını açarsın melekler kaçır, ben besmele çekerim şeytanlar kaçır, şu yemeği başbaşa yeriz. Zaten ben kalabalıktan hoşlanmam.”

•“Hoca evlenmiş, beşinci gün karısı doğum yapmış. Hoca bebek için elifbe, yazı takımı gibi şeyler getirip beşiğin başucuna dizmiş. ‘Efendi, şimdiden bunlara ne gerek var?’ diyen karısını da ‘Dokuz aylık yolu beş günde alan, birkaç güne kadar da mektebe başlar!’ diye yanıtlamış.”

•“Hoca panayırdan eşek satın almış. Kalabalıktan sıyrılıp çıktığı zaman bir de bakmış ki tuttuğu yuların öteki ucu bir delikanlının boynunda. Oğlan anlatmış:

‘Ben anama babama karşı gelmişim. Onların kargışı yüzünden eşek oldum. Şimdi cezam tamamlandı, ne olur beni özgür bırak.’

“Hoca çaresiz yuları çözmüş. Birkaç gün sonra aynı delikanlıyı yine boynunda yular, bir başka safdilin arkasında görünce yanına yaklaşıp külyutmadığını açıklamış:

‘Yeniden babanın kalbini kır-dın demek, yaramaz seni!’”

•“Hocanın yolu ilk kez gittiği bir kasabaya düşmüş. Birisi ona, ‘Hangi gündeyiz?’ diye sorunca ‘Ben yabancıyım. Buranın günlerini daha öğrenemedim!’ yanıtını vermiş.”

•“Timur, hamamda Hoca’ya, ‘Bana şu halimle ne fiyat biçersin?’ diye sormuş. Hoca, ‘80 akça’ demiş. Timur kızarak, ‘Nasıl olur, yalnız belimdeki ipek peştemal 80 akça’ deyince Hoca, ‘Ben de işte onun fiyatını söyledim!’ deyivermiş.”

Bu tür fıkralarda yoksul halkın umarsızlığı, dinsel söylencelerin tuhaflığı, baskı altındaki insanların gülmece aracılığıyla direnmeleri, kurulu düzenin, sözde aklın eleştirisi vb. kendini göstermektedir.

Nasrettin Hoca’yla ilgili bir söylence de şöyledir:

Onun adının bilindiği geniş yer-yüzü kesimlerinde halk her an onun bir fikrasını anlatırmış. Bir yerde bir fıkra bittiğinde başka bir yerde başka bir fıkra anlatılmaya başlanırmış. Bu canlılık onun halk kaynağından beslenmesinden, halk düşüncesini yansıtmışından, halkın çıkarlarını savunmasındandır. •

Bu yazının amacı Mayalar’ın avukatlığını yapmak değil, muhteşem bir uygarlığa atılan çirkin iftiralara dikkatinizi çekmekti. Türkiye’ye yönelik soykırım iftiraları karşısında nasıl isyan ediyor, baklılığımızı anlatmaya çalışıyorsam, Mayalar konusunda da aynı tepkiyi vermek zorunda olduğumu duyumsadım.

Mayalar ve Hıristiyan Beyaz Uygarlık

M el Gibson’un yönetmenliğini yaptığı “Apocalypse” (Kıyamet) adlı filmi gördünüz mü? Yalnızca Amerika’nın değil dünyanın en önemli uygarlıklarından birini kuran Mayalar’ı acımasız vahşiler olarak tanıtan bu filmi izleyince bir kez daha anladım ki sömürgeciliğin katliamcı izlerini ve insanlık suçlarını silmek isteyen Batılılar, üstün uygarlık olarak gördükleri Hıristiyan beyaz uygarlığın dışındaki uygarlıkları kötülemek için herşeyi yapacaklar.

Mel Gibson’un senaryosunu da yazdığı filmde öyle sahneler var ki, Mayalar’ı bilmeyenlerin kafasında kolaylıkla bu uygarlığa karşı kin, nefret ve iğrenme duyguları oluşturacaktır. Köyleri basılarak tutsak alınan insanların piramitlerin tepesinde kana susanmış Mayalar tarafından tanrılara

kurban edilişi sırasında canlı canlı kalplerinin çıkartılmasından, ardından kafalarının kesilerek önce kafanın sonra gövdenin piramitten atılmasından, kesik kafalardan ve başsız gövdelerden oluşan uçsuz bucaksız çukurlardaki kovalama sahnelerinden etkilenmeyecek insan yoktur.

Eğer Mel Gibson Mayalar’ın var oluş ve yok oluşa ilişkin öğretilerini iyi araştırmış ve doğru yorumlamış olsaydı, yüzyılda bir yapılan kurban ritüelinin yeni bir yaşama başlama düşüncesini yansıttığını anlar, Mayalar’ın yüzyılda bir sayısız kurban değil tek kurban verdiğini ve bu işlemin

piramitlerin tepesinde değil yaşanan bölgenin en yüksek dağında gerçekleştirildiğini de öğrenirdi.

Bu muhteşem uygarlığa ait yalnızca kurban ritüeli değil tüm öngörüler de Mayalar’ın “Popul Vuh” ad-

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

lı kutsal metinlerinde açıkça anlatılmaktadır. Ama bu metinleri doğru okumak için de Mel Gibson'da bulunmadığı anlaşılan bir felsefe bilgisine sahip olmak gerekir.

Güçlü Maya Krallığı bin yıla yakın bir süre hüküm sürdü ve günümüzden 500 yılı aşkın bir süre önce de yok olup gitti. Aynı dönemlerde Avrupa'da yalnızca din ve mezhep kavgaları, illiklik, sefalet, salgın hastalıklar vb. birçok olumsuzluk hüküm sürerken Mayalar büyük kentler kuruyor, gökyüzüne ulaşmak istercesine piramitler inşa ediyor ve hepsinden önemlisi hayran olunacak kültürel ve bilimsel başarıları imza atıyorlardı.

Birçok uygarlık gibi Mayalar da siyasi çürüme başta olmak üzere birçok alandaki kötü gidiş nedeniyle çökmüş ve tarih sahnesinden silinmiştir. Ama bu yok oluş, ancak Mel Gibson gibi Maya Uygarlığı'na felsefi yaklaşım sergileme yeteneğinden yoksun biri tarafından bu denli çarpıtılarak yansıtılabildi.

Mel Gibson Mayalar'ı yerden yere vurmaya çalıştığı bu filmde önce de kamuoyunun tepkisini toplayan konuşmalara ve filmlere imza atmıştır. Evinin altına özel kilise yaptıracak denli köktendinci olan Gibson'un bir başka sabıkası da Yahudiler hakkındaki düşünceleridir. Gibson, Yahudi düşmanlığının açıkça dile getirdiği açıklamalarının ardından yükselen tepkiler üzerine geri adım atarak özür dilemek zorunda kalmıştır.

Mel Gibson'un sömürgecilik

döneminde işlediği bağışlanamaz suçlarından dolayı Mayalar'a saldırarak aklamaya çalıştığı Hıristiyan beyaz uygarlığın yaptıklarını kısaca anımsatmakta yarar var. Olur da söz konusu filmi gördüyseniz ya da görecekseniz madalyonun arka yüzünde ne var bilin diye.

Mayalar'la ilk karşılaşan Avrupalılar olan İspanyollar, gördükleri uygarlığın göz kamaştırıcı özellikleri ve zenginlikleri karşısında adeta aşağılık kompleksine kapılarak öncelikle yazılı tabletleri yok etmiş, sonra da Maya yazısını yasaklamıştır. Avrupalı Hıristiyanlar dışındaki hemen her toplumu, özellikle de keşfedilmeye başlanan ülkelerdeki toplulukları inançsız, ilkel ve vahşi gören İspanyollar, ilk şaşkınlıklarını attıktan sonra karşılarındaki zenginlikleri talan etmek için çok büyük çapta katliamlara girişmişlerdir. Yana yakıla aradıkları altının Mayalar için önemli olmadığını gördüklerinde ise yalnızca altın madenlerine yönelmemiş, kendilerine dostça yaklaşan insanların el ve kollarını keserek altından yapılmış takılarını almış, köleleştirdikleri yerlileri açtıkları maden ocaklarında çalışmaya zorlamış, direnenlerin ellerini kesmiş ya da acımasızca katletmişlerdir.

Bugün Haiti ve Dominik Cumhuriyetlerinin bulunduğu adada yaşayan 60 bin yerli İspanyollar tarafından, 1592'den itibaren altın uğruna öldürülmeye başlanmış ve 40 yıl sonra tek bir yerli kalmayacak biçimde bu halk yok edilmiştir.

Hıristiyanlaştırma sürecine

karşı çıkan yerlileri çarpmıha gelen İspanyollar, Amerika kıtasının içlerine doğru ilerledikçe karşılaştıkları yerlilerin çocuklarını ailelerinden kopararak kurdukları manastırlara kapatmış, zorla Hıristiyanlaştırmışlardır.

Bugün bile Amerikalı yerlilerin neden Avrupa kökenli beyazlardan uzak yaşamayı tercih ettiklerini hiç düşündünüz mü? Yerliler dinlerini, dillerini, kültürlerini ve öteki değerlerini korumak için ya ormanların içine ya da dağların yüksek kesimlerine çekilmişlerdir. Onlar uzaklaşmaya, gizlenmeye çalıştıkça katliamcı Hıristiyan beyaz uygarlığın temsilcisi sömürgeciler yerlileri kendileri için tehlike olmaktan çıkıncaya dek takip etmişlerdir. Tamamı Katolik olan Mayalar'ın torunları bugün Orta ve Güney Amerika'daki dağların yüksek kesimlerinde yaşamaktadırlar. Kısacası tüm Amerika kıtasında yerliler dağlarda, kırsalda ve ormanların derinliklerinde yaşarken Avrupa kökenliler kentlerde yerleşiktir.

Hıristiyan beyaz uygarlığın en önemli suçlarından biri olan kölelik milyonlarca Afrikalı'nın yaşamını yitirmesine neden olmuştur. Afrika'dan Amerika'ya gemilerle çok kötü koşullarda taşınan köleler arasındaki ölümler öylesine büyük sayılarda gerçekleşmiştir ki, cesetlerin denize atılması köpekbalıklarının yaşam alanını değiştirmiş, Karaiib Denizi'nden çıkan köpekbalıkları köle taşıyan gemileri izlemeye başlamış, zamanla bu rotaya yerleşmişlerdir.

Kölelik, Afrika'da nüfus dengelemini alt üst etmekle de kalmamış, bu kıtanın günümüzde her alanındaki geri kalmışlığının temel nedeni olmuştur.

Mel Gibson'un Mayalar'ı aşağıladığı vahşet sahneleri aslında Hıristiyan beyaz uygarlığın beşiği Avrupa'nın kültüründe vardır. Avrupalıların Amerika'ya ulaştıkları yıllarda Avrupa'da yaşanan mezhep savaşları sırasında onbinlerce insan vahşice katledilmiştir. Bu savaşlarda Protestanlar çeşitli işkencelerden geçirilmiş, canlı canlı yakılmış, derileri yüzülmüş, kitleler halinde öldürülmüştür.

Hıristiyan beyaz uygarlığın soykırıma uğrattığı Kuzey Amerika yerlilerinin yaşadıklarını ise içinizi daha da karartmamak için yazmıyorum. Ama son olarak, aslen Avustralyalı olan Gibson'un atalarının yerlilere yani Aborijinler'e, bu kıtaya ayak bastıkları günden itibaren vahşi hayvan işleme yaparak sürecek avı yöntemiyle katlettiklerini de, Hıristiyan beyaz uygarlık tarihindeki önemli lekelerden biri olduğu için anımsatmakta yarar var.

Bu yazının amacı Mayalar'ın avukatlığını yapmak değil, muhteşem bir uygarlığa atılan çirkin iftiralara dikkatinizi çekmekti. Türkiye'ye yönelik soykırım iftiraları karşısında nasıl isyan ediyor, haklılığımızı anlatmaya çalışıyorsam, Mayalar konusunda da aynı tepkiyi vermek zorunda olduğumu duyumsadım. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Müzik dünyası, bugüne değin “Görülmemiş ve duyulmamış” yepyeni bir müzik türüne ve yepyeni bir müzik topluluğuna kavuştu. Dinleyicilerinin ve “seyirci”lerinin karşısına ilk kez çıkan bu topluluk sayesinde müzik dünyası, bugüne değin hiçbir orkestrada ya da irili ufaklı hiçbir müzik topluluğunda görülmeyen, duyulmayan ve kullanılmayan yepyeni “müzik aletleri”nin de sahibi oldu. Bu “görülmemiş ve duyulmamış” müzik topluluğu, müzik dünyasına ilk adımını attığı ilk “konser ve gösterisi”nde izleyicileri tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı ve dakikalarca ayakta alkışlandı. Topluluğun müziğinden ve müzisyenlerin müzik aygıtlarını kullanış yeteneğinden etkilenen dinleyiciler ve seyirciler, giderek artan coşkularının önüne geçemediler ve sözcüğün tam anlamıyla topluluğun üzerine saldırarak, ele geçirdikleri müzisyenleri kucaklayıp, bağrılarına bastılar, doyamaya doyamaya yaknaklarını öptüler. “Görülmemiş, duyulmamış” bu müzik topluluğunun adı, “Mutfak Bandosu”ydu ve... Çaldıkları müzik aygıtları ise, tencere, tava, tencere kapağı, kepçe, çatal, kaşıktan oluşuyordu.

Mutfak Bandosu

“Mutfak bandosu”nun ya müzisyenleri?

Onlar da, Başkent Üniversitesi Özel Ayşe Abla İlköğretim Okulu’nun ana sınıflarında okuyan ve her biri 5-6 yaş arasında olan geleceğin ünlü orkestra elemanlarıydılar.

Okullarının salonunda onlar o gün, 23 Nisan Bayramı kutlama törenlerine katılıyorlar, yemeklere saç teli dökülmemesi için saçlarına geçirdikleri aşçı başlığıyla, ellerine geçirdikleri tencere, tava, kapak, kepçe, çatal kaşıkla, 23 Nisan’ın “Çocuk Bayramı” kimliğine, kendi çocuk kimlikleriyle ışıl ışıl, pırl pırl, cıvı cıvı renkler katıyorlardı. Bu ilk gösteri ve konserleri sonrasında, seyircilerinin içtenlikli ve coşkulu alkışları karşısında saygıyla eğilerek onlara teşekkürlerini bildiriyorlar; fakat çoğu anne ve babalarından oluşan bu dinleyicilerinin önlenemez coşkulu saldırıları karşısında ise ellerinden, kendilerini onların kollarına teslim etmekten başka bir şey gelmiyordu.

Mutfak Bandosu’nun önce düşünsel tasarımını yapan, daha sonra da bu düşüncesini uygulamaya geçirerek müzik dünyasına yepyeni bir müzik türü, yepyeni bir müzik topluluğu, yepyeni müzik aygıtları ve yepyeni yapıda müzisyenler kazandıran okulun müzik öğretmeni Şehriban Kasapoğlu, kendinin bu ilginç buluşu sonucu ve öğrencilerinin başarısı konusundaki izlenimlerini karşı sayfamızda şöyle açıklıyor:

Mutfak Bandosu “müzisyenleri” kendilerine özgü “müzik aygıtları”yla konserde...

Mutfak Bandamız

•Şehriban Kasapoğlu - *Bütün Dünya*•

Yaşamımızın her döneminde ve her yerinde olan müziği mutfakla birleştirip geldik karşınıza. Müzik mutluluk kaynağıdır. Duyguların anlatımıdır. Biz ayırdına varsak da varmasak da insan beyni işitmiş olduğu seslerden her zaman etkilenmektedir. Bu seslerin düzenli oluşu olumlu, düzensiz oluşu olumsuz etki yapmıştır. 1979 yılında Londra’da Nordoff Robbins Müzik Terapi Enstitüsü’nde, otistik çocuklarla yapılan çalışmalarda, müziğin çocuklarda kendine güven ve kararlılık duygusu oluşturduğu belirlenmiştir. Beşikten mezara yaşamımızın her döneminde olmazsa olmaz olan müziğe hep gereksinim duyulmuştur.

Çocuğun ses çıkarma içgüdü-sü, zamanla denetim altına alınarak müzik yaratılıyor. Bebeklerin

ellerine geçen nesnelere atarak, fırlatarak çıkardıkları sestem aldıkları keyfi hepimiz biliyoruz. Evlerimizde en fazla ses veren ve çeşitlilik gösteren araçların mutfaklarımızda olduğunu bilerek, öğrencilerimizden, evde çıkarmaktan hoşlandıkları sesleri okula taşıyarak, belirli bir disiplinle birlikte kullanarak çıkardığımız seslerle şarkılarımıza eşlik etmelerini sağladık. Bir tencere, tava, kaşık sesinin normalde gürültü niteliği taşıırken, disiplinle edilince şarkılarımıza eşlik edebileceğini, birer enstrüman oluverdiğini birlikte keşfedip gördük. Ritim kalıplarını vurarak disipline olmuş birlikteliğin keyfini çıkardık.

Yaptığımız eşlikler ve ritim kalıpları öğrencilerimizin iç saatlerini çalıştırdı, birlikte başarmanın keyfini tatmak da bize ayrıca zevk verdi. •

Nurdoğan Taçalan

*Ege'de Kurtuluş Savaşı
Başlarken*

Karacan Armağanı

Bütün Kitapçılarda...

Minik Emre'nin şimdilerde solan belki de okunamaz duruma gelen yazılarından birinde, bence her sözcüğü bir mesaj niteliği taşıyan tümcesi, sporu kanla yıkamaya çalışan kendini bilmezlere bir mesaj olmalıdır: "Ben Galatasaraylıyım; ama Beşiktaşlılar'ı da, Fenerbahçeliler'i de çok seviyorum. Türkiye'nin her tarafında futbolu seven herkesi de..."

Küçük Emre'yi Anımsamak

Galatasaray Ankara'ya gelmişti. Sarı kırmızılılar üçüncü kez şampiyon olmuş, Teknik Direktör Fatih Terim'in liderliğinde dördüncü şampiyonluğu kovalamaya başlamıştı. Terim'le akşamüstü kaldıkları otelde buluşacaktık. Öyle konuşmuştuk telefonda... Otele geldiğimde Galatasaray teknik direktörünü, kalabalık bir ziyaretçi grubuna takımla ilgili son bilgileri verirken buldum. Giderek sohbete dönen nostaljik anılar, fıkra eklemeleri eşliğinde bir futbol karşılaşması süresine değin uzandı. Ve sonra Galatasaray teknik direktörü kulağıma eğilerek, birkaç saat daha birlikte olmamızı rica etti, bir yere gideceğimizi söyledi. Otelden ayrıldık. Bunun, Terim için kısa süreli bir

kaçış ve bir başka yerde sohbet olabileceğini düşündüm, hızla giden otomobilin arka koltuğunda onunla yan yana otururken... Sürprizleri çocukluğundan buyana seven Fatih'in, bu yolculuk sonunda bana yeni bir sürpriz yapabileceği de aklıma geldi, doğrusu... Yaklaşık yirmi dakika süren bir yolculuktan sonra, anımsamakta hâlâ zorluk çektiğim bir semtin sokaklarından birinde ve bir apartmanın önünde durduk. Bizi onbeş kişilik bir topluluk karşıladı. Galatasaray teknik direktörünün çevresinde bir sevgi yumağı oluştu. Yanımızda takımın masörü Rıza da vardı. Asansöre bindik. Altıncı kata çıktık. Kapı açılınca, kadınlı erkekli bir başka grubun bizi karşıladığını gördüm. Terim, yine bir sevgi yumağı için

Sporun Dünyası

**Metin
Gören**

de ve öpücük yağmuruna tutulmuştu. Karşılıyan topluluğa beni tanıştıran Fatih Terim daha sonra, “Ne yapıyor benim aslan kardeşim” diyerek birini sordu.

O sırada tam karşımda duran, göz pınarlarının kuru olduğu hemen ayırt edilen solgun yüzlü bir kadının kısık bir sesle, “Sizi görürse iyileşir, hocam” dedi. İçeriye girdiğimizde bir şeylerin ayırına varmaya başlamıştım. Yer, tavan, duvarlar ve de aklınıza gelebilecek her yer sarı kırmızı renklerle bezenmişti. Onlarca Galatasaray formasının sırt tarafında iri harflerle “Emre” yazıyordu. Bayrak ve de flamaların üzerinde de Emre’nin adı yazılıydı. Flamaların birinde ise Terim’in kendi el yazısıyla yazdığı şu tüme vardı:

“Sevgili Emreciğim... Kısa bir süre sonra duvarda asılı bu fotoğrafların içinde ve benim yanımda olacaksınız. Buna inanıyorum, senin de inanmanı istiyorum.”

Bir şeyleri artık duyumsamaya başlamıştım. Fatih’e baktım, o da ayırına vardı. İkimizin de gözleri dolu dolu olmuştu. Salona girdiğimizde tekerlekli bir sandalyede, baştan aşağıya sarı kırmızılı renklerle giydirilmiş, soluk benizli, zayıf bir çocuk oturuyordu. Terim’e doğru o incecik kanı çekilmiş kollarını açtı, bir özlemi özümseyen haliyle ve anlatılmaz bir sevgiyi gülcüklerine katarak bekledi. Terim’le, Emre’nin buluşması fişkıran gözyaşlarının, duygu seline dönüşmesi gibi bir şeydi. Bu an, salonda bulunan herkesi ağlattı. Küçük Emre ile Galatasaray teknik direk-

törü bir bütün olmuşlar ve bir sevgi hattı kurarak sürekli iletişim sağlıyorlardı. Gecenin bir karanlığında, bizi getiren şoförün üç beş manevra yaparak bulduğu bir apartmanın altıncı katında yaşananlar, bir dramın çaresizliğini fotoğraflıyordu, kare kare...

Küçük Emre, çocuk yaşta yakalandığı kanserin, kendisini gün saya saya ölüme götürdüğünün ayırında mıydı bilemiyorum... Ancak Fatih Terim bir insanlık görevini doruklara çıkararak ve duyguların en güzelini sunarak küçük Emre’ye moral verdi, aylarca... Ne yazık ki, Galatasaray teknik direktörünün çabası amansız bir hastalığa yakalanan Emre’ye yaşatmaya yetmedi. Bir sonbahar akşamının, insanı iliklerine değin üşüten rüzgarlı bir gününde, Emre tüm sevdiklerini yasa boğarak yaşama veda etti. Ailesi haberi Terim’e iletilmişler, o da bana... Telefonda, “Hani bir küçük Emre vardı ya... Ölmüş, küçük Emrecik ölmüş” tümcesi, ikimizin de boğazını düğümledi, bir daha konuşamadık.

Küçük Emre’yi Fatih Terim’le birlikte ziyaret ettiğimde bir şeyin daha ayırına vardım. Emre boyundaki altın kolye ile sürekli oynayarak, “Bu kolyeyi bana armağan eden adaşımı da çok seviyorum. Ben de onun gibi olmak istiyorum. Onun çok başarılı olması için dua ediyorum” demişti. Küçük Emre, bugün ülkemizin en ünlü futbolcularından biri olan ve halen İngiltere’nin “Newcastle” takımında başarılı oyunlar sergileyen Em-

re Belezoglu’ndan başkası değildi.

Ankaralı küçük Emre’nin, kendine özgü sözcüklerden türettiği tümcelerini içerir hatıra defterinin satır aralarında gezen annesinin ilettikleri ise sanırım bir mesaj niteliğindedir:

“Ben Galatasaraylıyım” diyor-du, minik Emre... Ve sarı kırmızılı renklere hayranlığını tümcelere sığdıramıyordu, tüm yazılarında... Galatasaray’ın var olmasının kendisine yaşam iksiri olduğunu vurguluyordu. Ancak

minik Emre’nin şimdilerde solan belki de okunamaz duruma gelen yazılarından birinde, bence her sözcüğü bir mesaj niteliği taşıyan tümcesi, sporu kanla yıkamaya çalışan kendini bilmezlere bir mesaj olmalıdır:

“Ben Galatasaraylıyım; ama Beşiktaşlılar’ı da, Fenerbahçeliler’i de çok seviyorum. Türkiye’nin her tarafında futbolu seven herkesi de...”•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Yaşlıca bir adam, önemli bir tutar karşılığında yaşam sigortası yaptırmak istiyordu. Sigorta şirketinin müdürü ona kaç yaşında olduğunu sordu.

Ve adamın “Altmışiki yaşındayım” demesinden sonra bu isteğini yerine getiremeyeceğini söyledi: “Biz, yaşları altmışın üstündeki kişilere yaşam sigortası yapmıyoruz.”

Adam bu yanıtı çok şaşırıldı, “Fakat benim sağlığımdan hiçbir şikayetim yok ki...” dedi. “Beni niçin sigorta etmediğinizi anlayamıyorum...”

Müdür adamın ısrarı karşısında ona bir olanak tanıdı:

“Madem bu denli ısrar ediyorsunuz” dedi. “Yarın gelin de doktorumuza muayene olun.”

Adam bu öneri üzerine “Özür dilerim” dedi. “Yarın gelemem; çünkü babamla ava çıkacağım...”

Müdür, bir başka gün gelmesini söyledi:

“Öyleyse önümüzdeki hafta bugün gelin...” derken adam müdürün sözünü kesti:

“Ama önümüzdeki hafta bugün de olanaksız” dedi. “Çünkü o gün dedemin düğünü var.”

Müdür duyduklarına inanamadı:

“Ne dediniz?” dedi. “Dedeniz o yaşında evlenmeye mi kalkıyor?”

Adam dedesini içtenlikle savundu:

“Kendisine kalsa evlenmeyi aklından bile geçirmiyor; ama” dedi. “Kız tarafı zorunlu tutuyor.”

Sigorta şirketi müdürü kendini daha fazla tutamadı ve...

Masasının üstündeki yaşam sigortası poliçesini uzattı:

“Lütfen imzalayın” dedi. “Sizin doktor muayenesinden geçmenize gerek yok...”•

RAUF DENKTAŞ

Yeniden Yaşasaydım

DK DOĞAN KİTAP

NUR BATUR

Bütün Kitapçılarda...

İki bölümden oluşan bu dizimizde, insanlığın evrimine katkıda bulunan kişilerin önce, “insansal özelliklerini yansıtan yaşam öyküleri”ni sunuyor, sonra da ileriki sayfalarımızda, bu kişinin insanlığa katkısını açıklıyoruz.

Müzikle Resim Yapma Mucizesini Gerçekleştiren Sanatçı

“Sevgili Franzi, konservatuvarda benim de öğrencim olan bir genç besteci var. Öyle muhteşem bir yapıta imza atacak ki, göreceksin yakın zamanda adını tüm dünya duyacak. Geçen gün bana taslakları getirdi, bayran kaldım.”

Kontes Chelard'ın görkemli malikanesinin göz kamaştırıcı avizelerle ve birbirinden güzel oturma gruplarıyla bezenmiş dillere destan salonu o gece yine doluydu. Ev sahibesinin özenle seçerek davet ettiği sanatçılar, salonun farklı köşelerinde küçük gruplar oluşturmuş ilginç konular üzerinde sohbet ediyorlardı. Davetliler arasında kimler mi vardı? Besteciler, ses sanatçıları, ressamlar, ozanlar, yazarlar, editörler, orkestra şefleri ve sanatla ilgili birçok kişi...

Sanatın merkezi ve sanatçıların yaşamaya can attığı büyülü kent Paris, yalnızca Kontes Chelard'ın değil, tüm sanat düşkünü soylu ve zengin kişilerin düzenlediği bu tür toplantılarla

da ünlenmişti. Bu toplantılara ya ünlü ya da gelecek vaad eden sanatçılar çağırılırdı. Öyle ki, bir zamanlar hor görülen sanatçılar biraz ünlendi mi, onu evlerine davet etme konusunda soylular birbirleriyle yarışa girerlerdi.

Kontes Chelard'ın evindeki toplantıya dönecek olursak, bir köşede, henüz 28 yaşında olmasına karşın adını dev yazarlar arasına katmayı başarmış Victor Hugo'yu, bir başka köşede Alphonse de Lamartine'i, diğer bir köşede Alfred de Musset'yi görüyoruz. Salonun en uzak bir köşesinde de iki kişinin hararetli konuşması göze çarpıyor. Konuşan, Paris Konservatuvar Orkestrası Yöneticisi Francois Antoine Habeneck, onu

İnsanlığa Adanan Yaşamlar

Yücel
Aksoy

dikkatle dinleyen ise henüz 19 yaşında olmasına karşın ünü sınırsız yakalamış olan Macar asıllı besteci ve piyanist Franz Liszt...

"Sevgili Franzi, konservatuvarda benim de öğrencim olan bir genç besteci var. Öyle muhteşem bir yapıta imza atacak ki, göreceksin yakın zamanda adını tüm dünya duyacak. Geçen gün bana taslakları getirdi, hayran kaldım."

Habeneck'in sözleri Franz Liszt'in merakını uyandırmıştı: "Kimdir bu kişi biraz daha açıklasana?.."

Habeneck konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Fransız... Grenoble civarında bir yerden gelmiş. Adı Louis... Çok ilginç biri. Belki inanmayacaksınız ama Paris Tıp Fakültesi'nden mezun olmuş; ama bir gün bile doktorluk yapmayıp kendini müziğe adanmış biri. Tıp fakültesini bitirdikten sonra konservatuvaya girdi ve çok başarılı bir biçimde müzik çalışmalarını sürdürüyor. Hele son çalışmasını bir görsen bana hak vereceksin."

Liszt "Notalar sizdeyse bir göz atabilir miyim? diye sorunca Habeneck'in yanıtı "Elbette, ne zaman istersen" oldu.

Franz Liszt çok meraklanmıştı. Bir iki gün geçmemişti ki, Habeneck'i ziyarete gitti. Yapıtın notalarını görünce o denli etkilendi ki besteciyi daha da yakından tanımaya karar verdi. Saint-Germain Mahallesi'ndeki adrese gidip köhne bir apartmanın beşinci katındaki dairenin kapısını çaldı. Kapıyı 1.60 boylarında kumral saçlı, keskin bakışlı bir delikanlı

açtı. Kısa bir tanışma faslından sonra Liszt "Siz gerçek bir dahisiniz!" diyerek sözü bestecinin son çalışmasına getirdi. Louis utanarak "Ne! Dahî mi? Üstad abartıyorsunuz" diyebilirdi. Liszt konuşmasını sürdürdü:

"Hayır abartmıyorum. Siz müzikle resim yapma mucizesini gerçekleştirmişsiniz. Notalar birbirini izlerken gözünüzün önünde ateşli; ama asil görünüşü mahcup bir güzel kadın düşünceleri canlanıyor. Bugüne değin yalnızca edebiyata yaşam veren müziğe böylece ayrı bir üstünlük sağlamış oluyorsunuz.

"İkinci önemli konu da şu: Tüm yapıt boyunca aynı temayı işliyorsunuz ama... Birinci bölümde insanı düşlere sürükleyen tema, ikinci bölümde bir baloyu betimliyor; üçüncüsünde ise umut ya da endişe dolu düşünceler içinde bocalayışı ve sevgilinin ölümünü yaşıyorsunuz. Siz elbette bir dahisiniz."

Liszt'in sözleri genç besteciyi çok mutlu etmişti. Üstelik kendinden dokuz yaş genç olan Liszt'in, müziğini bu denli anlayıp yorumlamasına da hayran oldu.

Bir süre daha konuşup dostluklarını ilerlettikten sonra Liszt gitmek üzere ayağa kalkarken "Besteniz beni o denli etkiledi ki sormayı unuttuğum, yapıtınıza ne ad verdiniz?" diye sordu.

Louis'nin yanıtı kısa oldu: "Fantastik Senfoni".

Bu ünlü bestecinin ilginç yaşam öyküsünü merak ediyorsanız lütfen 112'nci sayfamızı çeviriniz. •

Anne Frank'ın ekose kapaklı anı defterinin günün birinde dünyanın en ünlü anı defteri olacağını, 55'ten fazla dile çevrileceğinin, yazarının ise Naziler'in yaptığı Musevi katliamının simgesel kişiliği konumuna geleceğinin hiçbir belirtisi yoktu o dönemde!

"İncil'den Sonra En Çok Okunan Kitap"

"Size herşeyi anlatabileceğimi umuyorum. Öyle şeyler ki, bunları hiç kimseye asla anlatamadım. Ve böylece, umarım sizin büyük desteğinizi kazanacağım."

Genç kızın ekose kapaklı anı defterine kırmızı, turuncu, gri renkli kalemlerle yazdıkları böyle başlıyordu. Günün birinde bunun dünyanın en ünlü anı defteri olacağını, 55'ten fazla dile çevrileceğinin, yazarının ise Naziler'in yaptığı Musevi katliamının simgesel kişiliği konumuna geleceğinin hiçbir belirtisi yoktu o dönemde!

Anne Frank 1929'da Frankfurt'ta doğdu. Yahudi tüccar Otto Frank'ın küçük kızıydı. 1933'te ailesiyle birlikte Hollanda'ya, Amsterdam'a göç etti ve 1945'te Bergen-Belsen Toplama Kampı'nda öldü.

Anı defterini 13'üncü doğum gününde alan Anne, iki gün sonra 14 Haziran 1942'de yazmaya

başladı; önce işgal altındaki Hollanda'da yaşamın her geçen gün Yahudiler için dayanılmaz duruma gelmeye başladığını yazdı. Aradan geçen birkaç hafta sonra da, babasının Prinsengraacht Caddesi 263 numaradaki iş yerinin arka tarafında yer alan ofisinde saklanarak yaşadığı yaşamı yazmaya girişti. Franklar, kızları Anne ve Margot, Van Pel Ailesi ve oğulları Peter, dışarı Fritz Pfeffer, Yahudiler'e uygulanan zulümden böylece kurtulup, yaşamda kalmayı başarsaklarını umuyorlardı.

Anne, birlikte geçirdikleri 25 aylık ortak yaşamı anlatıyordu anılarında... Sekiz kişi yaklaşık 46 m²'lik bir odaya sığışmaya çalışıyor; ama Anne günlüğünde, "duydıklarına göre diğer gizli sığınaklarla kıyaslandığında, buranın göreceli olarak lüks bile sayılabileceğini" yazıyordu.

Prinsengraacht Caddesi'ndeki sığınaklarında, çok sıkışık koşul-

Köşeden Bucaktan

Mehmet Muhsinoglu

lar altında, sürekli korku içinde yaşıyorlardı. Duygularını şöyle anlatıyor Anne:

“Tanrı’ya inanmasam, çok daha önceleri işim biter, tükenirdim. Güvende olmadığımı biliyorum. Hücrelerden ve toplama kamplarından korkuyorum. Fakat cesur olacağımı ve Tanrı’nın kollarında huzur bulacağımı hissediyorum.”

Miep Gies, aradan geçen 40 yıldan fazla bir süreye karşın, gizlice sürdürdükleri yaşantıları sırasında yaptığı “önemli suç ortaklığını” şöyle anımsıyor:

“Fırsat bulduğumda, yemek zamanı onları sık sık görmeye gidiyordum. Onları güç bela neşelendirmeye çalışıyordum; çünkü bütün gün yaptıkları sessiz, sedasız oturmaktı. Sadece okuyorlardı, ayakkabılarını bile giymiyorlardı, hareket etmelerine, banyoyu kullanmalarına izin verilmiyordu. Yaşaça onların yanına çıkmaya ve fısıltıyla konuşmaya alışmıştım. Dışarıda neler olup bittiğini onlara anlatmak istiyordum; çünkü hepsi de çok meraklı, haberler için neredeyse açlık çekiyorlardı.”

Bu koşullar altında Anne’in anı defteri, onun en önemli arkadaşı oldu. Düşünde yaşattığı okuyucu olarak da, bir kız adı uydurdu; girişte “Sevgili Kitty” diye başlıyordu. Bunlar, o yaştaki bir genç kızda görülmeyen büyük yazar yeteneğini ortaya koyuyordu.

“Anne ile konuşmaya gittiğimde, bazen öyle şeylerden söz edilirdi ki, bir çocukla değil de, yaş-

lı, çok deneyimli biriyle konuştuğumu sanırdım” diyor Gies.

Gies’in bu sözleri, anı defterinin havasını ve tarzını çok iyi yansıtıyordu.

“Bu ek binada geçen yaşamla ilgili bir romanın yayımlandığını farzet, ne kadar ilginç olurdu. Kitabın tek başına adı bile, insanların büyük bir olasılıkla bunun bir polisiye roman olduğunu düşünmesine yol açardı. Fakat gerçekten de, savaş sona erdikten on yıl sonra Yahudiler’in nasıl yaşadıkları, ne yedikleri, birlikte neler konuştukları anlatıldığında, insanlara çok komik gelecek” diye yazıyordu Anne.

Anne bir yazar ya da gazeteci olmak istiyordu. Ve 1944’te henüz günlüğünün girişini yaptığında, “Ek Bina” adını vermek istediği geleceğin romanına temel oluşturması için, daha önce yazdıklarını düzeltmeye başlamıştı bile!

“Oh, birçok insan gibi boşu boşuna yaşamak istemiyorum. Beni henüz gerçekten tanımayan çevremdeki insanlara, mutluluk vermek ve onlara yararlı olmak istiyorum.”

“Ve öldükten sonra da yaşamak istiyorum.”

Gizli sığınaktakilerin hiçbirisi, Anne’in iç dünyasının böylesine olgunlaştığını bilmiyordu. Hiçbiri, onun günlüğünün neleri içerdiğinin ayırında değildi. Hatta, Anne’in yazdıklarını Gestapo’dan saklayıp, savaştan sonra babası Otto Frank’a –okumadan– teslim eden Gies bile... Otto, aile üyele-

ri arasında savaştan sağ kurtulan tek kişiydi ve daha sonra ünlü “Anne Frank’ın Günlüğü”nün editörü olacaktı.

Deutsche Welle, günlükle ilgili şu değerlendirmeyi yapıyor:

“Günlüğün okurları, Anne’in en iyi arkadaşının babası olduğunun ayırına varacak. Çünkü çok şey anlatmıştı babasına; fakat savaştan sonra kızının günlüğünü okuduğunda, Frank şöyle diyecekti:

“İç dünyasındaki çoğu düşünce benim için de gizemliydi!”

“O’nun ünlü olmak isteği gerçekleşti; ancak kendisi bunu görece kadar yaşamadı.”

“Anne Frank’ın Günlüğü” tüm dünyada, “İncil’den sonra en çok okunan kitap” olarak ünlendi!

Sekiz kişilik grup, Prinsengracht Caddesi 263 numaradaki odada iki yıl bir ay saklandı. Ancak, bilinmeyen kişiler tarafından Nazi yetkililerine ihbar edildiklerinde, grup yolun sonuna gelmişti; 4 Ağustos 1944’te tutuklandılar. Önce Hollanda’dan, Polonya’nın güneyindeki Auschwitz’e, buradan da Bergen-Belsen’e gönderildiler.

1944 yılının 2 Eylül Cumartesi

günü Hollanda’dan Auschwitz’e doğru yola çıkan 68’inci ve son trende, yük vagonlarına tıkıştırılmış 1.019 kişiden biriydi Anne Frank... Auschwitz’de iki ay kalan Anne ve kardeşi Margot, Bergen-Belsen’de 4 ay sonra; tutsakların kurtarılmasından yalnızca birkaç hafta önce tifüsten yaşamalarını yitirdiler.

Anne Frank, 1945 yılında Bergen-Belsen Toplama Kampı’nda tutsakların kurtarılmasından yalnızca birkaç hafta önce tifüsten yaşamını yitirdi.

Rus birlikleri 27 Ocak 1945’te Auschwitz Kampı’nı ele geçirdiğinde, Otto Frank kurtuldu; eşi Edith, bir gün önce ölmüştü.

Otto Frank, Amsterdam’a dönmesine izin verilmeden önce Odessa’ya, oradan da Fransa’ya

götürüldü. Kızlarının nerede olduğunu 24 Ekim'e değin öğrenemedi. O gün gelen bir mektup, Anne ve Margot'un Bergen-Belsen'de öldüğünü haber veriyordu.

Hannover'e yakın Celle kentinin 16 km. kuzeybatısında; Bergen-Belsen köylerindeki Nazi toplama kam-

pı, 1943'te savaş tutsakları için kurulmuştu. Ancak, asıl amaç Yahudileri burada gözaltına almaktı.

Öteki kamplarda tutulan; fakat çalışamayacak denli hasta olan tutsakların, 1944'te Bergen-Belsen'e gönderilmesine başlandı. 1945'in ilk aylarında, hasta ve açlıktan öl-

mek üzere olan öteki tutsakların da Doğu bölgesinden buraya gönderilmeleri, ölümcül bir kargaşa yarattı.

15 Nisan 1945'te İngiliz birlikleri kampı ele geçirdiğinde, gömülmeden orta yerde bırakılmış binlerce ceset ve ölümü bekleyen yaklaşık 60 bin tutsakla karşılaştılar. Kurtarılanla-

rın yarısından fazlası, birkaç hafta içinde yaşamını kaybetti. Tifüs salgını nedeniyle kamp içindeki binalar yıkılıp, üzeri toprakla örtüldü ve binlerce ceset, buldozlerle toplu mezarlara gömüldü. •

m.muhsinoglu@gmail.com

Başının döndüğünü, şakaklarının zonkladığını, sürekli öksürdüğünü ve sırtının ağrıdığını söyleyen adam "Sonunda kendimi karşıdaki eczaneye attım" dedi.

Doktor, hastasının sözünü kesti:

"Karşı eczaneye mi gittiniz?" diye sordu küçümseyerek... "Kim bilir eczacı ne saçma şeyler önermiştir size..."

Hasta bir süre duraksadıktan sonra karşılık verdi:

"Muayenebanenizi gösterdi bana" dedi. "Sonra da gidip, size görünmemi önerdi." •

Doktor reçetesini yazdığı hastasına "Anladınız değil mi?" diye sordu. "Mavi haplar mide için, kırmızı haplar karaciğer için, sarı haplar da kalbiniz için..."

Hasta bir süre düşündükten sonra "Ben anlamasına anladım da..." dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü:

"Umarım haplar da nereye ait olduklarını biliyorlardır." •

Deneyimlerime dayanarak söyleyebilirim ki, yabancı dil öğrenmenin en sinir bozucu yanı söylediklerinizi hiç kimsenin anlamamasıdır.

Çoğunlukla bunun nedeni, kendi özel aksanı, dil bilgisi, sözcük dağarcığı ve deyimleri olan bir lehçe duyuyor olmanızdır.

Lehçeleri Anlamak Çaba Gerektirir...

Yeni bir dil öğrenmek hiç kolay olmasa da sıkı çalışmaya genellikle işe yarıyor. Yıllar süren çalışma ve pratikten sonra yeni bir beceri kazandığınız için gurur duyacağınız bir noktaya geliyorsunuz en sonunda...

Bir dakika! Böbürlenmeye başlamadan önce, öğrendiğiniz dili anadili olarak konuşan insanlarla birkaç sözcükle konuşmaya çalışsınız. Çoğu zaman kimsenin sizi anlamadığını ve olağanüstü tümcelerinizin şaşkınlıkla karşılandığının ayırdına varırsınız. Bunun da ötesinde, insanların size söylediklerine hiçbir şekilde anlam veremezsiniz.

Edindiğim deneyimlere dayanarak söyleyebilirim ki, yabancı dil öğrenmenin en sinir bozucu yanı söylediklerinizi hiç kimse-

nin anlamamasıdır. Çoğunlukla bunun nedeni, kendi özel aksanı, dil bilgisi, sözcük dağarcığı ve deyimleri olan bir lehçe duyuyor olmanızdır. Almanya'day-

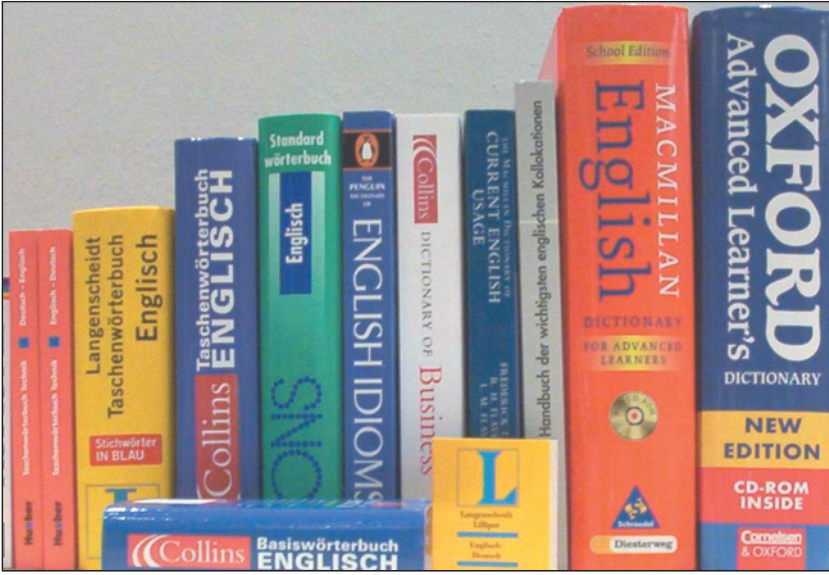
ken, Bavyera'da okulda öğrendiğim Almanca'yı konuşmaya çalıştığımda, hepimizin ortak bir dil konuştuğuna inanmıyordum. Avusturya ve İsviçre'ye gittiğimde lehçeler daha karışık gibi geldiğinden, yanlış anlaşılmalara sık sık karşılaşıyordum.

Türkiye'ye taşındığımda yalnızca birkaç Türkçe sözcük biliyordum; ancak dili öğrenmek için elimden geldiğince çabaladım. Sonunda, gereksinimlerimi anlatabilecek ve günlük konuşmaları gerçekleştirebilecek denli öğrenmeyi başardım. Tam da ilerleme kaydettiği-

Bir Başka Bakış

Cheryl Tanrıverdi

Yabancı dil öğrenmenin en sinir bozucu yanlarından biri lehçe konuştukları için o dili konuşan insanların sizi anlamamalarıdır.

mi düşündüğüm zamanlarda, özellikle de Türkiye içinde farklı yerlere gittiğimde, konuşulanları izleyemediğim durumlar çok oluyor. Yerel lehçeleri olabildiğince anlamaya çalışmak da komik karışıklıklara yol açıyor.

Aynı şey kimi zaman, ana dilim olan İngilizce'de bile başıma geliyor. İngiliz oyun yazarı ve romancı George Bernard Shaw, "İngiltere ve Amerika ortak bir dille ayrılan iki ülkedir" diyerek son derece doğru bir söz söylemiş. Küreselleşme ve internetin baskın olduğu günümüz dünyasında bile çeşitli yerlerde İngilizce'nin yazımında ve konuşma dilinde büyük farklılıklar var. Kimi dilbilimciler Amerikan İngilizcesi ve İngiliz İngilizce-

si'nin İngiliz dilinin iki ayrı lehçesi olduğunu düşünüyorlar. İngiltere, Avustralya, Güney Afrika, Hindistan, Kanada ve Amerika'da konuşulan İngilizce'yi karşılaştırdığınızda; söyleniş, dilbilgisi, ve hatta anlamların bile birbirinden çok farklılık gösterdiğini göreceksiniz. Örneğin İngiltere'de, "bir meseleyi masaya yatırmak", konu üzerinde hemen konuşmak ve tartışmak anlamına gelirken; Amerika'da aynı deyim konuyu daha sonra ele almak anlamına geliyor. İş yaşamında bu gibi zıt anlamlardan kaynaklanan yanlış anlaşılmalara büyük zararlara yol açabilir. Bu gibi örnekleri sıralayacak olsam listenin sonu gelmez.

Öteki diller de bölgeden bölgeye çeşitlilik gösteriyor. İspanya'da konuşulan İspanyolca, Gü-

ney Amerika'da konuşulandan çok daha farklı. Yine aynı biçimde Fransa'da konuşulan Fransızca, Kanada, Lüksemburg, Belçika, İsviçre, Haiti ve resmi dil olduğu 15 Afrika ülkesinde konuşulan Fransızca'dan farklı. Türkçe de konuşulduğu ülkeden ülkeye farklılık gösteriyor. Kimi zaman televizyonda Türkçe'nin farklı biçimlerini duyduğumda, kolaylıkla anlayabiliyorum. Kimi zaman da bir iki sözcük seçebilirsem aradan, kendimi şanslı sayıyorum.

yanın nüfusuna eşit olabileceğini bile söylüyor kimi dilbilimciler... Kimi zaman eşimle birlikte farklı dillerden, ifade biçimlerinden ve özel sözcüklerden oluşan, kendimize özgü lehçemizi oluşturduğumuza düşünüyorum.

Genellikle insanlar "komik"

Dilbilimciler dünyada her biri çeşitli lehçelere sahip 6000-7000 dil olduğunu düşünüyorlar.

Dille lehçe arasında çok belirgin bir fark yok. Yaygın tanımlamaya göre lehçe, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan insanlara kullanılan bir dil çeşidi. Dilbilimciler her birinin çeşitli lehçeleri olmak üzere dünyada kullanılan 6000-7000 farklı dil olduğu kanısındalar. Uzmanlarsa bugün kullanılan lehçeler konusunda onlarla aynı görüşte değil. Örneğin, Almanca'nın lehçelerinin söz konusu ölçütlere bağlı olarak 50-250 arasında bir sayıda olduğunu öne sürüyorlar. Her insanoğlunun farklı bir iletişim kurma yöntemi olduğu düşünülürse, lehçe sayısının dün-

konuştuklarında ya da "tuhaf sözcükler" kullandıklarında ayırdına varılır lehçenin. Aynı dilin iki lehçesini konuşanlar biraz zorlansalar bile genellikle birbirlerini anlayabilirler. Lehçenin oluşumunda coğrafi farklılık büyük bir rol

oyun. Aradan geçen zaman da öteki bir etkidir; çünkü her dil sürekli bir değişim içerisindedir. İnsanlar farklı yerlerde yaşasalar da, konuştukları dil yavaş da olsa değişecektir. Atalarının konuştuğu dil ile torunların torunlarının konuştuğu dil aynı olmayacaktır.

Yazar Hugh Lofting, papağanından hayvan lehçesi konuşmayı öğrenen bir doktor olan Dr. Dolittle'ı anlattığı bir kitap yazmıştı.

Kuşkusuz, hepimiz zaman zaman alışkın olmadığımız lehçeler duyarız; ancak büyük olasılıkla hiçbirimiz hayvanların da farklı lehçeler konuştuklarının farkında değilizdir!

Yazar Hugh Lofting 1920 yılında, papağanından hayvan lehçesi konuşmayı öğrenen bir doktor olan Dr. Dolittle'ı anlattığı bir kitap yazmıştı. Dolittle insanları bırakıp dikkatini hayvanlara yöneltmişti. O zaman bu, çocuklar için ilgi çekici bir öyküydü. Lofting gerçekte hayvan lehçesi diye bir şeyin olduğunu bilemezdi. Şimdi ise biz, onun öyküsünde gerçeklik payı olduğunu biliyoruz.

Konuşma biçimlerimiz bölgeden bölgeye değiştiği gibi, farklı hayvan türlerinin lehçeleri de coğrafi bölgelere göre farklılıklar gösteriyor. Kimi kuş türlerinin farklı sesler çıkararak öttükleri biliniyor. Örneğin Türkiye'deki ispinoz İngiltere'dekinden farklı bir aksanla ötüyor. Batı Amerika'da bulunan aktepelisi serçe, yaşadığı yere göre farklı biçimlerde ötüyor. İki dil bilenleri bile var.

Hem kendi dillerinde hem de büyük olasılıkla buldukları bölgeden geçen göçmen kuşlardan öğrendikleri ikinci bir lehçe de ötebiliyorlar.

Yeni Zelanda'da karasırtlı er-

Türkiye'deki ispinoz İngiltere'dekinden farklı bir lehçeyle ötüyor.

kek kuş kendisine yeni bir alan kurmak ve dişilerin ilgisini çekmek amacıyla öteki lehçeleri de öğreniyor.

İngiltere'de kırsal kesimdeki ördekler Londra'dakilerden daha yumuşak bir "vak vak" sesine sahip. Kent ördekleri kentın gürültüsü arasında bile duyulabilecek daha sert bir sesle "vak vak"lamayı öğrenmişler. Kimi araştırmalar kuşların dilbilgisi kullandıklarını ve hatta basit, anlamlı tümceler kurduklarını öne sürüyor.

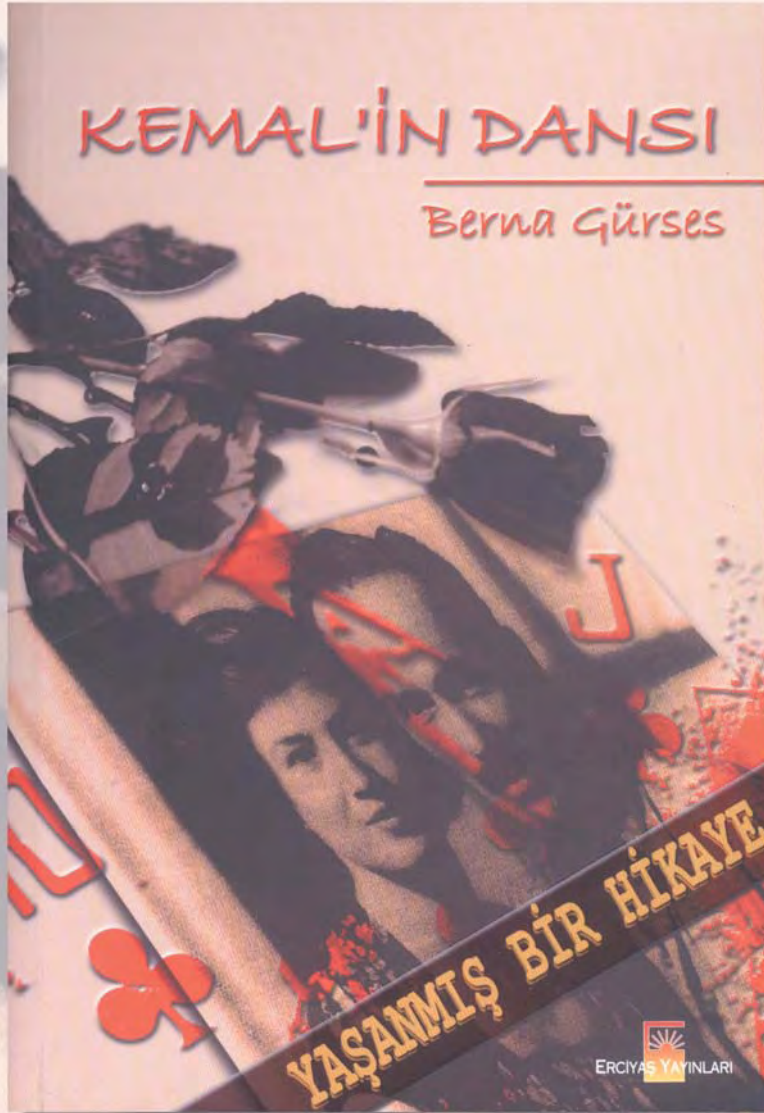
Kuşlar dışında öteki hayvanlar da lehçe kullanıyorlar. Katil balinalar olarak da bilinen orka dişileri lehçelerini kuşaktan kuşağa aktarıyorlar. Belki de aynı soy içinde çiftleşmekten kaçınmak amacıyla, erkek orkalar bir dişiyi "yabancı bir aksanda" yakınlaşmak için bi-

linmedik iletişim biçimleri arıyorlar. Foklar da birbirlerinden ayrı gruplarda yaşamaya başladıkça kendilerine özgü lehçeler ile iletişim kurma biçimleri geliştiriyorlar. Araştırmacılar Japonya'daki maymunların buldukları yerlere göre farklı aksanlar kullandıklarını ortaya çıkardılar. Genetik açıdan birbirlerinin aynı olan güneydeki maymunlar kuzey bölgelerde yaşayanlardan daha yüksek bir tonda çıkıyorlar sesleri.

Dr. Dolittle gibi hayvanlarla iletişim kurma yeteneği geliştirebilir miyiz bilinmez. Ancak hem insanlar hem de hayvanların lehçeleri hakkında bilgi sahibi olmak, dünyanın zengin çeşitliliğine duyduğumuz saygıyı artıracaktır. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

Bütün Kitapçılarda...

Hani "Su bile içsem yarıyor" diyor ya, yaramasın diye suyu bile yemekten kalktıktan hayli zaman sonra içiyor. Babarat: Yok! Tuz: Varla yok arası! Tabagındaki silip süpürmesine karşın yine de doymayınca, midesinde kalan boşluğu bir, iki kaşık daha yemek olarak dolduruyormuş. Kaşıklar da kaşık hani! Sonuç: Kabaltı tabağı iki kez dolup boşalıyor, yedikleri yine aynı hesaba geliyormuş! Kaşık kaşık brokoli suyundaki şeker de cabası!

Başımıza Bir de Şu "Ara Öğünler" Çıktı!

Siz tanımazsınız, yaşlıca bir hanım dostumuz var. Kendisi duymasın; ama hayli şişmanca... Boyu da kısa mı kısa... Ne zaman görsek, fazla kilolarından şikayet eder, durur!

Söz, yemeden içmeden, diyetten, perhizden açılınca, "Ne yapayım şekerim, su içsem yarıyor!" der. "O kadar çenemi tutuyorum, yine de kilo almaktan kurtulamıyorum!"

Aslında çenesini falan tutması, düpedüz hikaye! Ne bulsa yiyor! Ne zaman görsem, elinde ya bir kek ya da bir kurabiye! Öteki

elinde de bir fincan yeşil çay! Neymiş? Doktoru, "Ara öğünleri atlamayın sakın" demiş! Kendince perhiz yapmasına yapıyor da, akşamüstü olup da midesi guruldamaya başladı mı, evde ne bulursa, artık galeta mı olur, yoksa gevrek mi, ağzına atmadan duramıyor.

O gece, akşam oturmasında, bizim ha-

nım ıspanaklı börek ikram edince, içgüdüsel bir davranışla en büyük parçayı tabağına alıverdiğini gördüm.

"Yine perhizinizi bozdunuz!" demez mi gelini!

Cesur kız! Ama bu cahillikten gelen bir cesaret!

Öfkesi de hemen burnunda bizim hanım dostumuzun! "Aman sen de bir hoş oldun, kızım!" diye paylayıverdi gelinini. "Şunun şurasında ara öğünümü yiyorum!"

"..."

"Sen de duydun; ne dedi diyetisyen kız? 'Sakın öğün atlamayacaksınız' diye tembih üstüne tembih etmedi mi?"

Kızcağız söyleyip söyleyeceğine bin pişman! Ama söylemiş bulundu işte!

"Zeten yediğim ne ki?" diye öfkesini sürdürdü hanımefendi! "Alt tarafı bir dilimcik börek işte! Hem, biliyorsun? Pazar geçsin, dediğim

Özlemin Tadı Başkadır

Eser Tutel

gibi çok ciddi olarak yeniden perhize başlayacağım!”

Bu kez oğlu söze karıştı:

“Perhizin pazartesi, salı olur mu anne? Sahiden başlayacaksan, bugünden, şimdiden başlasana perhize?”

“Şimdi başlayamam efendim! Pazar akşamı Şahende Hanımlar'a yemeğe gideceğimizi unutun galiba!”

Oğlu kızmış gibi yaptı:

“O zaman eteklerimin içine sığmıyorum, bluzlarım dar geliyor deme!”

Hanımefendi hiç oralı değil! Ne eteklerini düşündüğü var ne bluzlarını ne de kendini! İstedığı kadar “Su içsem yarıyor” desin, yine de elinden pastaları, çörekleri, milföyleri, eklerleri eksik etmiyor. N'aa-apsın? Ara öğünler bunlar...

Bizim taraflarda gencecik bir diyetisyen hanım kız önermişler; zaman zaman ona gidiyor. Diyetisyeni tanıyorum: Çıtı pıtı bir genç hanım... İncecik, dal gibi bir şey! Hayır, doktor değil, diyetisyen. Yeme içme uzmanı... Bana kalırsa, düpedüz yeme içme düşmanı! İnsan onun verdiği yemek listesini harfi harfine uygulamaya kalkışsa; inanın, onbeş güne kalmadan iğne ipliğe döner de açlıktan gözleri kararır, yollarda kalır!

Diyetisyen hanım, “Unlu, tuzlu, şekerli besinler kesinlikle yasak hanımefendi” diyormuş. “Aman, her zaman dediğim gibi ‘üç beyazlar’a dikkat! Kızartmalar yok! Yağlı yemeklere paydos! Et yerine, seb-

ze! Makarnayı da, pilavı da unutun artık! Sulu yemeklerden sakının! Ağzınızdaki lokmayı iyice çiğnemenin yutmayın! Acele yemek yok! Yavaş yavaş... Çiğneye çiğneye... Sindire sindire... Ara öğünler hiçbir zaman ihmal edilmeyecek! Unutmayın, her yemekte sofradan yarı aç kalkacaksınız! Sabah jimnastik, akşam jimnastik! Ve bol bol yürüyeceksiniz! Bir saat yürümeden eve dönmek yok!”

Üç beyazlar dediği, biliyorsunuz, un, tuz, şeker...

“Bir dilim kepekli ekme! O da...” kendi parmağını göstererek, “Serçe parmak kalınlığını geçmeyecek!” diyormuş. Hanımefendinin dolma kalınlığındaki kendi parmağı kadar olsa, hadi neyse de, kırk kiloluk genç bir hanımın serçe parmağının kalınlığındaki ekmekten ne hayır gelecek!

Diyetisyen hanım bu önerilerinden sonra başlıyormuş antetli kağıdına hiç üşenmeden günlük münüyü kim bilir sabahtan beri kaçınıcı kez yazmaya:

“Sabah kahvaltısı: İncecik bir dilim kepek ekmeği... Bir bardak şekersiz çay... Kibrit kutusu kadar tuzsuz, yağsız (yani kireç gibi) beyaz peynir... İki tek de kupkuru sele zeytini...”

“Öğle yemeği: Haşlanmış ve de derisi iyice sıyrılmış yüz gram tavuk eti, bir kaşık (yine kireç gibi) layt mı layt, üstelik de kaymaksız yoğurt! Yanında da bolca yeşil salata! Öğle salata, akşam salata!” Pek az çiçek yağıyla elma sirkeli ekleyebilmişsiniz!

Akşam sofrası da öğlen için yazdıklarından pek değişik değil! Şu var ki, salatanın yerini tere alıyor. Evet, tere... Hani yeşil yeşil, yassı yapraklı, sap sap tabağa dizilen bir ot var ya, o! Canım, bildiğimiz tere işte! Biliyor musunuz, meğer tere çok şifalı bir bitkiymiş! Ayrıca da zayıflatıcı hasası mı varmış ne!

Bir gün dayanamadım, “Yahu, arada bir, hani sırf çeşit olsun diye tere yerine roka olsa olmaz mı? Nasıl olsa hepsi ot!” diyecek oldum.

“Hayır! Tere olacak!” dedi.

“Canım, hepsi Tanrı'nın çayırı” diye devam ettim. “Bakma sen koyunlarla kuzuların yalnızca ot yiyerek beslendiklerine! Onlar koyun, kuzu... Çayıra çıktılar mı, sabahtan akşama değin otlamaktan başka bir şey yapmıyorlar ki! Evlerine dönünce de bu otları hemen tekrar ağızlarına getirerek bir daha, bir daha çiğneyip duruyorlar! Onun için de acıkmıyorlar! Eh, içimizi tutsun diye, bizlerin de midemizdeki o iki sap tereyi ağızımıza getirip getirip geviş getirecek halimiz yok ya!”

Hanımefendi yanıt vermedikten başka, gidene değin de benimle tek sözcük olsun, konuşmadı. Gelini kızcağız ise, kaş göz ederek bana bu konuda kayıncı lidesinin üstüne üstüne gitmememi işaret etti, durdu.

Yine de ben, “Yahu, hemşire, sen tereyi merayı bırak, içini tutacak bir şeyler ye!” dedim. “Sana işin doğrusunu söyleyeyim mi, bunlar seni düpedüz açlıktan öldürecek! Gel seni benim doktoru-

ma götürüyüm. Eminim, sana canın ne çektiyse herşeyden yemene; ama azar azar yemene söyleyecek! Kendini, alıştığın ağız lezzetinden ayırma sakın! Unutma, herşeyin azı karar, çoğu zarar! Bu gidişle yemek yerine tere yemek yüzünden iğne ipliğe döneceksin. Ama sen de ekmeği bile ekmekle yemekten vazgeç artık!”

Burada, gelini yine bana kaş göz etmeye başlayınca, çaresiz sustum. Biz gittikten sonra, “O denli meraklıysa, rokayı kendi yesin ve de kendi geviş getirsin!” dediği kulağıma çalındı.

Bizim hanımefendi randevu öncesindeki günlerde kebap, tandır, beğendiği, kadayıfı yine fazla kaçırılmışsa, hemen diyetisyene telefon ederek acele bir işinin çıktığını söylüyor, randevusunu bir hafta, on gün sonrasına erteletiliyormuş. Ve, bu arada bir kilo bile versem kârdır diyerek başlıyormuş yine kibrit kutusu kadar peynire, tavuk etine, bol salataya, tereye, seleye...

O et fıkarcası diyetisyen hanım, bir seferinde, nasılsa, “Aslında, s a b a h l a r ı korn-fleksle kahvaltı etsenize ya!”

demiş. “Mısırları sıcak sütle bir güzel karıştırın, kaşık kaşık yiyin.”

“Korn-fleks” dediği, malûm, bildiğimiz Amerikan usulü mısır gevreği... Süt de layt, yani yağsız, kaymaksız olacak tabii...

Hanımfendi, kıza, “Korn-fleks’i esas kahvaltıda önce mi, yoksa sonra mı yemeliyim?” diye sormuş mu, sormamış mı, bilemeyeceğim. Sormamışsa bile, bir an için olsun kafasından geçirdiğinden eminim.

Gelinine tembih etmiş; sofrada kendi önüne, küçük kahvaltı tabakları vardır ya, az yiyeyim diye hep o tabaklardan koydurtuyormuş! Hani tabak küçük olursa, belki az yerim hesabı! Sofrada da pek zavallı bir mönü:

Yağsız tarafından birazcık pilav eti ya da beyaz etli bir balık haşlaması... Arkasından bir buçuk kaşık pırasa, yanında bol yeşil salata! Değişiklik olsun diye kimi öğünlerde “Brokoli” dedikleri o zehir yeşili renkte, acayip yumrulu bitkinin haşlaması!

“Aman, haşlama suyunu dökme kızım sakın!” diyormuş. “Acı ama, tüm özü o suyun içinde! İçine şeker karıştırıp içerim sonra!”

Hani “Su bile içsem yarıyor” diyor ya, yaramasın diye suyu bile yemekten kalktıktan hayli zaman sonra içiyor. Baharat: Yok! Tuz: Varla yok arası! Tabağında-kini silip süpürmesine karşın yine de doymayınca, midesinde kalan boşluğu bir, iki kaşık daha yemek olarak dolduruyormuş. Kaşıklar da kaşık hani! Sonuç:

Kahvaltı tabağı iki kez dolup boşalıyor, yedikleri yine aynı hesaba geliyormuş! Kaşık kaşık brokoli suyundaki şeker de cabası!

Bana kalırsa aslında, kilo vermenin en sağlıklı yolu, azar azar, ama sık sık yemekte... Sonra da yediklerini yakabilmekte! Hanımefendinin bu yaşta sonra yürüme bandına çıkıp, ayaklarında kalın yün çorapla dakikalarca atlar gibi dıgıdık dıgıdık koşacak hali yok ya! Yapabileceği tek şey, elinden geldiğince yürümek!

Bizimki, bu yürüme faslı açılıncaya, “Kim diyor yürümüyorum diye!” deyip sinirleniyor. Her akşam da son durağın arkasındaki çay bahçesine değin yürüyorum ya!”

Allah’ı var, gerçekten yürüyor. Yürüyor da, çay bahçesine gidip kendini kan ter içinde en yakın hasır koltuğa bırakır bırakmaz, hemen garson çocuğu bitişikteki pastaneye koşturuyor! Ya bir torba krik-krik aldırma ya da açma, çatal... N’aapsın? Ara öğünleri atlatmama meselesi!

Biri banyoda, öteki yatak odasında iki tartı aleti varmış evlerinde... Ama hanımefendi yatak odasındaki hiç kullanmıyormuş. Gelin hanımın yalancısıyım: Meğer yatak odasındaki, banyodakinden yarım kilo fazla gösteriyormuş da ondan!

Duyduğum kadarıyla, hanımefendi, diyetisyen kızın Avrupa’dan yeni getirdiği dijital tartı aletine şaşmış, kalmış! Dediğine göre, bu yeni tartı aleti, bilim dünyasının en son buluşuymuş! Diyetisyen

kızın binlerce dolar vererek alıp getirdiği bu son sistem tartı aleti, tartılan kişinin şu kadarının kemik, şu kadarının et, şu kadarının da yağ olduğunu gösteriyormuş! İnanılacak gibi değil! Bana kalsa, bir de akıl ölçen dijital teraziler yapsalar hiç fena olmayacak! Hani beynimizin ne kadarı akıldan oluşuyor, ne kadarı fikirden? Öğrenmek istemez misiniz? Bana öyle geliyor ki, hiç kimse bu tür terazilerin üstüne çıkıp tartılmaya cesaret edemez! Ya akli sıfır çıkarırsa ne olacak?

Geçenlerde geliniyle bize gelmişlerdi. Söz arasında, nasıl olduysa diyetisyen hanıma biraz alınmış olduğunu ağzından kaçırıldı! Meğer, diyetisyen hanım, ona, tam yirmibeş kilo yağ fazlası olduğunu söylemiş! Bizimki de haklı olarak kızmış! Eve gelince, “Deli mi ne?” demiş. “Binlerce doları sokağa atmış da, farkında değil! Yirmibeş kilo yağ ner’de duyulmuş? Olsa olsa, iki, üç kilo fazlam olabilir ki bu kadarı da zaten herkeste var!”

Benim de muzipliğim tuttu: “Yahu, anlaşılın senin haberin yok!” dedim, “Celepler senin bu yeni dediğin tartı aletini zaten yıllardan buyana hep kullanıyorlar! Besiciden koyunları, kuzuları, daneları, sığırları alırken, bu dijital kantarlara çıkartıp tartıyorlar; hayvanın kemiğini, yağını düşüp, parasını kalan etine göre veriyorlar!”

Gelin hanımda yine bana kaş göz işaretleri! Aman susayım da, kızcağızı zor durumda bırakmayayım!

Ne zaman onlara oturmaya gitsek ya da onlar bize gelseler, içimdeki şeytan söz olup, laf olup ağzımdan fırlayıveriyor!

Geçenlerde yine bize gelmişlerdi, “Amerika’da yeni bir zayıflama hapı icat etmişler” diyecek oldum. “Kilo vermek isteyen milyonlarca Amerikalı, özellikle de belli bir yaşın üstündeki obez hanımlar, daha ilk günde kapışmışlar bu hapları...”

“Nasıl bir hapmış bu?”

“Canım, zayıflama hapı işte! Yüzlük kutularda piyasaya çıkarılmış. Ama yutulmayacakmış!”

“Yutulmayacak mı? Peki, nasıl alınacak?”

“Alınmayacak ki! Her gün, üç kez bu hapları yere, haliye serpecekmişsin, sonra da eğilip kalkarak hepsini teker teker yerden toplayacakmışsın! Böylece bir aya kalmadan beş kilo...”

Baktım, gelin hanım yine bana kaş göz ediyor; çaresiz, susmak zorunda kaldım.

D u y - dum ki, hanımefendi, bu kez işi sıkı tutmuş; gerçekten perhiz yapıyor mu ş !

Birkaç kilo da vermiş galiba... De-diğine göre tam yedi kilo vermiş!

Bir gün gelinine, "Şahende'nin bize geldiği bir gün onu alıp bizim kasaba gidelim de yedi kiloluk kemiksiz et tarttırayım!" demiş.

"Ne yapacağız yedi kilo eti anne?"

"Bir şey yapmayacağız, yalnızca yedi kiloluk etin ne kadar olduğunu Şahende gözleriyle görün istiyorum!" demiş.

Meğer yedi kiloyu duyunca, o toz konduramadığı kırk yıllık okul arkadaşı ona burun kıvrımış da ondan! "Yedi kilo bir şey değil! Sen ne yap yap, hiç olmazsa on kilo vermene bak!" demiş.

Söz, yemeklerden, yemek tariflerinden açılınca, görüyorum, bizim hanımefendinin içi gidiyor, hemen ağzı sulanveriyor! Ekran-da bilmem ne hanım ya da kafasında beyaz kukulâtalı bilmem

ne usta, ocak başında, elinde tencere, tava göründü mü, "Değiştir şu kanalı kızım!" diyor. "Görmeyeyim barıl!"

O salonda yokken bir ara, "Aman kızım dikkat et" dedim gelinine, "Kapıcınıza söyleyin de, sizin bahçe kapısının önündeki yağmur ızgarasının üstünü, artık bir tahtayla mı olur, yoksa başka bir şeyle mi, iyice kapatıversin! İster misin kayınvaliden rejim sonunda iğne ipliğe dönünce üstünden geçerken ızgaranın arasından aşağıya kayıp gidiversin!"

Kızcağız, eliyle ağzını kapatıp gülmesini gizlemeye çalışırken, içeriye giren hanımefendi soruverdi:

"Kızım, ara öğünümü kaçta alacaktım ben?"

Ah şu ara öğünleri! Ne zor, hem perhiz yapıp hem de ara öğünlerini kaçırmamak!•

EserTutel@butundunya.com.tr

Gözlerindeki hipermetrop sorununa karşı göznlük kullanmayan genç kız akşam yemeğine davet edilmişti. Bir ara bizmetçi kendisine evsahibinden bir not getirdi. Burnunun ucunu bile göremeyen genç kız, notu yanında oturan yaşlı adama uzattı ve "Gözüme bir şey kaçtı" dedi. "Sizden rica etsem şu mesajı bana okur musunuz, lütfen..."

Yaşlı adam notu okumaya başladı:

"Sizi o yaşlı adamın yanına oturttuğum için çok özür dilerim."•

Genç kız, "Doktor, ne olur yardım edin bana" diye yalvardı. "Ne zaman bir erkekle çıksam, sonuç benim açımdan hep 'Evet' oluyor, sonra da kendimi suçlu dhyumsuyor, bunalıma giriyorum."

"Anlıyorum" dedi doktor, "Yani nasıl 'Hayır' diyebileceğiniz konusunda benden yardım istiyorsunuz."

"Kesinlikle hayır" diye yanıtladı genç kız, "Vicdanımı rabatlatmanız için yardım istiyorum sizden..."•

Çırpınan iki balık kovadan yere düştü. Balıkları eline alıp okşayıp boğazın sularına geri bıraktı. Balıklar biraz duraladıktan sonra hızla derine dalıp gözden kayboldu. Şaşırarak, "Madem bırakacaktınız niye balık tutuyorsunuz?" diye sordum. "Haklısın" dedi. "Eskiden ben de senin gibi düşünürdüm. Yaşlanıp yolun sonu yaklaştığında bir de ölüm korkusu yaşayınca insan düşüncesini değiştiriyor."

Oltanın Kısmeti...

•Dr. Mehmet Uhri - Bütün Dünya•

O sıcak yaz günü Kandilli kıyısında boğaza olta savuranların arasındaydım. Hava çok güzeldi. Martılar da en az kıyıda balıkçıları denli hevesli görünüyordu. Hemen önümde denize dalan ve gagasında çırpınan balıkla yükselmeye çalışan irice martı, balığı gagasında tutmayı başaramayıp suya düşürdü. Ötekiler düşen balığın peşine hücum ettiler; ama balık kaçmayı başardı.

Çevremdeki balıkçılara göre, az önceki martı gibi pek kısmetli olduğum söylenemezdi. Bir iki istavrit ve krača dışında kovam boş kalmıştı. Hemen yanı başımda uzun boylu, saç sakalı ağarmış, görünüşünden boğazın deneyimli balıkçılarından olduğu anlaşılan yaşlı adam ise her seferinde üçer beşer istavrit çekiyordu. Ona yardım eden ve sonradan balıkçının liseye giden kızı olduğunu öğrendiğim genç kıza tutulan balıkları oltadan çıkarmaya yetişemiyordu, sanki. Kiskanmamak olanaksızdı.

Dahası, oltamı kıyının kayalıklarına taktırınca balık tutma hevesim de kaçmaya başlamıştı. Sıkıldığımı görünce yaşlı adam bana dönüp "Sıkma canını, oltanın kısmetidir bu. Her zaman sen tutacak değilsin, kimi zaman da deniz seni tutar" diyerek oltasını kızına bırakıp yardıma geldi. Misinayı gevşetip bir süre kendi ağırlığına bıraktı. Sonra sarıp misinayı gerdi ve hızla asıldı. Bir iki denemeden sonra oltam kurtulmuştu. Teşekkür ettim.

Ayaküstü başlayan sohbetimizde Haliç Tersanesi'nden emekli olduğunu, tersanenin kapatılmasıyla arkadaşlarının dağıldığını, yıllarını gemilere ve denizciliğe verdiğini, emeklilikten sonra çok aramasına karşın iş bulamadığını, boş oturmaktansa boğazda balık tuttuğunu anlattı. Son zamanlarda ciddi sağlık sorunları olduğu için de çocuklarının onu sokağa yalnız bırakmadığından yakındı.

Balık tutmayla ilgili yaşadığım aksilikler bitmemiş bu kez de kıyıda toplanan misinamı karıştır-

mıştım. Sıkıntı içinde dolaşan misinamı açmaya uğraşıyordum.

Yaşlı balıkçı, gülümseyerek tekrar yanıma geldi ve “Misinayı ıslatmadan düğümünü çözemezsin” diyerek dolaşan misina üzerine kovasından biraz su döktü. Bu sırada çırpınan iki balık kovadan yere düştü. Balıkları eline alıp okşayıp boğazın sularına geri bıraktı. Balıklar biraz duraladıktan sonra hızla derine dalıp gözden kayboldu. Şaşırarak, “Madem bırakacaksınız niye balık tutuyorsunuz?” diye sordum. “Kaç saattir balık tutmak için cebelleşiyorum. Görüyorsunuz, çektiğim sıkıntıyı...”

“Haklısın” dedi. “Eskiden ben de senin gibi düşünürdüm. Yaşlanıp yolun sonu yaklaştığında bir de ölüm korkusu yaşayınca insan düşüncesini değiştiriyor.”

“Nasıl oldu bu?”

“Bir gün marketten elim kolum dolu eve dönüyordum. Sokakta kalbim tekledi. Olduğum yere yığılmışım. Hastaneye kaldırmışlar. Dediklerine göre kalbim iki kez durmuş. Şok vererek çalıştırmışlar. Ben bir şey anımsamıyorum. Uyanıp kendime geldiğimde hastabakıcılar ‘Geçmiş olsun, öteki dünyaya gidip geldin. Ne gördünüz oralarda?’ diye soruyorlardı. Doğrusu bu soruya verecek yanıtım yoktu. Hayli aydınlık, ışıktan hiçbir şeyin seçilemediği düş görmüş gibiydim. Öteki düşlerden pek farklı da değildi, doğrusu...”

“Geçmiş olsun, büyük bir olay atlatmışsınız. İyi ama bunların balıklarla ne ilgisi var?”

Dolaşan oltamı sakın sakın açma uğraşıyordu. Dönüp yüzüme

baktı. Gözlerinde biraz umutsuzluk biraz keder vardı, sanki.

“Ölüm korkusu bir kez aklına girmişse, dahası ölümü görüp geri gelmişsen öteki dünyanın var olduğuna daha çok inanmak istiyor, insan. O hasta yatağımda kurban gibi ölümü beklerken bunları düşündüm ve tuttuğum balıklar geldi gözümün önüne...”

“Yani?”

“Belki de onlar için suyun ötesi öteki dünyaydı. Oltaya yakalandıklarında öteki dünyayı görüp geri dönebilirler, arkadaşlarına öteki dünyayı anlatsınlar diye o günden buyana tuttuğum balıkların kimilerini denize geri bırakıyorum. Ne görürler, ne anlatırlar bilemem; ama farklı bir dünya olduğundan söz etsinler yeter.”

Misinanın düğümü çözülmüştü. Yardım için tekrar teşekkür ettim. “Önemli değil” der gibi bir el işareti yaptıktan sonra oltasını boğaza savurdu. Kısa süre sonra neredeyse tüm iğneleri istavrit ve krıçayla dolu oltasını kıyıya çıkardı. Kızı, neşeyle balıkları iğnelere ustalıkla çıkarıp kovaya atıyordu.

Oltamın kısmetineyse yalnızca iri bir istavrit düşmüştü. Usulca iğneden çıkarıp ışığa tuttum. Pullarını okşadım ve “Arkadaşların seni bekliyor, anlatacakların olmalı” diyerek boğazın serin sularına bıraktım. Bu arada yaşlı balıkçıyla göz göze geldim. Oltasını sarıyordu. Gülümsedi, göz kırptı. “Şimdi senin de torunlarına anlatacak bir şeylerin oldu. ‘Haydi rastgele’ diyerek oltasını tekrar boğaza doğru savurdu. •

Bilginizi Denetleyin

• Hazırlayan: Diyar Mahmutoglu - *Bütün Dünya*•

- 1** Ortaçağ'ı sonlandırıp Yeniçağ'ı başlatan olay aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Bizans İmparatorluğu'nun kuruluşu
 - b) İstanbul'un fethi
 - c) Amerika'nın keşfi
 - ç) Güneş sisteminin bulunuşu
- 2** Yerçekimi Yasası'nı bulan fizikçi kimdir?
 - a) Galileo Galilei
 - b) Bonanno Pisano
 - c) Arşimet
 - ç) İsaac Newton
- 3** Spartakus, 70 arkadaşıyla, Romalılar'ın elinden kaçarak aşağıdaki yanardağlardan hangisine sığındı?
 - a) Etna
 - b) Vezüv
 - c) Santorini
 - ç) Pompei
- 4** Dünyayı yelkenlisiyle dolaşan ilk Türk erkek denizci kimdir?
 - a) Cumhur Gökova
 - b) Tanıl Tuncel
 - c) Eralp Akkoyunlu
 - ç) Sadun Boro
- 5** Dünyayı teknesiyle dolaşan ilk Türk kadın denizci kimdir?
 - a) Zuhul Atasoy
 - b) Ayfer Er
 - c) Hattaya Sür
 - ç) Oda Boro
- 6** “Kaptan-ı Derya” unvanlı ilk Osmanlı denizci kimdir?
 - a) Saruca Paşa
 - b) Çavlı Bey
 - c) Baltaoğlu Süleyman Paşa
 - ç) Hazma Bey
- 7** Kuzey Amerika'ya ayak basan ilk Avrupalı kimdir?
 - a) Amerigo Vespucci
 - b) Vasco da Gama
 - c) Marco Polo
 - ç) Kristof Kolomb
- 8** “Çanlar Kimin İçin Çalıyor” adlı romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) John Steinbeck
 - b) E. L. Doctorov
 - c) John Dos Passos
 - ç) Ernest Hemingway
- 9** 1950 yılında yazdığı “Bizim Köy” adlı kitabıyla 1960 yılında UNESCO'nun “Dünya Kültürüne Hizmet Ödülü”nü almış Türk yazar aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Fakir Baykurt
 - b) Yaşar Kemal
 - c) Mahmut Makal
 - ç) Talip Apaydın

Bilginizi Denetleyin

- 10 Ömer Hayyam, "Hayyam" an-dını atalarının mesleğinden almış-tır. Anlamı nedir?
a) Şarapçı
b) Demirci
c) Çiftçi
ç) Çadırcı
- 11 Sokrates'in düşüncelerini dile getiren diyaloglarını yazan öğren-cisi filozof kimdir?
a) Platon
b) Aristoteles
c) Epiküros
ç) Herakleitos
- 12 "Binbir Gece Masalları"nın za-lim padişahı kimdir?
a) Harun Reşit
b) Şah Abbas
c) Şehriyar
ç) Abbas bin Abülmuttalip
- 13 "Kalavela Destanı" hangi ulusundur?
a) Yakutlar
b) Danlar
c) Germenler
ç) Finler
- 14 "Tufan" söylencesi ilk kez hangi kaynakta dile geldi?
a) Gilgames Destanı
b) Berossus Tarihi
c) Herodot Tarihi
ç) Strabo'nun coğrafya kitabı
- 15 Ünlü antik çağ coğrafyacısı Strabo hangi ilde doğdu?
a) İzmir
b) Bodrum
c) Amasya
ç) Sinop
- 16 Tarih bilimine bir yöntem geti-ren "Mukaddime" kitabının yazarı ünlü İslam tarihçi kimdir?
a) İbn Haldun
b) İbn Tufely
c) İbn Arabi
ç) İbn Sina
- 17 İslam'da dogmalara karşı çıkan, düşünce özgürlüğünü savunan, do-ğa bilimlerine dayalı bir düşünce yöntemi geliştiren filozof kimdir?
a) Zeyd bin Rifa
b) İmam Gazali
c) Farabi
ç) Ömer Hayyam
- 18 Anadolu'nun Moğollarca işgal edildiği dönemde yaşamış, güldü-rü ustası bilge kimdir?
a) Nasrettin Hoca
b) Bekri Mustafa
c) İncili Çavuş
ç) Teyyo Pehlivan
- 19 "Garibname" adlı ünlü mesne-vinin yazarı kimdir?
a) Mevlana
b) Süleyman Çelebi
c) Ahmet Yesevi
ç) Âşık Paşa
- 20 1795'te Bayburt'ta doğmuş ün-lü halk ozanı kimdir?
a) Seyrani
b) Emrah
c) Sümmani
ç) Bayburtlu Zihni

Yanıtlar 74'üncü sayfamızdadır.

Feminizm, 1848 yılında toplanan Birinci Kadın Hakları Kurultayı ile ivme kazandı. 100 kadın ve erkek tarafından imzalanan "Duygular Bildirgesi"nde şu düşüncenin altı çizildi: "Tüm erkekler ve kadınlar eşit olarak yaratılmışlardır. Yaratıcıları tarafından verilmiş ve vazgeçilmez haklara sahiptirler ki, bunların arasında yaşam, özgürlük ve mutluluğun peşinde koşma hakkı vardır."

"Feminizm"

Dünyanın en eski çatış-ması kadın erkek sava-sıdır. Bu savaşın ne za-man başladığı bilinmi-yor; ancak kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için har-canan çabanın kökleri Pitagoras'a dayanıyor. Pitagoras "Cins olarak kadın, bilgelige er-keklerden daha yatkın bulunuyor ve onlarda bil-gelik doğaldır" diyor. Ka-dınlar üzerine düşmanca sözlerine karşın Platon'un ünlü yapıtı "Devlet"te ka-dınlar erkeklerle eşit hak-lara sahipti.

Kadınlar konusundaki olumlu düşünceler suya yazılan yazılar gibiydi. Ka-dının kendisi var; ancak varlığı yoktu.

Üç çocuğuyla dul kalan Christine de Pisan'ın 1405 yılında yazdığı "Kadınlar Kenti" kadınlara karşı ayrımcılığı yeren ilk ateşli yapıtı. Rahip düşünür Poullain de la Barre 1673'te "İki

Cinsin Eşitliği" yapıtını yazdı. An-cak ses getirmede.

1651-1695 yılları arasında yaşa-yan Meksikalı bilgin ve şair Rahibe Juana İnes, kadınların özgürleşme-sinden çok önce yaşamış "bağım-sız kadın" feminizmin öncüsüydü.

İnsan, yurttaş hakları gündeme geldiğinde kadın-lar yine gölgedeydi. Jean Jacques Rousseau, 1762 yı-lında ele aldığı, eğitim üze-rine öncü çalışması olan "Emile" adlı yapıtında, ka-dınlara yönelik düşünces-i ni şöyle açıklıyordu:

"Erkekler ve kadınlar birbirleri için yaratılmış-lardır; ama karşılıklı ba-ğımlılıkları eşit olmaktan uzaktır. Biz onlar olma-dan yaşayabiliriz, onlarsa bunu yapamazlar. Onlar bizim duygularımıza, gös-terdikleri iyi özelliklere, biçtiğimiz değere, çekicilikleri ve erdemleri karşısında kendilerine değer ver-memize muhtaçtırlar.

Evrensel Kültür

Songül Saydam

“B u nedenle kadınların tüm eğitimi erkekler göre planlanmalıdır. Yani erkekleri mutlu edecek, onlara yararlı olacak, onların sevgisini ve saygısını kazancak, çocukken onları yetiştirip birer yetişkin olduklarında onlara özen gösterebilecek, onlara fikirleriyle yardımcı olup gerektiğinde teselli edecek, onların yaşamını daha güzel, daha mutlu kılacak biçimde yetiştirilmelidir, kadınlar.”

Kadınların kendilerini göstermesinin bedeli ağırdı. Avrupa’da 600 bin kadın cadılıkla suçlanarak öldürülmüş, diri diri yakılmış, inanılmaz işkencelere uğramıştı. 1789 Fransız Devrimi’nden cesaret alan Olympe de Gouges, “Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi” broşürünü yayımladı. İstekleri çok masumdu:

“Kadınlar uyanın! Bugün aklın sesi tüm evrende yankılanmaktadır. Haklarınızı bilin. Doğanın güçlü imparatorluğu, önyargıyla fanatiklelikle batıl inançlar ve yalanlarla kuşatılmış değildir artık. Boş üstünlük iddialarının karşısına tüm cesaretinizle aklın gücünü çıkartın, birleşin! Ey kadınlar, hele bir bütün kişilik gücünüzü biraraya toplayın.”

Olympe de Gouges giyotinle idam edildi. Giyotine giderken şöyle bağıyordu:

“Giyotin ve cellat! Fransa’nın şanı olan devrimin meyveleri mi bunlar? İki cins arasında ayırım gözetmeden, evrensel bir model olarak tüm dünyaya yayılacak olan bunlar mı?”

Çok geçmeden erkekler gibi rahat hareket edebilmek için pantolon giyen Theroigne de Mericourt umut ışığı oldu; ama kışkırtılan farklı siyasal gruptaki

kadınlar onu taşıyıp beyninden yaraladı. Theroigne de Mericourt, şu çağırıyor yapıyordu:

“Sonunda kadınların üzerindeki o utanç verici atıllığı atmanın zamanı geldi. Bunca zaman kadınları böyle bir pasifliğin içinde tutan erkeklerin cahilliği, kibri ve adaletsizliği olmuştur. Haydi hep birlikte analarımızın o gururlu Germenler’in halk meclislerinde konuştuğu, savaşta kocalarıyla omuz omuza çarpıştığı günlere geri dönelim.”

O akıl hastahanesinde yaşama savaşı verirken kadın hakları savunuculuğu Fransa’da sessizliğe gömüldü.

İngiltere ve Amerika’da kadınlar seslerini yükseltmeye başlamıştı. Thomas Paine ABD’den İngiltere’ye geri dönüp ünlü “İnsan Hakları” adlı yapıtını yazdı. William Blake onu uyarıyordu ölüm cezasına çarptırılacaktı. Fransa’ya kaçtı. Arkadaşı Mary Wollstonecraft “Kadın Haklarının Savunusu” adlı modern feminizmin temeli olan yapıtını 1792’de yazdı. Çıkar çıkmaz kapışıldı:

“B ir çok kadın fizikçi olacakken, bir çiftlik yönetecekken, bir dükkan idare edecekken ve tek başına çalışarak dimdik duracakken, duygusallık ve utanç yüklenerek hoşnutsuzluğun kurbanı olarak hayatını boşa harcamıştır. Herhangi bir işi tam anlamıyla yaparak ekmeğini kazanmış kadın en hünerli güzelden daha saygıdeğerdir!” (215 yıl önce yayımlanan bu yapıt geçtiğimiz ay Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Hasan Âli Yücel Klasikleri arasında Türkçe’ye ilk kez çevrildi.)

Bilimkurgu klasiği “Frankenstein”i yazan kızını doğurduktan 11 gün sonra öldü. Kızı annesinin adını aldı: Mary Wollstonecraft Shelley.

İnsan hakları dalgasının hep gerisinde kalan feminizm bir köle çocuğa okuma yazma öğrettiği için cezalandırılan kız kardeşlerden Amerikalı Sarah Grimke’nin sürdürdüğü savaşım sırasında yazdığı “Eşitlik Üzerine” adlı çalışması yeni bir güç kazandı:

“A klın cinsiyeti yoktur. Zihin gücünün zihniyeti yoktur. Erkeklerin görevleri ve kadınların görevleri, erkeklerin alanı ve kadınların alanı hakkındaki düşünceler yalnızca keyfi fikirlerdir. Kadın ve erkek eşit yaratılmışlardır. Aynı düşünsel güçlere ve aynı ahlaki sorumluluklara sahip kılınmışlardır. Bunun sonucu olarak erkeğin yaptığı ahlaki olarak ne kadar haksız bu kadın için de ahlaki olarak o kadar haklıdır.”

Feminizm, 1848 yılında toplanan Birinci Kadın Hakları Kurultayı ile ivme kazandı. 100 kadın ve erkek tarafından imzalanan “Duygular Bildirgesi”nde şu düşüncenin altı çizildi:

“Tüm erkekler ve kadınlar eşit olarak yaratılmışlardır. Yaratıcıları tarafından verilmiş ve vazgeçilmez haklara sahiptirler ki, bunların arasında yaşam, özgürlük ve mutlulu-

ğun peşinde koşma hakkı vardır.”

1869 yılında John Stuart Mill “The Subjection of Women” (Kadınların Bağımlılığı) adlı yapıtını yayımladı. Mill kitabında “Bir cinsin diğer bir cinsle egemenliği yanlış ve insanoğlunun gelişmesinin

Hubertine Auclert, kendini ve arkadaşlarını “feminist” olarak tanımlayan ilk kişidir.

önündeki en büyük engellerden biridir” diyordu.

Kendini ve arkadaşlarını “feminist” olarak tanımlayan ilk kişi 1882 yılında ortaya çıktı. Bu kişi, Fransa’da “La Citoyenne” adlı dönemli

yayını çıkaran Hubertine Auclert'ti.

Feminizm ve feminist kavramları 1894-1895 yılında İngiltere, Almanya ve İspanya'ya 1897'de İtalya'ya ulaştı... Bir yıl sonra Rusya'ya ve Yunanistan'a, üç yıl geçmeden okyanusu aşmış Amerika ve Arjantin'e geldi, II. Meşrutiyet'le Türkiye'ye ulaştı. Bu sözcüğü bir erkek kullanıma soktu. Baha Tevfik, Lacquerre'nin "Feminizm" adlı kitabını "Alem-i Nivsan'da Musavat-ı Tamme" adıyla çevirdi. Kitabı "İslamiyet'te Feminizm" başlıklı bir yazısını ve Ayan Meclisi üyesi Besarya Efendi'nin feminizm üzerine görüşlerini yazdığı mektubunu da ekleyerek yayımladı. Osmanlı'da ilk fe-

minist sayılabilen etkinlik "Üç Kadın" imzalı "Terakki" gazetesinde çıkan bir mektuptu.

Feminizm "Kadın hakları" adıyla 1910 yılında ABD'de yayılmaya başladı. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı ile neredeyse "gündemden silinen" feminizm olgusu, savaşlar sonrası dünyada varlığını, giderek artan bir etkinlikle sürdürdü.

Kadınlar artık, "İkinci sınıf kişiler" olmadıklarını dünyaya duyurmak ve kabul ettirmekle kalmıyorlar, dünyanın önde gelen sorunları karşısında şimdi, erkeklerle eşit biçimde görev alıyorlar...•

SongulSaydam@butundunya.com.tr

Japon çocuğunun tek düşü çok ünlü bir karateci olmaktı. Fakat ailesi buna izin vermedi. Bir gün şanssız bir kaza sonucu çocuk sol kolunu kaybetti. Ailesi çocuğunun moralinin çok kötü olduğunu görünce ona bir karate hocası tuttu. Hoca ilk dersinde çocuğa karşısındaki sağ koluyla tutup üstünden savurmayı gösterdi. İkinci, üçüncü ve sonraki tüm derslerde hep aynı hareketi yapıyorlardı. Çocuk bir gün hocasına "Hocam ben çok sıkıldım, artık başka hareketlere geçsek" dedi. Hoca ise bunu kabul etmeyerek dünyada bu işi en hızlı yapan kişi olmadıkça devam etmesini söyledi. Çocuk o denli bıztlanmıştı ki, hocasını bile göz açıp kapayıncaya değin yerden yere vuruyordu.

Bir gün hoca elinde bir kağıtla geldi. Kağıtta çocuğun gençler karate şampiyonasına katılabileceği yazıyordu. Çocuk çok şaşırıldı. Ertesi gün salonda ilk rakibinin karşısına çıkarken beyecanla hocasına "Hocam bu iş nasıl olur?" diye sordu. "Ben yalnızca tek hareket biliyorum kesin kaybedeceğim."

Hocası ise "Sen yalnızca hareketi yap" yanıtını verdi. Çocuk mindere çıktı ve hareketiyle rakibinieledi. Hatta tek hareketle finalde değin çıktı. Finalde karşısında kendisinin iki katı birisi vardı. Önce çok korktu; ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve şampiyon oldu. Sevinçle hocasının yanına koştu ve "Hocam nasıl oldu anlamıyorum?" diye sordu. "Yalnızca bir hareket biliyorum, tek kolluyum ve şampiyon oldum."

Hocası çocuğa baktı ve "Senin yaptığın hareket karatedeki en zor hareketlerden biridir" dedi. "Ve bir tek savunması vardır o da, rakibin sol kolunu tutmak..."•

Ben ve eşim 5 aylık oğlumuzu anneannesi ve dedesiyle tanıştıracaktık. İçim içime sığıyordu; ama yine de endişeliydim. Beş yıldan buyana babamla hiç görüşmemiştim. Sevecen; ama biraz da acımasız bir tutum içindeydi. Beni sürekli kendi istekleri doğrultusunda yönlendiriyordu. Aynı karakterdeydik; ama birbirimize çok uzaktık.

Genç kızken annemi örnek alamam gerektiğini söylerdi. Annem çok sosyal biriydi, bense okumayı partilere yeğlerdim. Babam arkadaşlarının çocuklarıyla birlikte olmam için sürekli baskı yapardı. Bense arkadaşlarımı kendim seçmek isterdim. Annemin mesleğini sürdürüleceğimi sanıyordu; öğret-

babamla konuşmak istemiyordum. Böyle sürüp gidebilirdi, iki yabancı gibi... Ta ki oğlum doğana dek... Ummadığım bir dalga beni eve sürüklüyordu. Uçakta tüm çocukluk anılarım film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Babamın küçük bir gölgesiydim... Üç yaşında, ders verdiği okula giderken peşinden koşardım. Yorulduğumda beni omzuna aldığında sonsuzluğu görebilirdim. Söylediği şarkı hâlâ kulaklarımda:

"Benim gün ışığımsın, tek ışıldım... Kara bulutlar kaplar... Yine olursun benim mutluluk kaynağım..."

Ben de gülerdim babamın bu derin sevgisinde payım olduğunu düşünerek... Şimdi asi kızı baba evine geliyordu. Babam nasıl davranacaktı? Oğlumuzdan hoşlanmazsa, benimle olduğu gibi, herşey bitebilirdi. Bir daha da şansımı deneyemezdim.

Gün Işığımınsın...

•Linda Ching Sledge - Reader's Digest•

menlik yapmamı, evlenmemi ve adaya yerleşmemi istiyordu.

O öyle yapmıştı; çünkü... Ama ben adaya yerleşmedim. Babam gibi inadım inattı. Üniversiteye gitmem ve okurken bir gece aşık oldum. Evleneceğimi söyledim. Gösterişli tantanalı bir düğün istemiyordum. Düğüne yalnızca iki gün kala, annemle babam gelip eşimle tanıştılar. Evlendikten sonra başkente yerleştik.

Babam bundan sonra hep sessiz kaldı; büyük bir hoşnutsuzluk içindeydi. Ne o bize geldi ne de biz onlara gittik. Annemle telefonda konuştuğumuzda hiçbir zaman sesimi duymak istemedi. Ben de

Uçak indi. Oğlum annemin müşfik kollarındaydı. Babam pasif davrandı, o anki düşüncelerini okumak zordu. Bizi kibarca karşıladı ve yolculuğumuzun nasıl geçtiğini sormakla yetindi. Torununu süzdü ve o anda oğlum yaygarayı kopardı. Babam irkildi. Bu cırlak çocuk kendi canı, kanı olabilir miydi? Yemekten sonra odamıza çekildik; benim eski odamda kalacaktık. Annem bir bebek yatağı ayarlamıştı. Dört saat sonra annelik içgüdüleriyle uyandım. O saatlerde oğlum süt içmek için uyanırdı. Ama ağlama sesi gelmiyordu. Parmak ucunda odaya girdim. Yerde bir

minderin üzerindeydi. Küçük yumuk yumuk elleri ve ayakları tor-top olmuş sütünü içiyordu. Keyfine diyecek yoktu doğrusu. Gözlerini de babamdan ayırmıyordu! Babam bir yandan sütünü içiriyor, bir yandan okşuyor, bir yandan da mırıldanıyordu:

“Benim gün ışığımsın...”

Öylece bakakaldım. Bu tabloyu bozmadan odama gittim. Babam herşeyi unutup o kalın duvarı yıkacak mıydı? Utanıyordu belki; ama gururluydu. Nasıl olduğunu ne ben anlamıştım ne de babam... Buzlar

çözülmişti. Konuyu hiç açmadık.

Ertesi yaz da gittik annemle babamın yanına. Oğlumuz artık yürüyordu. Dedesiyle köpük köpük dalgalarla oynamaktan kendini alamıyordu. Bir sonraki yaz bir ağaçevi yaptılar; bunu maviye boyarken de kimbilir neler düşündüler?

Oğlum ve babam birlikte yürürken harika bir ikili oluyorlar. Ele avuca sığmayan bir gölgenin peşini bırakmayan bir dede ve tüm karamsarlıkları pespembeye dönüştüren bir torun...•

Çeviri: Elif Ağlarca Özlem

Küçük kıza teyzesi 1 YTL vermişti. Çocuk, hiçbir şey söylemeden parayı aldı, cebine koydu. Bunun üzerine annesi “Çocuğum” dedi. “Teyzene ne demen gerekiyor?”

Küçük çocuk bu soruya yanıt vermeyince annesi ona yardımcı olmak istedi ve “Baban bana para verince ben ne diyorum?” diye sordu.

Küçük çocuk yanıtı bulduğu için çok sevinmişti. Hemen atılarak bulduğu yanıtı onlarla da paylaştı:

“Hepsi bu kadar mı?...”•

Öğretmen “Söyle bakalım, Ali” dedi. “Şeffaf ne demektir?”

Ali kekelemeye başladı ve “Bilmiyorum, öğretmenim” dedi.

Öğretmen ona bir olanak daha vermek istedi. “Şeffaf” sözcüğünün tanımını yaptı:

“Bir taraftan bakıldığında öteki tarafı görülebilen cisimlere ‘Şeffaf’ denir” dedi. “Şimdi sen de bir örnek ver bakalım...”

Ali'nin gözleri bir anda parladı:

“Anladım, öğretmenim” dedi. “Anahtar deliği...”•

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) İstanbul'un fetbi •2) Isaac Newton •3) Vezüv •4) Sadun Boro •5) Zubal Atasoy •6) Saruca Paşa •7) Kristof Kolomb
- 8) Ernest Hewingway •9) Mahmut Makal •10) Çadırcı
- 11) Platon •12) Şehriyar •13) Finler •14) Gılgames Destanı
- 15) Amasya •16) İbn Haldun •17) Zeyd bin Rifa
- 18) Nasrettin Hoca •19) Âşık Paşa •20) Bayburtlu Zibni

Timsah Kuyruğu

Timsah sözcüğü hem Afrika (*Crocodylus niloticus*), Kuzey Amerika timsahları (*Crocodylus acutus*) hem Güney Amerika timsahı (*Caiman crocodylus*) ve

Asya timsahı (*Gavialis gangeticus*)'nü anlatır. Daha pek çok türü bulunan bu sürüngenler üçyüz milyon yıldır bu dünyada yaşamaktadırlar.

Timsahın çözmesi gereken birçok sorun vardır. Çeşitli sorunlarla karşılaşmasının nedeni, beslenmek, korunmak ve üremek zorunda oluşundandır. Bu kadar büyük ve güçlü bir hayvanın kendini korurken kimi sorunları çözmek

zorunda kalması bir çelişki gibi görünse de öncelikle insanların deri eşya istekleri onu öldürme girişiminde bulunmaları koruma sorunlarının başında gelir.

Bu tür sorunu çözmek için genellikle su içinde zaman

geçirerek ve karaya çıktığında kendini gizleyerek insanlara görünmemeye çalışır. Fakat, bu davranışıyla korunma sorununu tümüyle çözmüş olmaz. Örneğin, Güney Amerika timsahı, yani kayman, yaşadığı sularda ve bataklıklarda dünyanın en büyük yılanı olan anakonda (*Eunectes murinus*) da yaşamaktadır. Anakonda, timsahı güçlü kaslarıyla sıkarak soluksuz bırakıp su al-

Hayvanlar Arasında

Erdoğan Sakman

ında uzun süre tutarak boğar.

Bu saldırılardan kurtulmak için, demir kesikleri andıran dişleriyle anakonda-

den salgılanan kimi kimyasallar, kimi asalakların timsahın yararlanmalarını önler. Kuyruk yüzeyini

ya hiçbir zarar veremez. Fakat kocaman kuyruğuyla yılanı vurma fırsatı bulursa, onu oldukça uzun bir süre oyalayıp sonuçta usanç duyup uzaklaşmasını sağlayabilir.

Timsah, kuyruğunda develerin hörgüçlerinde biriktirdikleri gibi yağ saklar. Besinlerden aldıklarının bir bölümünü şekere çevirip enerji olarak kullanır. Arta kalanını ileride gereksinim olur kaygısıyla yağ olarak kuyruğunda biriktirir. Kuyruğuyla indirdiği bir darbe dört beş metrelik bir kayığı ortadan ikiye bölebilir.

Kuyruk üzerindeki pullar evlerin çatılarından kiremitlerin dizilişine benzer. Her pul aynı zamanda bir ısı toplayıcısıdır. Bu yüzden timsah karaya çıkıp kızgın güneş altında saatlerce kalıp ısı toplamaya çalışır. Alınan bu ısı hem vücudundaki kimi tepkimelerin başlayıp devam etmeleri hem kasların işleyip hayvanın istediği hareketleri yapması için gereklidir. Pullar arasındaki bezler-

oldukça genişleten bu pullar sayesinde ışıklardan kısa sürede yeterli ısı alabilir.

Timsahın pullarındaki kirli kan damarları ısı alarak içlerindeki kanı harekete geçirir. Pis kan hızla kalbe gider ve oksijenle karşılaşarak temizlenerek hücrelere hem besin hem oksijen taşırlar. Hiç beklenmedik saldırılarda kuyruğu kopan timsah bu organını bir süre sonra tamir edip eskisi boyunda olmasa bile görevini yapacak boyut ve biçime ulaştırır.

Tüm gücüne ve çoğunlukla yenilmezliğine karşın timsahın aç kaldığı olur. Aslında bu sürüngen orta boy bir antilobu yuttuktan sonra altı ay kadar hiçbir şey yemese de yaşar. İlkel de olsa insanların kullandıkları ısı toplayıcılarından yüzölçümüne göre taşıyan bu hayvandan öğrenilecek başka düzenler de (sistemler) vardır. Zarar verdiği insan sayısı, bir elin parmakları kadar bile olmayan bu hayvanı korumak gerekmektedir. •

Evin hanımı hizmetçiyi yanına çağırdı, azarlamaya başladı: “Kızım” dedi. “Sehpanın üzerindeki tozu görmüyor musun? Bu toza adımla bile yazabilirim.”

Hizmetçi kız derin derin içini çekerek yanıt verdi:

“Ah hanımcığım” dedi. “Okur yazar olmak ne güzel bir şey...” •

Hakan Güvenç'in amacı, deniz yoluyla Türkiye kıyılarını bir uçtan öteki uca, yani Adana'dan Artvin'e dek dolaşmak... Şimdi okurken "Bunun neresi ilginç, altımda tekne olsa ben de dolaşırım!" dediğini duyar gibiyim. Ama Hakan Güvenç'in altında hiç de öyle düşündüğünüz gibi kocaman, rabat bir tekne yok. O, bu turu 2,70 metrelik, 6 beygir gücünde motoru olan bir şişme botla yapıyor.

Deniz Yoluyla Türkiye Kıyılarını Bir Uçtan Öteki Uca Dolaşmak...

Olağan yaşamımızı sürdürürken yaşam, kimi zaman hiç beklemediğimiz güzel sürprizler hazırlar bize... Kısacık anlara sıkıştırılmış bu sürprizler kimi zaman tüm yaşamımızı etkiler.

Hani “Bir gecede tüm yaşamım değişti” dediğimiz anlardır bunlar... Çoğu kez o an ayırına varmayız bu merakla ya da can sıkıntısıyla ya da bir dostun zorlamasıyla başladığımız yol, bir bakınız ki hiçbir zaman vazgeçemeyeceğimiz bir tutkuya dönüşüp yaşam biçimimiz olmuştur.

Hakan Güvenç'in öyküsü de böyle başlıyor. Yıllar önce bir arkadaşısı “Haydi bu hafta sonu bir değişiklik ya-

palım, seni yelken yapmaya götürüyüm” dediğinde, o an yaşamın güzel sürprizlerinden biriyle karşı karşıya olduğunu bilmiyor. Yelken daha önce hiç denemediği bir şey, canı hiç gitmek istemese de, arkadaşının hatırına “Tamam” diyor öneriye...

Birkaç hafta sonra ise Hakan Güvenç heyecanla soruyor dostuna “Bu hafta sonu yelken yapmaya gidelim mi?”

İşte böyle başlıyor Hakan Güvenç'in deniz tutkusu... Bir yandan iş yaşamını sürdürürken, öte yandan yelkene başlıyor ve tam 17 yıldır hiç azalmadan, artarak devam ediyor yelken ve deniz tutkusu...

Sonunda kısıtlı zamanlar yetmemeye başlıyor. O, daha fazla zaman

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

ayırarak istiyor “mavi sevgili”sine... Yeni ufuklara yol almak isteğiyle, satış pazarlama müdürü olarak çalıştığı işten ayrılıyor. Adana Yelken İhtisas ve Su Sporları Kulübü’nde çalışmalarına devam ediyor.

Denizle ve denizcilikle ilgili yayınlardan, tekneleyle dünya turuna çıkan Türk denizcilerinin seyir notlarını okurken “Bir gün ben de onlar gibi kendi tekneyle denizlere açılabilir miyim?” diye düşünüyor imrenerek... Ama bunun için çok para gerekli... O anda kendi kendine soruyor bu soruyu:

“Denizlere açılmak için gerçekten çok para gerekli mi, yoksa insan küçük bir bütçeyle de denizlere açılabilir, hatta bir ilki başarabilir mi?”

Bu konuda düşündükçe kafasında bir proje oluşmaya başlıyor ve 30 Mart günü projesini uygulamak üzere Adana’nın Karataş ilçesinden denize açılıyor.

Amacı, deniz yolu ile Türkiye kıyılarını bir uçtan öteki uca, yani Adana’dan Artvin’e dek dolaşmak...

Şimdi okurken “Bunun neresi ilginç, altımda tekne olsa ben de dolaşırım!” dediğini duyuyor gibiyim. Ama Hakan Güvenç’in altında hiç de öyle düşündüğünüz gibi kocaman, rahat bir tekne yok. O, bu turu 2,70 metrelik, 6 beygir gücünde motoru olan bir şişme botla yapıyor. Fethiye Ecesaray Marina’da söyleşimizi yaparken, yola çıktığı şişme botu görünce çok şaşırıldım. Fotoğrafa dikkatle bakarsanız ne denli küçük olduğunu daha iyi göreceksiniz. Ve bu küçücük botla Hakan Güvenç Adana’dan

Fethiye’ye ulaştı ve siz bu yazıyı okurken ise büyük olasılıkla yolu yarılmış olacak.

Şişme botuyla kıyından en fazla 3 kilometre açıkta seyreden Hakan Güvenç, “Güvenlik konusunda endişeli değilim” diyor. “Deniz tehlikeli olmaya başlayınca en yakın limana ya da balıkçı sığınağına gideceğim.”

Şu ana dek en çok Göksu Delta’sı ve Kumburnu geçişinde zorlanan Hakan Güvenç, 23 şiddetindeki rüzgarla tepeden tırnağa ıslanarak, 6,5 millik yolu dört saat gibi bir sürede geçip Taşucu’na sığınmış. Anlatırken gözleri ıslı ıslı “Evet, çok yorulmuştum; ama Taşucu’nda gördüğüm sıcak karşılama bu yorgunluğa değdi ve tüm yorgunluğumu unutturdu” diyor.

Hakan Güvenç’in Fethiye’den sonraki rotasına gelince, Göçek, Marmaris, Datça, Bodrum, Yalılıkavak’ta Akdeniz rotası tamamlanmış olacak, Güzelçamlı, Kuşadası, Sığacık, Çeşme, İzmir, Foça, Aliağa, Altınoluk, Ayvalık ve Bozcaada ise Ege rotasının bitişi olacak.

Marmara rotasının başlangıcında Çanakkale var. Sonrasında Erdek, Gemlik, Yalova, İstanbul.

İstanbul’da 3-4 günlük bir konaklama olacak. Bu konaklamanın amacı ise dinlenmek değil. Şimdi gezinin rotasına biraz ara verip size çok önemli bir konudan söz etmek istiyorum. Aslında bu gezinin çok anlamlı bir amacı daha var.

Bu gezi süresince, Bodrum, Çeşme, İstanbul gibi belirli noktalarda etkinlikler düzenlenecek ve Adana Çocuk Kanser Derneği yara-

Hakan Güvenç, 2,70 metrelik, 6 beygir gücünde motoru olan bir şişme botla Türkiye’nin kıyılarını bir uçtan öteki uca dolaşıyor.

rına bağışta bulunanlar, üzerlerine kendi adlarını da yazabilecekleri derneğin etiketlerini alabilecekler. Bu etiketler Hakan Güvenç’in botuna yapıştırılacak ve adınız simgesel olarak Türkiye kıyılarını dolaşırken, siz de çorbaya bir tutam tuz atabilmenin huzurunu duyumsayacaksınız. Özellikle altını çizmek istiyorum, toplanan gelirin tümü kanserli çocuklara gidecek.

Şimdi gelelim rotamızın devamına... Boğaz geçişi ve Poyrazköy’den sonra Şile ile Karadeniz rotası başlayacak. Akçakoca, Ereğli, Zonguldak, Sinop, Samsun, Ordu, Trabzon, Artvin ve her şey yolunda giderse yaklaşık Ağustos ortalarında Artvin Hopa’da tur tamamlanacak. Hakan

Güvenç “Aslında deniz izin verirse, daha anlamlı bir günde de bitebilir gezi” diyor ve ekliyor “30 Ağustos Zafer Bayramı’nda Sarp’ta da bitirebilirim.”

Bir kez denizin ve tuzun tadını alan Hakan Güvenç’in düşleri burada son bulmuyor. Önümüzdeki yıl bu kez Çocuk Esirgeme Kurumu yararına, “Hobycat” adı verilen 4,5 metrelik katamaranla Artvin Hopa’dan başlayacağı turu, Adana’da tamamlamak istiyor.

Hatta daha da ötesi var. O gelecekte de sınırları zorlamakta kararlı. Coşkuyla “Gelecekte Ümit Burnu’nu tek başına geçen ilk Türk denizci unvanını da alabilirim” diyor.

Bütün Dünya okurlarına iletmemi istediği mesajına gelince:

“Denizlere açılmak için ille de lüks teknelerin olması gerekmiyor, çok az bir bütçeyle de böyle bir geziyi gerçekleştirebilirsiniz. Yıllar önce Sadun Boro Ağabey'imizin zor koşullar altında gerçekleştirdiği dünya turu o günün çocuklarının düşlerini süslüyordu. O çocukların pek çoğu şimdi düşlerini gerçekleştirmenin ve dünya denizlerine, okyanuslara yelken

açmanın gururunu yaşıyorlar. Bu deniz gezilerimden edindiğim deneyimlerimi, yaşayan denizcilerden dinlediğim öyküleri çocuk kitaplarına dönüştürmek istiyorum. İstiyorum ki, çocuklar küçük yaşlarda sağlam dostluklar kursunlar denizle... Sizler de çocuklarınıza mavi öyküler anlatmayı ve düşlerinde sınır tanımamalarını gerektiğini anlatmayı unutmayın.”•

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Kendinizi küçük bir sınamadan geçirerek mesleğinizi doğru olarak seçip seçmediğinizi saptayabilirsiniz. Bir soru ve beş yanıt seçeneğinden oluşan aşağıdaki sınamanın sorusunu okuduktan sonra, beş yanıt seçeneğinden birini seçin, sonra da izleyen bölümdeki değerlendirmelere göre kişisel yapınızın, hangi mesleğe yatkın olduğunuzu saptayın.

İşte soru:

“Bir kedi ağaca çıkmış ve tüm çabalara karşın ağaçtan indirilemiyor. Kediye ağaçtan indirmek için siz ne yaparsınız?”

İşte yanıt seçenekleri:

- “Ağaca tırmanırım, kediye ellerimle indiririm.”
- “Bir merdiven bulur, dayarım ve ağaca öyle çıkarım.”
- “Kediye ‘Gel pisi pisi’ diye bağıırım.”
- “Dişi bir kedi bulur, ağacın altına getiririm.”
- “İtfaiyeye telefon eder, yardım isterim.”

İşte seçtiğiniz yanıtta göre, mesleki yapınız:

• Ağaca tırmanıp, kediye ellerinizle indirdiyse: Cesur ve girişken bir yapıya sahibsiniz. İyi bir satış temsilcisi olabilirsiniz.

• Bir merdiven bulup, ağaca merdivenle çıktıysanız:

Hedefinize nasıl ve ne yöntemlerle ulaşacağınızı planlayabiliyorsunuz. İyi bir halkla ilişkiler yöneticisi olursunuz.

• “Gel pisi pisi” diye bağırdıysanız: Sağlık derecesinde iyimsersiniz. Aman dikkatli olun, sakın kendi işinizi kurmaya kalkmayın.

• Dişi bir kedi bulup ağacın altına getirdiyse:

Hemen şimdi kollarınızı sıvayıp, kendi işinizi kurmaya başlayın. Çok çok kısa sürede çok başarılı ve çok ünlü olabilirsiniz...

• İtfaiyeye telefon edip, yardım istediyseniz:

Sorumluluğu üstlenmiyor, başarıyla başkalarının sırtına atıyorsunuz. Siz çok iyi bir üst düzey yönetici olursunuz. •

“Sevecenlik diyecekseniz lütfen ‘Şefkat’ deyin, sakın ‘Şevkat’ demeyin”, “Hayır ve asla hayır... ‘Melali anlamayan nesle aşına değiliz’ mısrasını, ‘Acıyı bilmeyen kuşakları tanımamız’ diye ifade etmeyin. Buna, değil Haşim’in, benim bile rızam yoktur.”

İşte Ben Böyleyim

Zaman zaman kendime küserim. Tüm yırtık paraları ben mi yapıştıracam? Köşesi kalkmış parşömenleri, defter ve dergi kapaklarını hep ben mi düzelteceğim? Yanlış saatleri hep ben mi ayarlayacağım? Okunup içi dışına çıkarılan gazeteleri düzgün duruma getirmek hep bana mı düşecek? Biten havlu ve tuvalet kağıtlarının yenisini takmak hep bana mı rastlayacak? Eriyip küçülen sabun parçalarını birleştirip çöpe atılmaktan hep ben mi kurtaracağım?

Kısacası, tüm “arızalı” işlerle uğraşmak neden hep bana düşüyor?

Haydi bunlar böyle diyelim... Peki, okuduğum bir yazının yazım ve anlam yanlışlarını, hep ben mi zihnimde düzeltip duracağım? “Hayır ona ‘Heyecan’ değil, ‘Helecan’ denir”, “O tümce bitişinin hakkı bir nokta değil, üç noktadır”, “‘Herkez’ yazılmaz ‘Herkes’ yazı-

lır”, “Oraya soru değil, bir ünlem işareti daha uygun olurdu”, “O duygunun karşılığı elem, keder, yeis, azap ya da gazap değil, hüzdür”, “İntizar başka, inkizar başkadır ve onların intişar ya da intiharla hiç ilgisi yoktur”, “Evet doğrudur: İştihâ, şehvetten gelir”, “O sözcüğü mutlaka kullanacaksınız ne olur ‘Maşeri vicdan’ deyin, ‘Mahşeri vicdan’ demeyin”, “Mevhum başka, mefhum başkadır. Meftun ile mevkut ise bambaşka şeylerdir”, “Sevecenlik diyecekseniz lütfen ‘Şefkat’ deyin, sakın ‘Şevkat’ demeyin”, “Hayır ve asla hayır... ‘Melali anlamayan nesle aşına değiliz’ mısrasını, ‘Acıyı bilmeyen kuşakları tanımamız’ diye ifade etmeyin. Buna, değil Haşim’in, benim bile rızam yoktur.”

Bunları hep böyle söyleyip, kendi kendime söylenip duracak mıyım ben?

Dertlenmeme ve “Kıymayın

Yazarak Söyleyerek

Sadı Bülbül

onlara” diyen feryatlarıma bakarak bana “Seni kim zorluyor yırtık paraları yapıştırmaya? Sen de nasıl olsa onu birisine vermeyecek misin?” diyebilirsiniz.

Sonra, “Müşavir olmuş, müşahit hatta mübaşir olmuş. Bundan sana ne?” de diyebilirsiniz. Ya da “Koskoca anlı şanlı, halef yerine selef demiş, kariha yerine natika yazmış da ne olmuş yani? Oku gitsin. Bundan da sana ne?” diyebilirsiniz. “Sen, yanlış bulma, eğriyi doğrultma, yanlış düzeltme müdürü müsün? Yoksa hasta mısın?” da diyebilirsiniz. Doğru ya... Yoksa ben gerçekten hasta mıyım?

Bu işleri hep ben dert edindiğime göre niye olmasın? Ve bu hastalığın daha ileri aşamasında, mesela Pisa Kulesi'nin boynu bükük duruşu da gide gide, dertlerim arasında niye yer almasın?

Yok yok, doğru söylüyorsunuz. Öyle ya... Bana ne bunlardan?

İyi; ama güneş hep aynı yerden ve milimi milimine aynı zamanda doğuyor. Aylar, mevsimler, yıllar bir düzen içinde birbirini izliyor. Ve aynı düzenle insanlar doğuyor, yaşıyor, ölüyor. O büyük evrenin akıl almaz düzenine ne demeli? Düzensizlik ve ona doğru gidiş (entropi), evrenin reddettiği bir olgu değil mi? Şimdi de, “Evren’le yırtık paranın ne ilgisi var?” diye güldüğünüzü görür gibiyim.

Siz öyle sanın! Ayrıca siz benim “Kaderime küsüyorum” diye yakındığıma da bakmayın. Niye küsecek mişim? Küsenler küssün. Ben kimseye küsmüyorum. Kaderime razıyım.

Yırtık paralarınız varsa verin, sizinkini de yapıştıracağım. Yazım yanlış olan, anlamsız yazılarınız varsa verin, sizinkini de düzelteyim. •

Narin bir genç kadın, çok zayıf bir bebeği doktora muayeneye götürdü. Bebeği muayene eden doktor, “Bu çocuk iyi gıda almıyor” dedi. “Lütfen soyunun, sizi de muayene etmem gerekiyor.”

Doktor, kadını özenle muayene ettikten sonra kararını bildirdi: “Tam düşündüğüm gibi” dedi. “Çocuk gerçekten hiç beslenmiyor; çünkü sizin hiç sütünüz yok...”

Genç kadın, doktorun bu sözleri karşısında gülmeye başladı: “Çok haklısınız, hiç sütüm yok” dedi. “Çünkü ben çocuğun teyzesiyim...” •

Küçük çocuk komşusunun bahçesindeki ağaca çıkıp tam meyve yiyecekken komşusuna yakalandı. Telaşla ağaçtan aşağıya inmeye çalışırken komşusu “Orada ne yapıyordun?” diye sordu.

Küçük çocuk, “Hiçbir şey yapmıyordum” dedi. “Birazcık ot toplamak istemiştım de...”

Komşu iyice sinirlenmeye başlamıştı. “Ağaçta ot ne gezer” deyince küçük çocuk hemen yanıt verdi:

“İşte bende onun için aşağıya iniyordum...” •

Gözlerimi kapatıp makasın kulağımın arkasında ki şıkırtılarını dinliyorum ya da pudra fırçasından yayılan kokuyu içime çekiyorum ve işte o orada, tam arkamda ayakta duruyor. Bir kavak ağacı gibi ince ve dimdik, kor gibi gözleri ve koyu dalgalı saçları ile yakışıklı ve genç... Ve ben çocuğum, bir taburede oturuyor, kesilen buklelerimin omuzlarımdan dökülüştünü izliyorum.

Onun ölümünden sonra onu anmak için saklamak istediğim tek şey çalışma odamda tuttuğum berberlik alet ve edevatlarıydı. Vernikli kutuyu her gördüğümde açıp içindeki usturaları ya da makasları çıkarıp bir zamanlar onları tutan becerikli elleri anımsıyorum.

Benim için sanki üç ayrı kişi gibiydi babam. Çocuk gözlerimle algıladığım babam, genç bir adam olduğumdaki babam ve

tam bir yetişkin olduğum zamandaki babam...

Bir numaralı babamın benim üzerimde donup kalmama neden olan bir etkisi vardı. Sınırsız güvenine ve bilgisine hayranlık duyuyordum; ama hiçbir uyarıda bulunmadan patlayabilen heybetli öfkesinden korkuyordum. Kaşlarını çatıp parmağını bana uzatıp azarlaması bile belkemiğimi titretiyordu. Odunluk hapisleri konusunda çok fazla anım olmamasına karşın, korkusu beni hizada tutmaya yetiyordu.

Bir gün öğle yemeği sırasında düşüncesiz bir davranışta buldum. Ceza olarak köşede durmamı emretti: “Burnunu duvara daya ve ben söyleyene dek kıpırdama.”

Yemekten sonra dükkana döndü ve beni unuttu. Ancak anımsayıp da koştura koştura eve gelip beni hâlâ duvarla kucak kucak bulduğunda nere-

Babamın nasıl biri olduğunu öğrenmem bir ömür sürdü

Benim Üç Babam Vardı

•Fred Bauer -
Reader's Digest•

deyse akşam olmak üzereydi. Tüm öğütlerini özümseydiğim gibi kurallara da uyuyordum.

Evin ilk çocuğu olduğum için babamdan eminim kardeşlerimin aldığından daha çok ders almışımıdır. Benim kavrayışı yüksek biri olmam için akla gelebilecek her konuda beni aydınlatmaya çalışıyordu.

“Pahalı bir takım elbise giymiş bir adamın saç tıraşı kötüyse yine de berbat görünecektir.”

“Başkalarını ten rengine, doğduğu yere, cinsiyetine, parasına, din ya da eğitimine göre sınıflandıran insanlar budaladır.”

Zekâ ve bilgisiyle böbürlenmiş kişilere kuşku ile bakan bir insandı. Onbeş yaşındayken yerel bir gazete yazı yazmaya başladım. Bir defasında kullandığım bir sözcüğü sözlükte bulup incelemiş ve anlattığım konuya daha uygun düşen bir karşılığı olduğunu görmüş. Kaşlarını çatarak, “Gelecek sefer ne demek istiyorsan onu yaz” dedi. Birkaç yıl sonra gazetecilik dersinde hocamın aynı noktayı açıklaması bir saat sürmüştü.

Babam Keynes ya da Samuelson'u hiç okumamıştı; ama hepsi de ekonomik bunalım yıllarında biçimlenmiş pek çok ekonomik kuramı vardı. “Bağımsız ol. Köşe başında kalem satıyor olsan bile kendi işini kur” derdi.

İki numaralı babam kişisel tavır ve davranışlarımda tek bir noktaya odaklanmamı isterdi. Yerel bir voleybol maçımızı anımsıyorum. Bizim takım bir sayı gerideydi. Oyunu kazanma şansı be-

nim elimdeydi; ama seçtiğim yol işe yaramadı ve kaybettik.

Düş kırıklığı içinde sessizce arabaya geldim. Babam yanağımdaki gözyaşının ayırına vardı ve kız gibi davrandığımı söyleyerek dalga geçti. Ben onun seçtiğim oyunun doğru olduğunu; ama şanssız olduğumu söylemesini bekliyordum. Bunun yerine bana büyümemi söyledi.

Çok uzun süre babamın yüksek beklentilerini karşılayamamamı kişiliğimdeki bir bozukluk olarak gördüm. Delikanlılık çağına geldiğimde ise herşeyi başka bir gözle görmeye başladım ve ilişkimiz daha çekişmeli oldu.

İki numaralı babamın iyi tarafları da vardı; iyi bir baba olmak için çabalıyordu. Birlikte balık tutmaya gittik, tavşan yetiştirdik, bahçeyle uğraştık ve pek çok spor karşılaşması izledik. Ancak bunlar hep tiyatrodaki perde araları gibiydi ve ben onun acıma sınırlarının içinde kalmakta güçlük çekiyordum.

Okul sonrası saatlerde mahalledeki bir markette çalışmak bana biraz gelir ve özgürlük sağladı ve babamla çoktan bozulmuş olan ilişkimize yeni bir boyut getirdi. Aynı bölge için savaştan iki geyik gibi her fırsatta toslaştık. Yine emirler yağıdıyor, eleştiriyor ya da azarlıyordu; ama ben onu memnun etmek için uğraşmayı bıraktım. Bu ikimiz için de acı verici bir durumdu.

İki numaralı babam askerlik yaptıktan sonra evlenip kendi çocuklarının olması ve iyi giden kü-

çük bir iş kurmama değin yaşadı. Aramıza daha fazla mesafe girmesiyle anlaşmazlıklarımızın ateşi soğudu ve üçüncü bir baba doğdu.

Oyumuşadı, ben olgunlaştım. Eleştirmek yerine birazcık övmeyi başarmaya başladı. Ben de o bir öneri getirdiğinde dişlerimi sıkarak yerine dinlemeye başladım. Bir süre için yaşlı babama benim daha iyi bir adam olduğumu göstermeye çalıştım. O beyaz bayrak sallıyordu ve ben barış için çoktan hazırdım. Ondan öğüt istemeye ve öğüdünü dinlemeye başladığımda savaş tümüyle bitti.

Yine aniden sinirlenebiliyordu ve dünya yüzündeki herşey hakkında düşünceler üretip duruyordu; ama artık bunlara yalnızca gülüyorduk.

Üç numaralı babamla birlikte 25-30 yıl daha geçirebilirdik; ama 52 yaşındayken sağlığı bozuldu. Onun yaşadığı yerden uzakta yaşıyor olmama karşın, ziyaret ederek, mektupla ve telefonla yakın teması korudum. Birbirimize çok uzun zamanlar boyunca söylenmemiş duygu dolu sözler söyledik.

Sonunda korktuğum haber anemden geldi. Hemen yola çıktım. Babam yatakta solgun ve yorgun bir durumda yatıyordu; ama şaşkıncu bir biçimde neşeliydi. Üç gün üç gece boyunca birlikte yaptığımız binlerce şeyin anılarını konuştuk. Ağlayıncaya dek güldük, yine gülene dek ağladık. Böyle zamanlarda anılar nazik davranıyor. Yaşamlarımızdaki karanlık vadileri sise büründürüyor ve dağ tepelerini aydınlatıyor.

Gitme zamanım geldiğinde bunun son ayrılığımız olacağını bilinciyle panikledim. Rahatsızlığımı duyumsamış olmalı ki beni rahatlatmaya çalıştı, “Gitmeden” dedi, “Beni tıraş etmeye ne dersin?”

Ben ve bir berberi tıraş etmek? Köpüğü yüzüne yaydım; yanakları bitkin ve zayıftı. Önce biraz çekinerek sonra biraz daha rahatça usturayı teninde gezdirerek hayli uzamış olan sakalına saldırdım.

“Çok iyi bir berber olurmuşsun” dedi gülerek.

“Yüz yıl çalışsaydım bile bunu senin kadar iyi yapamazdım” diye yanıtladım.

Bitirdiğimde yüzündeki fazla köpüğü havluyla sildim ve tıraş sonrası losyonu sürdüm. Tanıdık koku içimde bir şeyleri kıpırdattı. Yaşlı adam sen yine berber ol ben de bukle saçlı küçük çocuk olayım...

“Artık gitmeliyim baba” dedim. “Biliyorum” diye fısıldadı, “Fakat bana bir iyilik yap, annene iyi bak.” “Bunu söylemen gerekmezdi” dedim.

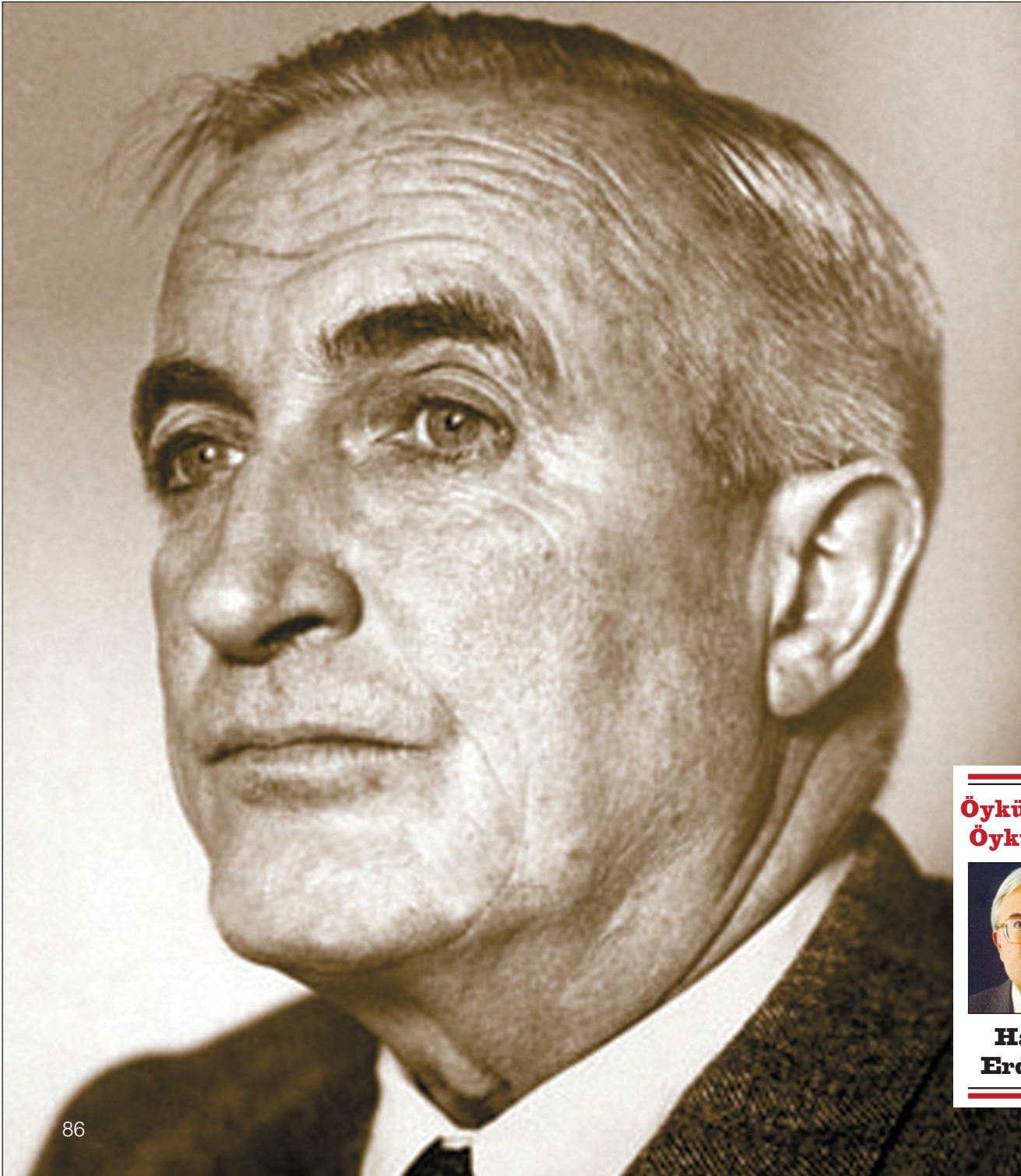
“Biliyorum” diye yanıtladı, “Ancak söylemeye gereksinimim var.”

Yanına diz çöktüm ve ağzımı kulağına yaklaştırdım, “Baba, seni seviyorum” diye fısıldadım. “Bunu söylemek zorunda değilsin” dedi göz kırparak.

“Biliyorum; ama söylemeye gereksinimim var.”

Sonra kollarımı ona doladım ve hoş kokulu yanağını son bir kez öptüm. •

Çeviri: D. Kemal Tarım

*Doğa Aşığı, Özgürlüğü ve
Yalnızlığı Seven İrlandalı Bir Yazar:*

Liam O'Flaherty

Liam O'Flaherty (1896-1984) İrlanda'nın Galway Körfezi'ne bakan Aran Adası'nda kırsal yoksulluk içinde doğdu. Gençliğinde rahip olma yolunda eğitim gördü. Dublin'deki ünlü "University College"de kısa bir süre okuduktan sonra "Irish Guards" isimli askeri birliğe girdi ve bu birlikte altı ay Fransa'da görev yaptı. Şarapnel yarası alarak İrlanda'ya dönünce kendini tamamen yazmaya verdi.

Belki de çocukluğunun geçtiği, İrlanda'nın batı kıyısının çetin doğasından etkilenerek öykülerinde doğayı ve onun asik ve güler yüzlü anlarında yaşam kavgası veren insanları ve hayvanları gerçekçi, incelikli ve iyi bir gözlem gücünü yansıtan ayrıntılı bir biçimle canlandırdı.

Daha çok kısa öyküleriyle tanınmakla birlikte roman da yazmıştır. Dublin'in arka sokaklarında geçen kirliliği bir komünist entrikasını işleyen "The Informer" (Muhbir) isimli romanı O'Flaherty'nin kuzeni olan ünlü film yönetmeni John Ford tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır. İrlanda'da yaşanan ve binlerce insanın göç etmesine neden olan acı dolu kıtlık ve buna bağlı açlık dönemini konu edinen "Famine" (kıtlıkla birlikte yaşanan açlık anlamına gelir) isimli romanı da beğenilen yapıtları arasındadır. Adı geçen romanları sırayla 1925 ve 1937 yıllarında yayımlanmıştır.

Bireyci, özgürlükçü, anında tepki vermekten çekinmeyen hareketli bir insan olan O'Flaherty doğa, insan ve hayvan arasındaki dramatik ilişkiler hakkında kaleme aldığı bir yazısında şöyle demektedir:

"Ben fırtınaların dövdüğü kayalarda doğdum. İnsanın içini titretmeyen güneşli kumsallardan nefret ederim. Hızlı düşünmek, aç yırtıcı kuşların uçuşları ve avlanan kuşların çılgınlıkları, benim için gerçek bunlardır." •

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Öyküleriyle Öykücüler

**Haluk
Erdemol**

Liam O'Flaherty'den Bir Öykü:

İneğin Ölümü

Buzağı ölü doğmuştu. Doğum sırasında önce kuyruğu gelmiş, tutması güç ıslak, kızıl gövdesi çimenlere değdiğinde ise ölmüştü artık. Başını boynuna doğru bükülmüş, ıslak ve yapışkan bir yığın halinde duruyordu yerde. Çevresindeki insanlar sessizlik içinde başlarını salladılar. İneğin sahibi olan köylünün karısı, "Tanrı böyle istemiş" dedi, içini çekerek. İnek acı acı inledi doğum sancısıyla, sonra da ağır gövdesinin altında bükülmüş ayaklarıyla yumuşak toprağı eşerek hantal bir devinimle öte yana döndü. Buzağının üzerine eğilip onu koklarken iniltisini yineledi. Yavrusunun cansız

gövdesini kaba diliyle yaladı sevecenlikle. Kadın ineğin keçeleşmiş alnını ovuşturuyordu. Gözleri yaşlıydı, o da bir anaydı çünkü.

İnek bir kez daha kıvrandı acıyla. Buzağıdan ayrılarak başı önüne eğik durdu bir süre. Güçlülük solurken burun deliklerinden hızla çıkan nefesinin buharı loş bir kilisenin penceresinden içeri sızan gün ışığına benziyordu. Onu bahçenin bir köşesine götürüp bıraktıklarında başını yorgun bir tavırla setin üzerine koymuş dururken kuyruğunu sağrına çarpıyordu sıkıntıyla.

Buzağıyı ayaklarından tutarak bahçeyi çeviren taş sete doğru sürüklediler. Setin üzerinden aşarak

başka bir bahçeye, oradan bir başkasına ve sonunda uçuruma bakan otluk inişe getirdiler onu. Sonra da aşağıya, denize atıverdiler.

Buzağı biçimsiz ve yumuşak bir yığın halinde uzandı kaldı kayaların üzerinde. Dönüşte köylüler taş setlerde oluşan boşlukları dikkatle doldurarak ineğin yanına geldiler. Kadın sıcak yulaf ezmesi verdi ineğe; ama yemek istemedi hayvancağız. Bir boğa boynuzunu huni gibi kullanarak ezmeyi ağzına döktüler, bu kez de birazını yuttuktan sonra kalanı çiğnerken burnuyla uzaklaştırdı yiyeceği.

Herkes evine gitti. Kadın ölü buzağı için sessizce ağlamayı sürdürüyor ve çektiği acıdan ötürü kendisini bağışlamasını diliyordu Tanrı'dan. Sahibi olan köylü ineğin yanında kaldı. Son düşene dek bekledi, düşünce bir taş yığınının altına gömdü onu. Topuğuyla yeri eşeleyerek bir avuç toprak aldı ve ineğin böğrüne bir haç işareti yaptı toprağın tozuyla. Sonra da evine gitti.

İnek setin üzerine eğilerek acıların azalıncaya dek uzun bir süre öylece durdu. Birden döndü ve başını eğerek ileri atıldı. Kısa bir koşuştu bu. Bacak kasları yeni çizmeler gibi gıcırdayordu. Çevresinde hiçbir şey göremeyince yeniden durdu. Sonra yine koşmaya başladı. Setin yanında koşuyor ve ikide bir başını eğerek setteki taşlara dokunuyordu. Hiçbir şey bulamadı; hiçbir şey yanıtlamadı çağrısını. Yitirdiği şeyin bilincine vardıkça daha da huysuzlanıyordu. Göz kenarları kızarmış ve gözleri öfkeyle dolmuştu bir boğa gibi. Yeri koklamaya başladı. Bazen yürüyor,

bazen koşuyor ve hantal devinimlerle ayakları birbirine dolanırken çimenleri kokluyordu.

İşte burada, küçük tümseğin bu yanında uzanmıştı yere doğum sancısıyla. Otlar gövdesinin ağırlığı altında ezilmiş ve solmuştu. Doğum yaptığı yeri burası. Çimenler çok sayıda ayağın altında çiğnenmiş ve eşilen bazı yerlerde toprak açığa çıkmıştı. Sonra yavrusunun yattığı yeri kokladı. Islak lekeler vardı çimende. Öfkeyle çevresine bakındı.

Buzağıyı sete doğru sürükledikleri yolu izlemeye başladı. Sete gelince durdu ve ağır çalışan beyniyle yolun ne tarafa gittiğini anlamaya çalışarak kokladı uzun süre. Sonra da olanca ağırlığıyla yüklenerek bilinçsizce seti zorladı. Taşlar göğsünü çiziyordu; ama o korku içinde daha fazla yükleniyordu sete. Sonunda taşlar devrildi. Açılan boşluktan ayaklarını sürterek geçerken sol bacağının memeye yakın kısmı çizildi. Acıya aldırmadan ileri atılırken durmadan yeri ve havayı kokluyor ve hırıltılar çıkarıyordu.

Gittikçe daha hızlı koşarken arada bir başını kaldırmadan böğürüyordu. Bir köşeyi dönüp gelen rüzgarın uğultusu gibi yükselerek birden kesilen uzun ve acılı bir böğürmeydi bu. İkinci setin önünde yine durakladı; ama yüklenerek onu da devirdi önüne. Açılan boşluktan geçerken taşların arasında sıkıştı kaldı. Geçip kurtulmak için hırsla çarpındı. Gövdesinin her iki yanı da taşlarla çizilmişti. Kan sızıntısı sol yanındaki beyaz çizgiyi lekeliyordu damla damla.

Kurtulup koşarak uçuruma ba-

kan çimenli inişe geldi. Aşağıda, kayaların üzerinde kaynaşıp köpüren denizi gördüğünde irkildi ve geri çekildi birden.

Denizin derinden gelen uğultusunu ve deniz kuşlarının üzünçlü bağırışlarını dinledi. Şaşkınlıkla havayı kokladı, sonra da yavaş yavaş kenara yaklaştı. Çimenlerin son bulduğu, kayalık uçuruma inen toprak şeridin en uç kısmına ulaştığında ani bir devinimle geri attı kendini. Yabanıl bir hayvan gibi böğürerek çevresinde döndü. Yeniden ilerledi ve ayaklarını dikkatle kenara basarak aşağıya baktı. Yavrusunun izi burada son buluyordu. Daha öteye izleyemezdi onu. Üzerinde durduğu bu çıkıntının ötesindeki boşlukta yitmişti o. Havayı koklamaya çalıştı; ama burnuna denizin tuzlu kokusundan başka bir şey gelmedi. İnledi, böğürleri şişti soluğuyla. Sonra boynunu zorlayarak gerdi ve bir kez daha aşağıya baktı. Yavrusunu gördü dipteki kayaların üzerinde.

Sevinçle hırıldayarak geri çekildi ve aşağıya inen bir yol aramaya başladı. Uçurumun kenarında sağa sola koşuyor ve ikide bir yeri kokluyor-

du. Dizlerinin üstüne çökerek bir kez daha baktı aşağıya; ama onu aşağıdaki ereğine götürecektir hiçbir yol bulamadı. Arka ayakları birbirine dolanarak buzağının aşağı atıldığı yere geri geldi. En uçtaki toprak şeridi eşeleyerek boynunu uzatırken aşağı incek bir basamak arar gibiydi. Fakat böyle bir yer yoktu; yalnızca derin bir uçurumun boşluğu uzanıyordu önünde. Ve dipteki kayaların üzerinde yavrusu yatıyordu.

Ona bakarak, hiçbir kası oynamaksızın şaşkın bir tavırla durdu uzun süre. Sonra böğürerek seslendi yavrusuna; ama yanıt gelmedi ondan. Gelgitin etkisiyle kabaran suların kayaları örterek yavrusunu kuşattığını gördü. Bir kez daha böğürdü. Gelen tehlikeye karşı uyararak istiyordu yavrusunu. Üst üste gelen dalgalar yavrusunun çevresinde anaför yapıyordu. Yineledi böğürtüsünü. Tos vurur gibi başını hırsıyla ileri atarken boynuzlarıyla dalgaları dağıtmak istiyordu sanki.

Ve sonra yükselerek gelen bir dalga buzağıyı tepesine alıp kayaların üzerinden açık denize doğru sürükledi.

Ve inek yüksek sesle böğürerek aşağı attı kendini. •

Çeviri: Haluk Erdemol

İki avcı, bir geyik avlamışlardı. Kuyruğundan çekerek arabalarına doğru götürürken kendilerinden daba deneyimli bir avcıya rastladılar. Deneyimli avcı iki arkadaşın durumunu görünce onlara yardımcı olmak için bir uyarıda bulundu:

“Yanlış taraftan çekiyorsunuz” dedi. “Boynuzları takılacağı için böyle güç olur. Sizin bu geyiği boynuzlarından çekmeniz gerekiyor.” İki avcı yeniden yürümeye başladıklarında içlerinden biri “Gerçekten de böyle daba kolay oluyor” dedikten sonra kafasını kurcalayan soruyu arkadaşına da sordu:

“Bu taraftan çekince arabadan gittikçe uzaklaşmıyor muyuz?” •

*Hem Anne Babaların Çocukluk Oyuncaklarındandır
Hulahop ve Yoyo, Hem de Çocuklarının...*

Hulahop ve Yoyo

Hulahop ve yoyo, birkaç kuşağın birden çocukluk anılarında yer etmeyi başarabilmiş oyuncaklardandır. Dilerseniz bu iki oyuncağın geçmişi kısa bir yolculuk yapalım.

Eski zamanlarda hulahop bambudan, asmadan, metalden, tahtadan ve sert otlardan yapılmış. Antik Yunan'da kilo vermek için hulahoptan yararlanılmış. Lakota Kızılderilileri için hulahop yani çember dansı incelikleri olan bir sanat biçimiymiş. Lakota'lara göre çember yaşam döngüsünü;

doğanın dönüp dolaşıp başa gelen, yinelenen olaylarını simgeliyormuş. Eskimolar çemberi yuvarlayıp peşinden bir de sırk göndererek bir oyun oynarlardı, bu oyun sayesinde de zıpkınla avlanma ve öteki av yöntemleri için deneyim kazanırlarmış.

14'üncü yüzyılda İngiltere'de gözde bir oyuncak biçimini alan hulahop, doktorlarca kalp krizi ve sırt rahatsızlıklarının nedenlerinden biri olarak gösterilmeye başlanınca oyuncağa olan ilgi azalmaya başlamış. “Hula” sözcüğü, 18'inci yüzyılın başlarında

Hawaii'ye yolculuğa çıkan denizcilerin hula dansı ile çember çevirme arasında benzerlik kurmaları sonucu eklenmiş.

1 957 yılında hulahop, Wham-O Oyuncak Şirketi kurucuları Richard Knerr ve Arthur Melin tarafından geliştirilmiş, daha doğrusu yeniden ortaya çıkarılmıştı. Knerr ve Melin, şirketi 1948 yılında Los Angeles'ta bir garajda, şahinleri vurmaya amacıyla geliştirdikleri Wham-O sapanını pazarlama düşüncesiyle kurmuşlardı. Hedefi vurduğunda çıkardığı ses nedeniyle sapan ve aynı zamanda şirketlerine "Wham-O" adını vermişlerdi. Fikir, Avustralya'yı ziyaret etmiş Kaliforniyalı bir kişiden gelmiş; bu kişi Knerr ve Melin'e, spor derslerinde bellerinde bambu çemberleri döndüren çocuklardan söz etmişti.

Yüzyıllardır kullanılan bir alet olduğundan Knerr ve Melin "yeniden icat ettikleri" hulahopa patent alamamışlardı. Oyuncağı yeni madde-lerden yapmak, patent koşulları için yeterli değildi. Ancak, kendi geliştirdikleri aleti "Hula hoop" olarak markalaştırma konusunda başarılı oldular; öyle ki, aradan uzun süre geçtiğinde bile birçok ülkede çocuklar hulahoptan başka plastik çember markasına ilgi duymaz olmuşlardı.

Aynı zamanda frizbiyi de en gözde oyunculardan biri yapan

ikili Knerr ve Melin, oyun parklarına gidip çocuklara hulahop dağıtarak Amerika'nın o zamana değin tanık olduğu en büyük oyuncak çığırına yol açmıştı. Popülaritesinin zirvesinde Wham-O şirketi günde 20 bin adet hulahop üretiyordu. 1958'de piyasaya sürüldükten sonra Wham-O iki yılda 100 milyon adet sattı. Yarışmalar, sergiler düzenleniyordu, sirklerden televizyondaki eğlence programlarına değin her yerde hulahop vardı. Ancak kimi ülkelerin oyuncaya

yaklaşımı farklı oldu. Japonya'da, belde çevirme hareketi yakışsız bir hareket olarak görüldüğünden hulahop yasaklandı. Rusya ise, "Amerikan kültürünün boşluğunun, yararsızlığının" bir örneği olduğu gerekçeyle yasakladı. Hulahopa, Coen Kardeşler'in 1994 yapımı, başrollerinde Paul Newman ile Tim Robbins'in oynadığı ve ülkemizde "Bir Şirket Komedi" adıyla gösterilen filmi "The Hudsucker

Proxy"de yer verilmişti. Hulahopun tümüyle düşsel bir ortaya çıkış öyküsünden söz ediyordu film.

Hulahop birçok orijinal dansın ilham kaynağı oldu. Sirk dünyasına 1960'larda girdi, artistler onunla inanılması güç gösterilere imza atıyorlardı. Bu da, Avustralyalı sirk komedyeni ve hulahop tarihçisi Judith Lanigan gibi sirk artistlerini büyük ölçüde etkilemişti. Kayıtlardaki ilk dünya rekoru 19 Ağustos 1976'da 8 yaşındayken kazandığı yarışma ile Mary Jane Freeze'e ait.

Ne Nedir, Nasıldır?

Pelin Hazar

Bugün hulahop 1950'lerin en büyük ve en kârlı gelip geçici heveslerinden biri olarak biliniyor.

En az hulahop denli yankı uyandıran öteki bir oyuncak ise yoyodur. Sözcük Filipin dili Tagalog'dan "gel-gel, geri gel, dön" olarak öteki dillere çevrilmiş. Yoyonun Mısır, Yunan ya da bir Filipin icadı olup olmadığı kesin yanıtını vermek güç. İlk olarak Filipinler halkınca silah olarak kullanıldığı tahmin ediliyor. Kalın iplerin ucuna taş bağlayan avcılar yüksek yerlere ve ağaç tepelerine çıkıp avlarını bekliyor; hayvan buldukları yere geldiğinde ise taşı aşağıya doğru indirip ipini yeniden yukarı çekerek hayvanı yaralıyorlarmış. İÖ 500 yılında Yunanistan'da da yoyonun bilindiğine ilişkin kayıtlar bulunuyor. Yetkinliğe geçişin ve saygının bir göstergesi olarak Yunan çocuklar iki

yarısı da tanrıların resimleriyle süslenen yoyoları bırakıp ailenin kendilerinden sonraki küçük çocuklarına verilermiş. Genç bir Yunan'ı yoyo oynarken resmeden bu döneme ilişkin bir vazo ve topraktan yapılan benzerleri Atina Ulusal Müzesi'nde yer alıyor. Eski Mısırlılar'a ilişkin hiyerogliflerde de yoyolara yer verildiği biliniyor.

1 765 yılında Hindistan'da yapılan bir kutuda kırmızı elbiseli bir kız yoyo oynarken resmedilmiş. Sonraki yıllarda yoyo Avrupa'da yayılmaya başlamış. Fransız soylularının tercihi olması yanısıra giyotine gitmekte olan suçluların yolda streslerini azaltmak için yoyo oynadığı söylenir. Fransız yazar Beaumarchais'in ünlü yapıtı "Figaro'nun Düğünü"nde bir sahnede sinirlenen Figaro bu sinirli duru-

mundan yoyo oynayarak kurtulmaya çalışıyor; kendisine bunun neye iyi geldiği sorulduğunda, “Bu, soylu bir oyuncak; zihin yorgunluğunu gideriyor” diye yanıt veriyor. 18 Haziran 1815’te Waterloo Savaşı’nda Napolyon ve ordusunun da savaş öncesinde yoyolarıyla stres attıkları biliniyor.

Bu tarihlerden sonra yoyo adından söz ettirmeye 20’nci yüzyılın ilk çeyreğinde başlıyor. Pedro Flores adlı Filipinler göçmeni bir kişi yoyoyu 1920’lerde Amerika’ya götürerek, 1928 yılında Kaliforniya’da bir şirket kurdu. Başarılı bir iş adamı olan Donald F. Duncan oyuncak ve Pedro Flores’in birkaç oyun yaparak çektiği kalabalığın ayırıcısına vardı. Duncan yalnızca yoyo düşüncesini değil, Pedro Flores’in şirketini de aldı. Şirket çalışanları ülkeyi dolaşarak yoyonun inceliklerini öğretip yarışmalar düzenleyerek satışları arttırmaya çalıştılar. 1962 yılında satışlar ve yoyo çılgınlığı zirvedeydi.

Kasım 1965’te özellikle televizyona verilen reklamların masrafları satış gelirlerini aşınca Duncan’ın şirketi üretime devam edemez oldu ve önceden yoyonun plastik modellemini yapan şirket olan “Flambeau Plastics Company” tarafından satın alındı. Bugün de Duncan yoyolarını bu şirket üretiyor.

12 Nisan 1985’te NASA’nın uzayda oyuncaklar projesinin bir parçası olarak uzaya çıkan yoyonun ticari tarihi oyuncakın hareket etme biçimine benziyor aslında; kimi zaman en tepelerde, kimi zaman ise düşüşte bir performans sergileyerek.

Günümüz teknolojik gelişmelerine ve çocukların ilgi alanlarına uygun olarak onlarca farklı çeşidi çıkan hulahop ve yoyo, oyuncak dünyasındaki birçok yeni ve gelişmiş ürün arasında sıyrılarak bizden sonraki kuşakların da anılarında yer eder mi dersiniz?•

PelinHazar@butundunya.com.tr

Fransız besteci Saint-Saens kendi mesleklerinin yanısıra beste yapmak isteyen kişilere karşı hiç anlayışlı davranmazdı. Genç bir doktor bestelediği bir parçayı bir gün ona dinletince Saint-Saens “Beste yaptığımızdan haberim yoktu” dedi.

Genç doktor bestesinin beğenildiğini düşünerek “Zaman öldürmek için bir şeyler yapıyorum, işte” dedi.

Saint-Saens genç doktora yanıt vermekte gecikmedi: “Gerçekten mi?” dedi. “Hastanız kalmadı mı artık?”•

Akl hastanesinin bahçesinde toplanan deliler, teker teker bayrak direğine tırmanıyorlardı. Direğe tırmanan deli, tepedeki bir noktaya bakıp kabkalarla gülerek aşağıya iniyordu.

Hastanenin penceresinden delileri izleyen bir doktor merakını yenemedi ve bayrak direğine tırmandıktan sonra direğin tepesine yapıştırılan notu okudu. Notta şunlar yazılıydı:

“Akli olan, buraya tırmanmaz.”•

Unutamadığım Anım

“Unutamadıkları anı”larını, paylaşmak isteyen okurlarımızın kaleme alacakları ve 600-800 sözcük tutarındaki anılarından her ay birini bu sayfada yayımlayacağız. Başma “Unutamadığım Anım” notunu eklemenizi rica ettiğimiz yazılarınızı, Mimoza 4/9, D: 1, 34750, Ataşebir, İstanbul adresine mektupla, (0 216) 456 2729 numaraya faksla ya da butundunya@butundunya.com.tr adresine e-postayla gönderebilirsiniz.

“Bu Dokuz Gezegen Dünyanın İçinde mi, Dışında mı?..”

•Nezahat Seloğlu Atalay - *Bütün Dünya*•

Çok sevdiğim mesleğime 1981 yılında karlı tepeleri, gürül gürül akan suları ve yeşilin tüm tonlarını her mevsimde birlikte görebileceğimiz Doğu Karadeniz Bölgesi’nde küçük bir cennet olan Artvin’in o zamanlar tek ortaokulu olan 50. Yıl Ortaokulu’nda fen bilgisi öğretmeni olarak başladım. Genç ve dinamiktim. Mesleğimi ve çocukları çok seviyordum. Ailemden uzakta, bir yandan art niyetli idarecilerle uğraşıyor, bir yandan da başarılı olmak için çarpınıyordum.

O yıllarda yanlış anımsamıyorsa Şükran Güney ve Ömer Bayın’ın fen bilgisi kitabı okutuluyordu. Altıncı sınıflarda “Uzaya Giriş” diye bir ünite vardı. Bu ünite de güne değin uzay hakkında edinilmiş bilgilerin yanısıra tahmini bil-

giler de yer alıyordu (Bugün o bilgilerin çoğu geçerliliğini kaybetti). Bu bilgilerin büyük bir bölümü gereksizdi. Örneğin, gezegenlerin çapı, gündüz sıcaklığı, gece sıcaklığı, kendi çevresinde dönme süresi, güneş çevresinde dönme süresi vb... Temel öğeleri kavratmaya çalışıyor, daha doğrusu uzayı merak etmelerini istiyordum.

Okulumuz o günün koşullarında çok iyi donanımlı iki laboratuvara sahipti; ama bu ünitelerle ilgili herhangi bir model, biçim gibi hiçbir doküman yoktu. Dersi renklendirmek için gazete kupürleri ve ansiklopedi kullanmak tek lüksümüzdü. Oysa fen bilgisi, “Duydum unuttum, gördüm anımsadım, yaptım öğrendim” prensibi ile işlenmesi gereken bir ders olduğu için

bu üniteyi işlerken çok sıkıntı çekiyordum.

Üniteyi yaklaşık 6 hafta (haftada 4 saat) işlemiştik. Üniteyi bitirmiştik ve bu iş için en çok sevnen ben olmuşum. Öğrencilerin bu konuyu ne denli anladığını ölçmek için "Neden-Nasıl" bölümündeki soruları yanıtlayarak ünitenin değerlendirmesini yaptık. Ders zili çalmasına 3-5 dakika vardı. Ben zaman doldurmak için "Uzay hakkında merak ettiğiniz bir şey varsa sorun, tartışalım" dedim. Bir de ne göreyim arka sıralarda oturan, yalnızca bedeni sınıfta bulunan Sadettin parmağını kaldırmıyor mu? Gözlerime inanmadım, Sadettin'le iletişim kurmayı, onun ilgisini çekmeyi başarmıştım. Mutluluğuma diyecek yoktu. Hemen

söz hakkı verdim. Sınıfta, olağanüstü bir durum varmışçasına herkes sus pus olmuş Sadettin'in sorusunu bekliyordu. Belki de derste ilk kez soru soracak olan Sadettin kulaklarına kadar kızarmıştı ki sonunda sorusunu sordu:

"Öğretmenim bu dokuz gezegen dünyanın içinde mi dışında mı? Ben bunu öğrenmek istiyorum."

Tabii tüm sınıf gülmekten kırılıyordu, zil çalmıştı, bense dona kalmıştım, kimildayamıyordum. İçim acıyordu. Daha gezegen kavramını bile öğretememişim. Suç benim miydi, Sadettin'in miydi yoksa kırk, elli kişiyi bir sınıfta toplayıp ilgilerine, yeteneklerine bakılmaksızın herkese aynı şeyleri ezberletmeyi eğitim sanan bu sistemin miydi?•

Yaşam Bir "Oyun"dur

Oyun nedir? Nedir oyun? Onuy diner? Noyu denir? Eğlenmek için yapılan bir hareket mi? Boş zamanı doldurma çabaları mı? Birden fazla insanın kimi anları paylaşması mı? Heyecan arayışı mı?

Bir çocuğun oyun oynayıp izlediniz mi? Ne denli ciddiye alır elindeki tahta parçasını değil mi? İster at olsun, ister araba, bir gerçekçilik o parçacık; çünkü oyun insanın düşünde oynanır. İnsanlar yaşlandıkça deneyim ve eğitim denilen törpülerin hareketleri altında düş güçleri kısırlaşır ve sonunda basit ve sıkıcı birkaç oyunun tutsağı

olurlar. Hatta kimileri yaşam oyunlarında yeterince başarılı olamayacaklarını duyumsayarak kendilerini maddi heyecanlar üretebilen kağıt oyunlarına adarlar.

Bu yazıyı yazmaya başlarken amacım yaşamın her parçasının bir

oyun niteliği taşıdığı ve kaliteli bir yaşamın; ancak bu oluşumun iyi değerlendirilmesiyle olanaklı olabileceğini vurgulamaktı. Ama (ama ile tümceye başlanmaz, ayırdındayım) gelin görün ki, birkaç dakika önce aldığım bir haberle yazıyı başka yöne çekmeye karar verdim. Ama (biliyorum, yine yaptım) ne tesadüftür ki bu yazının

Ali Murat Erkorkmaz
ve "Çocukları"

Asya'da maymun yakalamak için kullanılan bir çeşit tuzak vardır. Bir hindistancevizi oyulur ve iple bir ağaca ya da yerdeki bir kaziğe bağlanır.

Hindistancevizinin altına ince bir yarık açılır ve oradan içine tatlı bir yiyecek konur.

Bu yarık yalnızca maymunun elini açırken sokacağı büyüklüktedir, yumruk yaptığında elini dışarı çıkaramaz.

Maymun, tatlının kokusunu alır, yiyeceği yakalamak için elini içeri sokar ve yiyeceği kavrar; ama yiyecek elindeyken elini dışarı çıkarması olanaksızdır. Sıkıca yumruk yapılmış el, bu yarıktan dışarı çıkmaz.

Avcılar geldiğinde, maymun çığına döner; ama kaçamaz.

Aslında bu maymunu, tutsak eden hiçbir şey yoktur. Onu yalnızca kendi bağımlılığının gücü tutsak etmiştir.

Yapması gereken tek şey elini açıp yiyeceği bırakmaktır. Ama zihninde açgözlülüğü o denli güçlüdür ki, bu tuzaktan kurtulan maymun çok ender görülür.

Bizi tuzağa düşüren ve orada kalmamıza neden olan şey, isteklerimiz ve zihnimizde onlara bağımlı oluşumuzdur. Tüm yapmamız gereken, elimizi açıp benliğimizi ve bağımlı olduğumuz şeyleri serbest bırakmak ve dolayısıyla özgür olmaktır. •

Joseph Goldstein, "The experience of Insight"

da başlığı aynı olmaya karar verdi. Ben de konular benzemese de yazıları birleştirmeye karar verdim.

Tüm canlılar yaşamı oyun oynayarak öğrenirler. Kediler, aslanlar, kuşlar hatta timsahlar bile yavrularına türlü oyunlar oynatarak avlanmayı, güçlü olmayı, saklanmayı falanı filanı öğretirler. Belgesel yayınlayan kimi televizyon kanal-

çocuklar temel eğitim ve görgülerini oynarken alırlar. Neredeyse tüm çocuk eğitimcileri bu savı desteklerler. Günümüzün gerçekten de gerçek ürünler sunan oyuncak endüstrisinin yardım edelim derken çürüttüğü düş gücünün ışığında küçük beyinleri kendilerine özgü evrenler yaratır. Onlar için yaşamak oyunun en son kuralıdır. Yaşam sıkıntılarından uzak, ürettikleri özel renklere bulanarak baş-

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

larında bunları sıkça görürüz. Hani leopar yavruları saklanıp birbirlerinin üzerine atlarlar ya, işte o örnek... Bu oyunların çoğunda asıl hedef tehlikeye karşı önlem alabilmek ve yakın ilişkide olunan öteki hayvanlarla uyumlu bir düzenin sağlanabilmesidir.

İnsanlar da çocuklarını oyunlarla ve oyuncaklarla eğitmezler mi? Kendi davranışları ve okullar ne denli güçlü olurlarsa olsunlar,

kalarının asla tam olarak bilemeyeceği oyunlar oynarlar.

Durum böyle ve çocuk daha henüz 5-6 yaşlarındayken dört duvar kuru bir odaya tıklıp "Sağa bakma, sola bakma, beni dinle ve ezberle" uyutmacına sürüklenir. Hayır, hayır, yine bu konuyu dilendirmeye çalışmayacağım, bu kez yazımın amacı farklı.

Çocuklar yürümeye başladıktan çok kısa bir süre sonra yaşamları-

nın en büyük tehdidi, savaşlardan bile öldürücü bir oluşuma itilirler. Bu, ister istemez her canlı insan için geçerli olan ve ömürleri boyunca her gün saatlerce maruz bırakılacakları acımasız bir ortamdır. Dünya üzerinde her yıl onbinlerce kişinin ölümüne neden olan bu canavarın adı trafiktir. Evet, bildiğimiz trafik... Ve ne acıdır ki trafiği ölümcül yapan da insanın ta kendisidir.

Bunun nedeni de basittir. İn-

bizim oralardan geçti. Dünyanın en ünlü araba üreticilerinden Toyota bu konuda bizle çalışmak istedi. Proje çok netti; çocuklara trafiği bir oyun kutusunda sunmak. Oynarken bilgilenecek çocuk, hem anne, baba ve yakın çevresini eğitecek hem de daha ileriki yaşlarında direksiyon başına geçince trafiğin canavarının eğitilmesinde katkısı olacaktı.

Her gelişmenin başı bilimden

san trafikle çok genç yaşlarda, bu konuda bilinçlenmeden tanışmakta, kuralını bilmediği, bilimsel alt yapısını anlayamadığı trafik canavarı da gelip onu kolayca yutmaktadır. Okullarda yapılan birkaç yazı ve resimden oluşan trafik haftaları ise ders kırma nedenlerinden öteye gidememektedir.

Son yıllarda büyük şirketlerin "sosyal sorumluluk" adı altında yürüttükleri kampanyalardan biri de

geçer. Bilim ise eğitim, araştırma, akıl gibi kendine yakışan ortaklardan yararlanır. Biz de aynen böyle yaklaştık konuya.

Bilgişlerlerde oynamak üzere bir oyun hazırladık. Üç boyutlu kentler oluşturduk. İçlerine de insan ve araç doldurduk. Yüzlerce insan ve araç... Aynı çevremizde olduğu gibi... Her aracın sürücüsüne de bir

çeşit zekâ verdik. Bu sürücülerini öfkeli, sabırsız, sakın, sorumsuz gibi çeşitli kişiliklerle donattık. Aynı çevremizde olduğu gibi...

Saldık onları kentlere, başladılar gezinmeye... Hepsinin gitmek istedikleri yerler belli. Kimisi kurallara uyuyor, kimisi uymuyor. Kimisi kırmızı ışıkta geçiyor, kimisi aracın penceresinden yere çöp atıyor, kimisi yan-

ambulanslar falan filan, aklınıza ne gelirse, bir kentte olması gereken ne varsa var. Oyuna gerçeklik kazandırmak için eklediğimiz dinamik ve fizik alt yapısıyla, araçlar hareketlerini tekerlek dönüşlerinden aldıkları gibi birbirlerine ve kaldırımlara çarpmaları da neredeyse yaşadığımız dünya ile aynı...

Oyunu oluştururken hem eğitimciler hem de trafikçilerle birlikte çalıştık. Gerçek olan bilim oldu-

lış yere park etmiş, kimisi de kurallara harfi harfine uyuyor. Oyunu oynayan çocuk, bir aracı kullanarak belli bir süre kentte dolaşarak hem öteki araçların yaptıkları hataları belirleyerek hem de çevredeki trafik ışıklarının anlamlarını bilerek puan toplayabiliyor. Belli puanları toplayanlar başka kentlere gidebilmeye hak kazanıyor.

Kentlerde herşey var. Araçlar, tren geçişleri, simitçiler, yayalar,

ğundan, yapılan iş hatasız olmalıydı. Elimizden geleni yaptık. Ödül, beş on yıl sonra ortaya çıkacak. Ama biz bunu ödül için yapmadık, yaşamdan keyif almak için yaptık. Bu da bizim oyun oynama yöntemimiz... Her ne kadar sonuçta kazanacağımız garanti olsa da bu oyunu oynamak çok ama çok keyif verdi bize.

Oyun gençler arasında büyük ilgi gördü. Okullara girmeyi başlar-

dı. Bu konuda dünyanın herhangi bir ülkesinde, bu ciddiyette bir çalışma olmaması da bize ayrı bir keyif verdi. Bu yıl da Toyota ile yeni bir proje yapmak üzere hazırlıklara başladık bile.

Yaşamın her anı bir oyundur. Arkadaşlarımızla, ailemizle ilişkilerimiz, keyif aldığımız hobilerimiz, okumamız, gezmemiz, hepsi birer oyundur. Oyunlara kazanmaktan daha çok eğlenmek için

yükleri işe giden kişi rolüne yakıştırdıkları için herkes zorunlu olarak baştan ne yapacağını bilir ve ona göre davranışlar gösterir. Kimi insanlar biletçi rolü oynarlar, kimileri de şöför... Kimileri işçi, kimileri yazar... Kimileri siyasetçi, kimileri teknisyen... Ama (işte yine yaptım) herkes büyük oyunun bir parçasıdır ve üstüne düşen rolü oynamaya çalışır.

Kimilerimiz bu oyunu pasif ge-

gireriz. Çoğundan da herkes birlikte kazanarak çıkar; çünkü yaşam, herkesin beraberce kazanabileceği milyonlarca oyunla donanmıştır. Aşık olmaktan maça gitmeye, bir işyerinde çalışmaktan seçimlere değin herşey bu büyük oyunun parçaları olan küçük oyunlar olarak yaşamımızı renklendirirler. Arayış içinde bir o oyunu deneriz, bir bu oyunu...

Çocukları öğrenci rolüne, bü-

çüştürürler, kimileri de iddia, hırs ve azimle çırpınır dururlar.

Insan ne kadar donanırsa, ne kadar okur, çalışır ve kendini geliştirirse o denli keyif alır bu oyundan; ama bir o denli de mutsuz olur; çünkü gerçekleri daha net görüp yeterince verimli olamayacağını duyumsar. Özellikle sanatçılar ve bilim insanları sayıca kendilerinden kat kat fazla olan

pasif negatiflere karşı verdikleri eğitim ve gelişim savaşında yorulurlar. Güzeli ve doğruyu bulabilmek için elleriyle yerleştirdikleri her tuğlaya karşı dozerlerle ve grayderlerle gelen duyarsızlar kar-

Nühket Ruacan, böyle bir oyuncuydu. Onu minik bir kızken tanımuştum. En yakın arkadaşlarımdan biri olan ve çocukluktan buyana komşum rolünü oynayan ünlü caz ustası Neşet Ruacan'ın kardeşi, kendisi de ünlü bir caz şarkıcısıydı. Biz gitar çalmayı öğrendiğimiz yıllarda o daha bebekleriyle oynuyordu. Daha doğrusu o yaşlarda bize öyle geliyordu. İnce, kibar yüz hatları, muzip gülüşü ve içten kahkahaları onun sanatçı kişiliğinin süsleriydi.

Rock'un heyecanı, Rap'in engellemelerine karşın o bir cazcı oldu. Dünyanın en güzel seslerinden birine sahipti. Onun sesi denli beni büyüleyen başka bir tını düşünemiyorum. Defalarca birlikte çalışmıştık. O zamanlar minicik olan kızı Roksan'ı kapar gelirdi stüdyoya. Neşet bir alem, o başka bir alem. Bu kadar mı yetenekli olurdu iki kardeş? Yalnızca yetenekleri değil, kişilikleri de onları arkadaştan öteye

sıcacık insanlar yapıyordu. Elli yıl görmeseniz bile karşılaştığınız anda kaldığınız yerden başlayabildiğiniz gerçek arkadaşlardan.

Onlar da yaşama bir oyun gözü

KAAN, ARET VE NÜKHET OYUN OYNARLARKEN

şısında inatla direnirler. Tanrı'nın ve şansın doğru ve güzeli arayan dan yana olan inançlarını sürdürürlerken yakalandıkları bir hastalıktan kurtulamayarak anlamsız bir aceleyle umutlarımızı terk ederler.

ile bakarlardı. Neşet'in yeşil bisikleti vardı, benim siyah... Her gün gezer tozardık. Bir defasında Moda Plajı'nın dik yokuşundan hızla iniyorduk. Neşet'in bisikletinin ön demirine oturmıştım, Neşet de pedal ve gidondaydı. Frenler patlayınca ben bir incir ağacının tepesinde, Neşet de bir çöp varilinin içinde gözlerimizi açmıştık.

İlk gençlik dönemlerimizde

kadaşlarıyla tin tin gezerdi. Ünlü Moda turlarını her atışımızda mutlaka karşılaşır, birbirimize laf atardık. Abi kardeş müzik yaşamına atıldıklarında hepimiz onların dünya çapında ünlü olacaklarına inanmıştık. Öyle de oldu. Gezegenimizi iki pırlanta kazandı. İnsanlara zenginlik ve heyecan verdiler. Onlardan söz eden herkes, taktirle, övgüyle söz etti. Uluslararası plat-

birlikte konserler verirdik. Neşet'lerin "Vahşi Kediler", benim de "Murat-Mertol" ikilisi diye orkestralarımız vardı. Daha çok sinemalarda ve okullarda konserler verirdik. O zamanlar Moda'nın suları tertemizdi ya da biz öyle sanırdık. Yazları denizin üstü sandal doları. Gitarlar, sosisli sandviçler ve bir sürü genç... Hepimiz gençlik oyununun kurallarını uygular, yenilerini öğrenmeye can atardık.

Nühket'cim kendi yaşında ar-

formlarda dünya devleri ile sahne ve müzik paylaştılar.

Oysa onlar da oyun oynuyorlardı ve rolleri hepimizi mutlu etmekte. Hele benim gözümde tam anlamıyla haylaz birer çocuktular. Oyunlarını güzel oynuyorlardı. Sabırla ve inatla, tüm çirkinliklere karşın nota arkasına nota koya koya ruhlarımızı zenginleştirdiler.

Nühket'cim ben bu yazıya baş-

larken artık bizlerle olamayacağının haberini yolladı. Onun aramızdaki varlığı şimdilik dondurulmuştu. Yıllardır savaştığı bir hastalık kazanmıştı oyunu. Zamanı geldiğinde kaldığımız yerden devam etmek üzere hepimize "Hoşçakalın" demişti.

mak. Severek oynamak, heyecanlı oynamak, sonuna değin oynamak ve mutlaka güzel oynamak. Güzel bir halı dokurcasına, anları hoş renklerle bezeyerek yaşam tablomuzu oluşturmak.

Nükhet Ruacan, insanlık tarihine güzel düğümler atarak oyuna başka bir

Ve herşeye karşın oyun devam ediyor. Oyuncular değişip durmakta; ama oynanan oyun aynı. Son eli kimin kazanacağı belli; ama oynamak da serbest, kazanmak da... Gerçek olan oyunun keyfini çıkart-

boyutta devam etmeye gitti. İyi ki vardın Nükhet. Sesin bu boş kubbede gerçekten çok hoş bir seda olarak kaldı.●

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Adam doktora sababları keyifsiz kalktığımdan, az da olsa çalışınca fazla yorgun düştüğünden uzun uzun dert yandıktan sonra doktordan tıbbi terim kullanmadan hastalığının ne olduğunu açıklamasını istedi.

Doktor hemen tanısını koydu:

"Koyu bir tembellik" dedi. "Başka bir şey değil..."

Hasta bir an düşündükten sonra bir istekte daba bulundu doktordan:

"Şimdi de bu hastalığının, tıp dilindeki Latince adını söyleyiniz, lütfen" dedi. "Eşime ve patronuma o anlaşılabilir adıyla bildireyim hastalığımı..."●

Evsahibi uzun zamandır kirasını ödemeyen kiracısına öfkeyle bağırdı:

"Kiranızı ödeminiz için size üç gün tanıyorum" dedi. "Bu üç günde bana olan borcunuzun tümünü ödeyeceksiniz, tamam mı?"

Evsahibinin bu sözlerini duyunca kiracı, sevinç içinde ellerini ovuşturmaya başladı:

"Hay hay... Herşey istediğiniz gibi olacak" dedi. "Sizden yalnızca tek bir isteğim var: Bu üç günden biri 29 Ekim, biri yılbaşı biri de 23 Nisan olsun..."●

Douro Nehri'nin İki Yanı:

Porto

Portekiz'in ikinci büyük kenti Porto, bir akşamüstü karşılıyor bizi... Kent mer-

kezine doğru ilerlerken, 1. Luis Köprüsü'ne geldiğimizde, gördüğüm manzara beni büyülüyor. Buradan kentin görüntüsü öyle etkileyici ve güzel ki, otobüsten iner inmez günbatımını izlemek üzere yine aynı noktadaki Serra do Pilar Manastırı'na koşuyorum, güneşin son selamını kaçırmamak için... Tepedeki bu manastırın bahçesinden bakınca hemen önümdeki köprü'nün altında, kenti

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen

ikiye bölerek sakince akan Douro Nehri, nehrin karşı yakasındaki granit tepeye dizi dizi sıralanmış evler ve nehir kenarındaki Ribeira Bölgesi'nde yanyana birbirine yaslanmış evler muhteşem bir manzara oluşturarak yavaş yavaş ışıklara bürünüyor. Güneş, kıvrılarak okyanusa doğru süzülen nehrin denizle birleştiği yerde batıyor sanki...

Kıyıları süsleyen ışıklar iyice belirginleştiğinde 1886'da Gustave Eiffel tarafından yapılan ve üst katından trenlerin, alt katından da arabalarla yaya-

ların geçtiği 1. Luis adlı çelik köprüden karşı yakaya yürüyorum.

Nehir kıyısında, pencere-lerinde çeşit çeşit çamaşırlar asılı binaların olduğu Ribeira Bölgesi'ndeki restoran ve barlar geceye hazır görünüyor. Masalar, sandalyeler, şemsiyeler nehir kenarına çıkarılmış, kemerli küçük odaları andıran restoranlardan yükselen müzik sesi, balık ve şarap kokularıyla karışıyor sanki... Biz de kentteki ilk gecemizde eskinin ticaret merkezi, şimdininse eğlence merkezi olan bu bölgede yemeğimizi yiyoruz. Deniz ürünleri ve Portekizliler'in sevdiği Morina balığı turistlerin gözdesi olsa da balık sevmeyenler için de alternatifler var, en çok neredeyse bizim pastırmalı kurufasulye gibi

hazırlanmış, çömlekte pişirilen domuz etli kurufasulyeyi burada görmek şaşırtıyor beni...

Nehrin karşı kıyısındaki Vila Nova de Gaia Bölgesi de 50'den fazla şarap üreticisinin mahzenleri ve tadım yerlerine ev sahipliği yapıyor. Douro Nehri'nin doğum yeri olan Douro Vadisi'nin yamaçlarında kat kat taraçalar biçiminde düzenlenmiş bağlarda yetişen üzüm-lerden yapılan Porto şarabı; "Vinho do Porto", "Oporto", "Porto" ya da "Port" denilen tatlı bir şarap. Geçmişte kentin derinliklerindeki vadi- den İngiltere'ye ulaştırılırken bozulmaması için 5 ölçü şaraba, 1 ölçü brandy karıştırılarak oluşturulan bu şarap, 17'nci yüzyıldan itibaren dünyanın en özel şaraplarından birine dönüşmüş. Şimdi de Porto'nun Gaia Senti'ndeki farklı firmaların tadım yerlerinde tadılıp satın alına-

biliyor. Porto şarabının öyküsünü merak ediyorsanız, şarap tadım yerlerine ek olarak Porto Şarabı Müzesi'ni de ziyaret edebilirsiniz.

UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'ndeki Porto, farklı mimari yapılarıyla da dikkat çeken, Avrupa'nın en eski kentlerinden biri. Kentteki ikinci günümüzde birçok durağımız oluyor; İtalyan mimar Niccolo Naso-ni'nin 1750'de tamamladığı, 200 basamağını çıktığımızda kent manzarasını önümüze seren Cle-riğos Kulesi ve altındaki katedral, Jorge Colaço'nun yapıtları olan çini panellerinde Portekiz tarihinin anlatıldığı Sao Bento Tren İstasyonu, Barok mimarının örnekleri Sao Francisco, Santa Clara ve Carmo Kiliseleri, Ferreira Borges Kapalı Pazar Yeri, Se Katedrali, içinde kütüphane,

müze ve ördekler, kuğularla süs- lü gölün bulunduğu ve ziyaretçilerine dinlenme olanağı veren Kristal Sarayı Bahçeleri...

Keşifler peşindeki Prens Henry'nin doğum yeri, Afrika'ya ilk keşif yolcu- luğuna çıkılan yer ve ül- kenin ilk başkenti olan Porto'nun sokakları kimi zaman geniş, kimi zaman dar; genelde kıvrılarak birbirini içine geçen, kimi zaman da sokaktan merdivene dönüşen bir biçimde dolaşılıyor kenti.

Dar sokaklar birdenbire mey- danlara açılabilir. Roma, Gotik, Barok, Neo-Klasik mimariler iç içe geçiyor kentte, Brezilya'nın etkisi birçok kilisenin içinde kullanılan altınlarda, İngiltere'nin etkisiyse hâlâ burada şarapçılık yapan İngiliz aile- lerde görünüyor. Deniz rengi mavi

çinilerle süslü evlerin arasından yürüyoruz. Yürümek dışında kenti gezmenin bir başka keyifli yolu da Sao Francisco Kilisesi'nin önünden kalkan turistik tramvaya binmek.

Üzerinde 6 köprü bulunan Douro Nehri artık eskiden olduğu gibi ticari taşımacılık yapan tekneler değil, turistik turlar düzenleyen teknelerle balıkçı tekneleri tarafından kullanılıyor. Nehrin Gaia Bölgesi'nde kıyıdaki çimenlerin üzerinde oturup, karşı kıyıdaki Riberia Bölgesi'ni izlemek çok dinlendirici, hemen önümüzde eskiden karşı kıyıya şarap dolu fiçları taşıyan şimdise turistik amaçlı kullanılan küçük yelkenli tekneler var. Kentteki bir başka keyif de, trafiğe kapalı alışveriş caddesi olan Santa Catarina'daki "Cafe Majestic'de oturmak.

Ahşap süslemeler, geniş aynalar ve beyaz mermerlerle örtülü tahta masalarıyla 1921'de açılan bu kafe, şimdi de önümüzdeki servis kağıtları üzerindeki 1923'te çekilmiş fotoğraftaki görüntüsüyle aynı, tek değişen sandalyelerde oturanlar...

Kent merkezinden biraz uzaklaşıp, Foz Mahallesi'ndeki bahçeli evlerin arasından, Atlantik Okyanusu kıyısındaki Brezilya Caddesi'nden, kentün modern bölümü Bova Vista Bölgesi'nden geçiyoruz. 1963'te yapıldığında Avrupa'nın en büyük kemerine sahip olan Arrabita Köprüsü'nden geçerek tekrar Gaia Bölgesi'ne gelip, yillandırılmak üzere meşe fiçlara konulmuş şaraplar arasında, Ribeira'yı gören bir tepe üzerinde Porto şaraplarımızı yudumlayarak bitiriyoruz günü...•

IzlenSen@butundunya.com.tr

Mari "Polis bey sen ne diyorsun" demiş. "Bu memlekette gâvurun gâvurluktan kurtulması, Topal Timur'un Himalaya Dağı'nın tepesine çıkmasından daha güç. Kötü alışkanlıkları kutulamadığımız için, kendi toprağımızda dışarıda kaldık. Böyle devam ederse doğduğumuz toprakta bin yıl daha yabancı olacağız. Şu kötü alışkanlıktan kurtulsak belki bir gün aynı yağmurda ıslanan maballe çocukları oluruz."

Gâvur Aşevi

Madam Mari ve eşi Dikran Efendi, bizim mahalleye taşındıkları ay, Çukurova'da bahar... Taştan, topraktan renkler fişkınyordu. Ve kokular... O yaz mahalle bayram yeri... Mari ile Dikran'ın evlerini yağmurda gökyüzünden inen sevinç ıslatıyordu. Noel'e kalmadan Mari, mahallede konu komşunun doktoru, akıl rehberi, kara günde yanan mumu oldu.

Karnı ağrıyana hatmi kaynaktı, "Sıcak içersen sabaha bir şeyin kalmaz" dedi. Dişi düşen çocuğun yastığının altına diş perisiyle yirmibeş kuruş gönderdi. Arabacılar Sokagı'ndaki bakkal Sağır Zekiye işitme aleti uydurdu.

Orta yaşlı, ak saçlı, elma yüzlü Ermeni Mari... Birkaç ay içinde uzun boylu, ince belli peri... Bir

damdan bir dama uçuyor, dertlilere çare buluyordu.

Eşi Dikran Efendi az konuşurdu. Pazar günleri Papaz Antonyosa Kilisesi'nin temizliğine yardım ederdi. Bir keresinde Tahtalı Camisi'nde tamir işi olduğunu duyunca Reşit Hoca'nın yardımına koşmuştu.

Gençliğinde Doğu Anadolu'da jandarma çavuşu olduğunu öğrenince çok şaşırılmıştık. Bir gün dayanamadım Mari Teyze'ye Dikran Amca'nın jandarma görevinden neden ayrıldığını sordum.

Mari Teyze gülümse-di. "Bu soruyu soracağını biliyordum" dedi. "Dikran, bebek yaşta annesini

babasını salgın bir hastalıkta kaybetti. Ama yine de sevinç dolu bir insan kaldı. Babasının yakın arkadaşı köy muhtarı, Dikran'ı evlat edindi. Ona 'Osman' adını verdi. Onsekiz yaşına gelinceye kadar

Memleket Özlemi

İlyas Halil

Dikran'ı bütün dinlerin kutsal olduklarını anlatarak büyüttü.

“Onsekiz yaşına bastığı gün Muhtar ‘Bak oğul’ dedi. ‘Seni annenin babanın adına emaneten büyüttüm. Bundan böyle Tanrı ile konuşacağın dili, Tanrı'ya varacağın yolu senin seçmen gerek. İşte Kur'an-ı Kerim, işte İncil... Her iki dine saygılı ol. Günü gelince seçim gerekirse sağlam kafayla yaparsın. İki inancı birbiriyle çelişkiye düşürme. İster Osman ol, ister Dikran, tek ölçün doğruluk olsun. Tanrı'nın seni babanın dininden caydırdığını sanmasını istemem. Bundan böyle kendinden sorumlusun. Seni Tanrı'ya emanet bırakıyorum.’

“Askerlik çağı gelinceye kadar Osman, muhtarın tarlasında çalışmış. Askere gidince jandarma olmuş. Dört kere tezkere bırakıp çavuşluğa kadar yükselmiş. Köyünde uygun gelin bulmakta güçlük çekeceğini anlayınca babasından izin istemiş. Tanıdıklarının yardımı ile kendine gelin bulmaya Kayseri'ye geldi.”

Dikran Amca'nın Mari Teyze ile ilişkisini Dikran Amca'dan dinledim: “O yıllar Mari, Talas'ta sağlık kliniğinde çalışıyordu. O da benim gibi evlilik yaşını geçirmek üzereydi. Doğu Anadolu'dan gelmiş bir jandarma çavuşunun gelin aradığını duyunca sevinmiş. ‘Nihayet kısmet kapımı çaldı’ demiş. ‘Kaderimde jandarma çavuşu ile evlenmek varsa, varsın olsun... Tanıdığı yaşlı görüncülere ‘Osman Çavuşu bulun’ demiş. ‘Hâlâ gelin

arıyorsa onu görmek, tanımak istediğimi söyleyin.’

“Mari ile böyle tanıştım. Böyle düşünen, böyle konuşan kadına nasıl ‘Hayır’ diyebilirdim. Mari Hatun'u görmeden onunla evlenmeye karar verdim.”

Evlendikten birkaç yıl sonra Talas Sağlık Kliniği kapanınca bizim kasabaya taşındılar. Bulutlu ekim günü yağın yağmur kadar sokağımızın bir görüntüsü oldular.

Mari sokağın insanlarını akrabası saydı. Komşunun derdini Mari'nin derdi etti. Komşu nezle olunca ilk Mari'nin burnu aktı. Komşusunu üzgün görürse kapısını çalar, “Nazife Teyze, bugün güzel bir vartabet çorbası yaptım, müsaade edersen biraz göndereyim” der. “Eski bir papaz çorbası... İnsanın bütün dertlerini alır götürür, sıkıntılarını yok eder.”

Mari'nin Kayseri vurgulu dili mahalleliyi güldürürdü. Güçlü mantığı mahalleyi korur, nasihatlarında seksenlik bir ninenin tecrübesini bulurlardı.

Mari mahalleye taşındıktan bir süre sonra Yoğurt Pazarı'nda “Gâvur Aşevi” adı altında bir lokanta açtı. Lokantanın adına çok şaşırılmıştık. Bir gün lokantada yemek yiyen polis komiseri, Mari'ye “Hanım şimdiye bu kadar lezzetli yemek yemedim” demiş. “Bizim yemeklerin hiçbirine benzemiyor. Yemek pişirmesini hangi yabancı Hıristiyan aşçıdan öğrendin?”

Mari “Polis bey” demiş. “Yemek pişirmesini Anadolu'lu gâ-

vur annemden öğrendim. ‘Hıristiyan’ dediğin Avrupa'da, Amerika'da yaşar. Türkiye'de yaşayana ‘Gâvur’ derler.

“Bizim memlekette gayrimüslime yalnız bayramdan bayrama ‘Hıristiyan’ denir. Geri kalan zaman hep gâvurdur.”

“Dediğimi yanlış anladın madam” demiş polis. “Bu ülkede hepimiz Türk'üz, hepimiz eşitiz. Aramızda gâvur yok.”

Mari “Polis bey sen ne diyorsun” demiş. “Bu memlekette gâvurun gâvurluktan kurtulması, Topal Timur'un Himalaya Dağı'nın tepesine çıkmasından daha güç. Kötü alışkanlıkları kutulamadığımız için, kendi toprağımızda dışarıda kaldık. Böyle devam ederse doğduğumuz toprakta bin yıl daha yabancı olacağız. Şu kötü alışkanlıktan kurtulsak belki bir gün aynı yağmurda ıslanan mahalle çocukları oluruz.

“Gâvur olmak, güç iş... Toprağa, insanlara daha çok bağlanıyorsun. Kendine uygun bir iş uydurman için çok çalışman, bilgili olman gerek. Babam çocukken bana bağırardan, kızmadan

konusmasını öğretiyordu. Bir gün kızdım, bağırardım. Babam, karşılık vermedi. Ertesi gün sakın bir sesle, ‘Mari’ demişti. ‘Düşüneceksin, bileceksin, yapacaksın, susacaksın. Hep konuşursan, düşünemez, bilmez, beceremezsin.’”

Polis komiseri “Bu kez uzattın abla” demiş. “Sana yemeğin güzel olduğunu söylemek istedim. Sen bin yıllık dertleri döktün ortaya...”

“Polis bey” demiş Mari. “Bir aşçının yemeği neden güzel pişirdiğini bilir misin? Yemek pişirenin besleyeceği insanları kendi çocukları sayması lazım. Sonra yaşadığı yerin dört mevsimini tenceresine sığdırması gerek.

Erciyes'in kışı, ak lahana tenceresinde sarma... Bursa'nın baharı, yeşil ıspanak, soğan... Çukurova'nın yazı, kızıl domates tenceresinde... Güz gelince konu komşu, açı toku, sofraya başında sohbet... Dışarıda yağmur, içeride odun ateşi, işte Anadolu yemeği...

“Aziz polis bey, Avrupalı nasıl pişirsin bunu... 700 yıllık yeşil biber, taze mor patlıcan, 700 yıllık ateşte imil imil, Anadolu'muzu tadacaksın.”

halililyas@yahoo.ca

Çok hızlı bir biçimde yol alan otomobil, tüyler ürpertici bir frenle bastanenin kapısının önünde durdu. Genç bir adam heyecan içinde arabadan çıktı, bir iki adımda bastaneye girdi.

Hastanenin güvenlik görevlisi genç adama “Yardım edebileceğim bir şey var mı?” diye sordu.

Genç adam, “Eşimin çocuğu olacak” deyince güvenlik görevlisi telaşlandı, “Hadi ne duruyorsunuz, onu içeriye getirsenize” dedi.

Hâlâ soluk soluğa olan genç adam, “Telaşlanmayın, bebek önmüzdeki ay dünyaya gelecek” dedi. “Ben bugün evden buraya ne kadar zamanda geleceğimizi denemek için geldim...”

**İnsanlığa
Adanan
Yaşamlar**

1830 yılı Louis Hector Berlioz'a uğurlu gelmiş ve yaşam grafiği bızla yükselmeye başlamıştı. 5 Aralık'ta "Fantastik Senfoni" yapıtı ilk kez seslendirildi ve büyük beğeni topladı. Diğer taraftan "Sardanapal" kantatıyla da, yıllardır peşinden koştuğu ünlü Roma Ödülü'nü kazandı.

"Fantastik Senfoni"nin Babası: Louis Hector Berlioz

Yaşamından kısa bir kesiti 47'nci sayfamızda verdiğimiz Louis Hector Berlioz, 11 Aralık 1803'te Güney Fransa'da Grenoble kentinin yakınlarında bulunan La Cote-Saint Andre'de dünyaya geldi. Beş kardeşin en büyüğü olan Hector ilk eğitimini babası Louis-Joseph'den aldı. Babası dönemin ünlü bir iç hastalıkları doktoruydu ve buldukları yerin belediye başkanlığı da yapmıştı. Louis-Joseph, küçük Hector'un çok iyi bir eğitim alarak başarılı bir doktor olmasını istiyordu; ama onun akli fikri müzikteydi.

Evdeki dolaplardan birinin çekmecesinde bulduğu blok flüt küçük Hector'un ilk enstrümanı oldu ve kimsenin yardımı olmadan bunu kısa zamanda mükemmel bir biçimde çalmayı başardı. Yeteneği gitgide gelişmeye başlamıştı; kısa bir süre sonra da flüt çalmayı öğrendi. Babası müziği yalnızca bir eğlence aracı olarak görüyor ve oğlunun iyi bir meslek sahibi olmasını istiyordu. Ancak tüm diretmelerine karşın Hector'un yeteneğini kabul etmek zorunda kaldı ve onun iyi

bir müzik öğretmeninden ders almasına izin verdi. Hector'un inatçı kişiliği burada ilk zaferini kazanmıştı. Bir yıl içinde müzik derslerinde öylesine ilerledi ki, henüz 12 yaşında olmasına karşın, babasının kurmuş olduğu yaylı çalgılar topluluğu için besteler bile yapmaya başladı.

Hector çok duygusal bir çocuktur. Duyduğu ve gördüğü her şey onu etkiliyordu. Hatta okuduğu öyküler biraz acıklı olursa gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Aynı zamanda sevgi doluydu. Ama bu sevginin karşı cinse olanında bir türlü dozu ayarlayamıyordu. Daha 12 yaşındayken komşularının 18 yaşındaki kızı Estelle Duboeuf'e sırlıslık âşık oldu. Karşılık göremediği aşkı ruhunda fırtınalar koparıırken, sözcüklerle ifade edemediği duygularını müziğe aktarmaya başladı. Babasının yalnızca eğlence olarak gördüğü müzik; artık Hector için çok başka anlamlar taşıyordu. Hiçbir zaman sönmeyecek müzik yangınının ilk kıvılcımları bu aşkla hız kazandı.

Babası gönüllü olmasa bile oğlunun müziğe olan ilgisine hat-

ta tutkusuna karşı çıkmıyordu. Dahası, Paris'te bulunan ünlü Pleyel Yayınevi'ne bir mektup yazarak, gözü müzikten başka bir şey görmeyen 15 yaşındaki oğlu Hector'un yapıtlarının yayımlanması için girişimlerde bulundu.

Her ne kadar babası oğlunu destekler görünse de, aralarındaki ilişki sorun-suz değildi. Babası Hector'un aile geleneğini sürdürmesini ve kendisi gibi doktor olmasını istiyor, Hector ise tıp bilimine hiç ama hiç ilgi duymuyordu. Yine de babasının isteğini kabul ederek 1821 yılının Ekim ayında tıp eğitimi için Paris'e gitti. Bunu kabul etmesinin ardında yatan asıl neden, gönül verdiği müzik yolunda ona yeni olanaklar sağlayacak, yeni dünyalar açacak olan yerin yalnızca Paris olduğunu bilmesiydi.

Onsekiz yaşındaydı Hector Paris'e gittiğinde... 1.60 m. boyuyla oldukça kısa sayılırdı. Ama kumral saçları, bir kasaba delikanlısının ateşli bakışları, onu yeterince çekici kılıyordu. Bu büyümlü kente adımını attığı anda yaşamında yeni bir sayfa açıldı. Onun için yaşam müzik demekti. Operaya gitmek ve onun büyümlü ortamında bulunmak Hector'a büyük mutluluk veriyordu. Hemen hiçbir konseri kaçırmıyordu. Paris Konservatuvarı'nın kütüphanesine giderek ünlü yapıtların notalarını bıkmadan usanmadan inceledi. Bu arada Gerono adlı bir müzisyenden de dersler alarak bestecilik konusunda bilgisini geliştirdi.

Bir opera bestelemeye karar verdi; ama önce parasal sorunları aşması gerekiyordu. Fransız Akademisi üyesi ünlü yazar Andrieux'den maddi yardım istediye de bu girişimi kibarca reddedildi. Hector yılmadı, birtakım girişimlerde bulundu ve sonunda gerekli yardımı hocası Gerono'dan sağlayarak ilk operası "Estelle ile Nemorin"i yazmaya başladı. 1823 yılında "Kızıldeniz'in Geçilmesi" adlı oratoryosu St. Roche Kilisesi'nde seslendirileceken, prova'nın başarısız geçmesi üzerine konserden vazgeçildi.

Berlioz, tüm bu olumsuzluklara güğüs germeye kesin kararlıydı ve kendini daha fazla geliştirmek için Jean François Lesseur'den dersler almaya başladı. Yeni öğretmeni öğrencisinin dehasının ayırdına varmakta gecikmedi. Bu arada Berlioz, babasının da isteklerini göz ardı etmiyor, needenli nefret ederse etsin tıp derslerine de devam ediyordu. Sonunda, tıp fakültesini bitirip diplomasını aldı. Ama kesin kararlıydı, doktorluk yapmayacaktı.

Doğaldır ki, bu kararı, babasıyla arasında büyümlü bir fırtınanın kopmasına neden oldu. Babası oğlunun bu anlamsız ısrarını anlamıyordu. Ona göre, aile geleneğini sürdürerek başarılı bir doktor olma yerine, boş düşlere kapılıp geleceği belli olmayan bir müzisyen olmak, tek sözcükle aptallıktı.

Baba Berlioz öfkeden çılgına dönmüştü. İlk iş olarak oğluna gönderdiği harçlığı kesti. "Belki parasız ve aç kalırsa sözümü din-

leyebilir" diye düşünüyordu; ama Hector kararlıydı. Üstün yeteneğini kanıtlamak amacıyla, yeni bitirdiği "Missa" adlı yapıtını 1200 Frank borç alarak St. Roche Kilisesi'nde seslendirdi. (Missa: Hz. İsa'nın kanının şarap, bedeninin ekmek olarak simgelediği tören.) Bu kez konser başarılı geçmişti.

Artık başarılı müzisyenler arasında onun da adı geçiyordu. Baba Berlioz, oğlunun inatçılığı karşısında pes ederek sonunda Hector'un Paris Konservatuvarı'na girmesine izin verdi, hem de 1200 Frank borcunu ödedi. Ama artık harçlık göndermeyecekti. Madem ki oğlu kendi dileği yolda ilerleyecekti, geçimini de kendisi sağlamalıydı.

İstekleri gerçekleşen; ama para sıkıntısı çekmeye başlayan Hector hem konservatuvar derslerine devam edip birbirinden değerli hocalardan ders alıyor hem de geçinmek için gitar dersleri veriyordu. Eline geçen para yine yetmeyince bu kez de bir vodvil tiyatrosunun korosunda iş buldu.

Tüm Fransız müzisyenlerin ve özellikle bestecilerin düşü olan Roma Ödülü Yarışması'na tam dört kez başvurdu, hepsinde de elendi. Başarısızlıklar kar-

şısında yılmayan Hector bu ödülü her ne pahasına olursa olsun kazanacaktı.

Tüm bu uğraşlar sürerken aşk Hector'un kapısını bir kez daha çaldı. 1827 yılıydı... Bir tiyatrodaki Shakespeare'in "Hamlet" oyununu seyrederken, başrol oyuncusu İrlandalı Henrietta Constance Smithson'a yıldırım aşkıyla tutuldu. İlerleyen günlerde Hector genç kadına çuval dolusu aşk mektupları gönderdi; ama tüm

mektuplar aynı yanıtla geri dönüyordu: "Hayır."

Hector, aşkından deliye dönmüştü. Uyku uyuyamıyor, geceleri sabaha değin sokaklarda yürüyerek gönül yangınını söndürmeye çalışıyordu. Sonunda, tıpkı ilk göz ağrısı Estelle'de olduğu gibi umutsuz aşkını notalara dökmeye başladı ve 1830 yılında, onu dünyaya tanıtacak olan "Fantas-

tik Senfoni"yi tamamladı. Bu arada, bıkip usanmadan başvurduğu Roma Ödülü Yarışması'nda da ikinci olmuştu.

Yaşamı biraz olsun düzene giren Berlioz, Henrietta'ya olan aşkını kalbinden söküp atmaya çalışıyordu; ama bunda pek başarılı değildi. Her ne kadar "Bu aşk bitti" diyorsa da içindeki ateş sönmek bilmiyordu. Henrietta'yı unutabilmek için, kendisiyle aynı okulda ders veren piyanist Camille Moke ile ilgilenmeye başladı ve onunla nişanlandı. 1830 yılı ona uğurlu gelmiş ve yaşam grafiği hızla yükselmeye başlamıştı. 5 Aralık'ta "Fantastik Senfoni" yapıtı ilk kez seslendirildi ve büyük beğeni topladı. Diğer taraftan "Sardanapal" kantatıyla da, yıllardır peşinden koştuğu ünlü Roma Ödülü'nü kazandı.

Paris'te gittikçe ünlünen ve evlilik hazırlıklarına başlamış olan Berlioz için İtalya'ya gitmek açıkçası eskisi denli cazip gelmiyordu. İçinde bir isteksizlik vardı. Yine de Roma'ya gitti. Aradan çok kısa bir süre geçmişti ki sezgilerinde haklı olduğu ortaya çıktı. Nişanlısı Camille nişanı bozarak bir başkasıyla evlenmişti. Dahası, gözden uzak kaldığı için Berlioz ve onun müziği Paris'te unutulmaya başlamıştı. İtalya'da çok sıkıntılı geçen 14 ay içinde yine de güzel çalışmalar yaptı, yeni besteler hazırladı. "Fantastik Senfoni" üzerinde kimi değişiklikler yaparak ona son biçimini verdi.

İtalya'dan Paris'e döndüğünde hiçbir şeyin bıraktığı gibi ol-

madığını gördü. Bir şeyler yapması ve eski ününü yeniden kazanması gerekiyordu. Hemen, kendi yapıtlarından oluşan konserler dizisine başladı.

1833 yılı onun yıldızının parladığı dönem oldu. Otuz yaşındaki bu genç besteci seviliyor, aranıyor, ilgi görüyordu. Yapıtlarından birinin seslendirildiği bir konserde, yıllarca unutmak için çırpındığı büyük aşkı Henrietta Smithson'un dinleyiciler arasında olduğunu gördü. Konser bitiminde Henrietta ayağa kalkıp yapıtın bestecisini çılgınca alkışladı. Berlioz fırsatı kaçırmadı ve unutamadığı aşkının yanına gidip onunla sohbet etti. Ayrırlarken, birkaç gün sonrası için tekrar buluşma sözü de aldı.

Buluşmalar birbirini izledi ve Berlioz bir kez daha Henrietta'ya aşkını ilan etti ve bu kez ondan olumlu yanıtı aldı. Hector mutluktan uçuyordu. En kısa zamanda evlenmeye karar verdiler; ama bu kez her ikisinin de ailesi evliliğe şiddetle karşı çıktı.

Bu gerginlik bir süre evlenmelerine engel oldu. Sonunda Henrietta, evlenmelerine karşı çıkmayı sürdürürlerse zehir içerek birlikte intihar edeceklerini söyleyince beklemedikleri onay her iki taraftan da geldi.

3 Ekim 1833'te küçük bir kilisede sade bir törenle evlendiler. Bir iki tanıdık ve nikah tanığı olarak da Franz Liszt vardı. Kısa bir balayından sonra Paris'te Montmartre'da bir eve yerleştiler. Bir yıl sonra da tek çocukları olan Louis dünyaya geldi.

1834 yılıydı... Ünlü keman virtüözü Niccola Paganini, Berlioz'u ziyaret ederek, elindeki çok değerli Stradivarius viyola için bir beste yapmasını istedi. Berlioz da, solo viyola partileriyle süslediği "Harold İtalya'da" yapıtını besteledi. Ancak dört yıl sonra seslendirilme olanağı bulunan yapıtın çalınması sırasında dinleyiciler arasında bulunan Paganini, konser bitiminde Berlioz'un yanına gelerek ona olan hayranlığının dile getirdi ve bestecinin elini öpmek istedi.

Yapıt gerçekten de Paganini'yi çok etkilemişti. Bunu, ertesi gün Berlioz'a gönderdiği 20 bin franklık bir çekle kanıtlamış oldu. Paris çalkalanıyordu. Çünkü cimriliğiyle tanınan Paganini'nin böyle cömert davranışı, inanılması güç bir olaydı. Dahası, Paganini'yi bu denli cömert olmaya yönelten elbetteki yapıtın güzelliği idi.

Berlioz, Paganini'nin bu cömertliğine teşekkür olarak, 1839'da yazdığı "Romeo ve Juliet" adlı büyük sahne yapıtını ona adadı.

Berlioz tüm bu gelişmelere karşın yine de para sıkıntısı çekiyordu. Roma Ödülü'nden dolayı yılda 3 bin Frank alıyordu; ama bu para onu ve ailesini geçindirmekten çok uzaktı. 1835 yılında para kaza-

nabileceği bir başka işe daha başlandı; dergi ve gazetelerde müzik eleştirileri yazdı. Ama sıkıntılı günler bir türlü bitmiyordu. Yazdığı operalarsa ya çok kısa sürede gösterimden kaldırılıyor ya da hiç oynanmıyordu. Bu arada evliliği de çatırdamaya başlamıştı. Yıllarca aşkıdan deli divane olduğu Henrietta'ya olan ilgisini yitirmiş, İspanyol şarkıcı Marie Recio ile birlikte olmaya başlamıştı.

1843, Berlioz'un Almanya'da tanınma yılı oldu. Leipzig'de Ro-

bert Schumann, Berlin'de Meyerbeer ile tanıştı ve Almanya'nın çeşitli kentlerinde yapıtları seslendirildi. Ünü arttıkça davetler de artmaya ve sıklaşmaya başladı. Londra'dan gelen bir öneriyi kabul ederek bu kentte opera yönetmenliği yaptı. Ama operalar Berlioz'a şans getirmiyordu. Londra'daki opera iflas edip perdelerini kapayınca Berlioz da Paris'e dönmek zorunda kaldı.

Üzüntülü günler birbirini kovalıyordu. 1848 yılında babasını

kaybetti. Berlioz tıp mesleğini terk ettiğinden buyana babasıyla arası hiç düzelmemişti. Öyle ki Louis-Joseph oğlunun bir tek yaptığını bile dinlemeden ölmüştü. Babasının üzüntüsü geçmeden Henrietta geçirdiği bir kaza sonucu felç oldu.

Üzüntülerinin yanısıra Londra'dan aldığı bir öneri Berlioz'un moralini biraz olsun düzeltti. Başarısızlıkla ayrıldığı kentte kurulan Yeni Filarmoni Derneği'nin müzik yönetmeni oldu ve bu görevi 1852 yılına dek sürdürdü.

Berlioz'un yıldızı yeniden parlamaya başlamıştı. Franz Liszt, Weimar'da bestecinin "Benvenuto Cellini" operasını sahneye koydu ve büyük beğeni kazandı. Berlioz da bu konserde izleyiciler arasındaydı. Gösteri başarılı olunca Londra'da da sahnelenmesine karar verildi. Ama kader yine besteciye oyun oynamaya hazırlanıyordu. 1853'te Londra'da Covent Garden'da Berlioz'un yönettiği operanın gösterimi sözcüğün tam anlamıyla bir fiyasko oldu.

Altı yıldır felç olan Henrietta 1854 yılı Mart ayında yaşamını yitirdi. Berlioz da 13 yıldır birlikte yaşadığı Marie Recio ile sonunda evlenebildi.

Berlioz 60 yaşına gelmişti. Kalbi sağlam değildi ve bağırsaklarından rahatsızdı. Kendini yaşlı ve yorgun duyumsuyordu. Bunlar yetmiyormuş gibi ikinci eşi Marie de ölünce, Berlioz kendini daha da yalnız duyumsadı ve kendine destek verecek birini aramaya başladı. İlk aşkı Estelle Debeuf ile dostlukları sürüyordu. O da 60'ını çoktan geçmişti. (Berlioz'dan 6 yaş büyüktü). Berlioz'un yaptığı evlenme önerisini reddettiyse de dostlukları ölene dek sürdü.

Yorgun Berlioz'a en büyük darbe 1867 yılı Haziran ayında indi. Çok sevdiği biricik oğlu Louis'nin Havana'dan gelen ölüm haberi onu tümüyle yıktı. Louis Hector Berlioz, yaşam yükünü daha fazla kaldıramadı ve 8 Mart 1869'da, ardında güzel yapıtlar bırakarak sonsuzluğa göç etti. Mezarı Paris'te Montmartre'dadır. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

Küçük çocuk büyük bir yaramazlık yapmış, annesi de ceza olarak onu akşam yemeğindeki tatlıdan yoksun bırakmıştı. Bu sözleri duyan küçük çocuk, annesinin yüzüne ters ters baktı ve "Verme n'apalım umurumda bile değil" dedi.

Fakat tatlı fırın sütlaçtı ve küçük çocuğun en sevdiği tatlıydı. Annesi herkesin tatlısı verdikten sonra küçük çocuğa "Tatlı yememek hâlâ umurunda değil, öyle mi?" diye sordu.

Küçük çocuğun yüzü daba da asıldı:

"Değil tabii..." dedi. "Hem de hiç değil... Hatta o denli umurumda değil ki, sen zorla versen de, ben zorla yesem de yine de umurumda olmayacak..." •

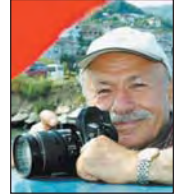
Ünlü fotoğraf sanatçısı Sıtkı Fırat, objektifiyle sizi Türkiye'nin dağlarına ve ovalarına, taribine ve bugününe... Özetle, "bavasına suyuna, taşına toprağına" götürüyor, sonra da size, o an karşınızdaki görüntünün neresi olduğunu soruyor. Onun, "Bir Başkadır Benim Memleketim" başlığı altında sunduğumuz fotoğraflarını izlerken size, hem bir bilmece çözümlenirken, hem de sizi bir sanat fotoğrafları sergisinde gezdirmeyi amaçlıyoruz. Bu arada Türkiye'nin, belki de ilk kez göreceğiniz yörelerini keşfedecek, hiç kuşkuumuz yok, bir kez daba hayranlıkla şöyle diyeceksiniz:

"Bir Başkadır Benim Memleketim"

a) Yeşilhisar b) Amasra c) Tatvan ç) Kemer

**Bir Başkadır
Benim
Memleketim**

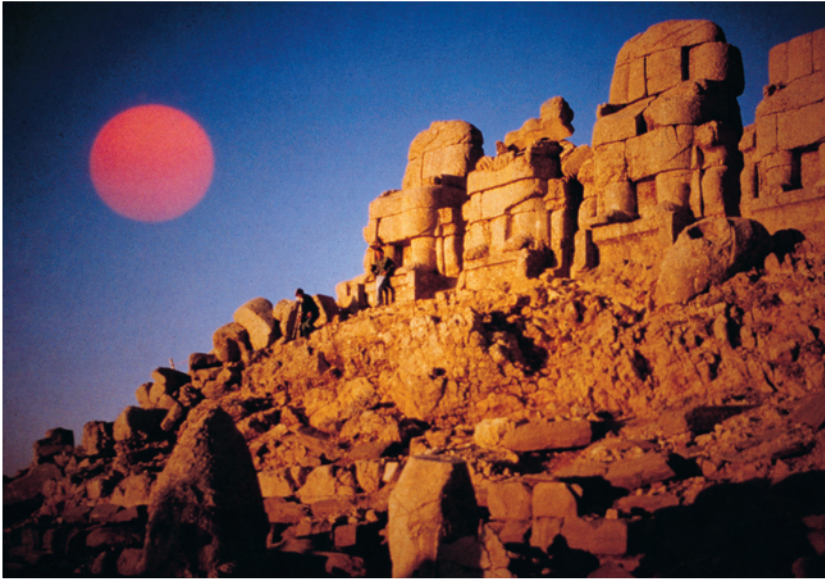
Sıtkı Fırat

a) Eceabat b) İşpir c) İnebolu ç) Safranbolu

a) Kalkan b) Bodrum c) Ölüdeniz ç) Kekova

a) Ürgüp b) Pülümür c) Pamukkale ç) Nemrut

a) Tortum b) Ilgaz c) Doğubeyazıt ç) Erciyes

Benim yatağım, katlanabilen yataklardandı. Yani bu yatakta rahatça uyuyabilmek için, normal zamanda aşağıya sarkan iki yandaki kanatları kaldırıp yatay duruma getirmek gerekiyordu. Ama yan kanatlar kalkınca yatağın bir kenarına çok fazla kaymak tehlikeliydi; çünkü o zaman yatak paldır küldür yere devrilebiliyor, insanın üstüne kapanıveriyordu.

Aslında o gece saat ikide olan da buydu.

Yatağın Çöktüğü Gece...

•David Miller - *The Decade*•

Her nasılsa bir gece babam tavanarasında yatmaya karar verdi. Herkesten ayrı, düşünebileceği bir yer arıyordu. Annem bu düşünceye karşı çıktı. Tavanarasındaki eski tahta karyolanın sağlam olmadığını söylüyordu. Yatağın ayakları sallanıyordu; ama babamı vazgeçirmek olanaksızdı. Saat onu çeyrek geçe babam tavanarasının kapısını arkasından kapayıp dar merdivenlerden kıvrıla kıvrıla yukarıya çıkmaya başladı. Daha sonra, yatağa girerken çıkardığı gıcırtiları duyduk.

O hafta kuzenim bizde kalıyordu. O uyurken soluğunun kesileceğine inanırdı hep... Gece boyunca her saat başı uyandırılmazsa, havasız kalıp öleceğinden korkuyordu. Çalar saati her seferinde kurup sonra yeniden uyumak alışkanlığındaydı. Ben onu bu huyundan vazgeçmeye ikna ettim. Benimle aynı odada yatıyordu. Ona uykumun çok

hafif olduğunu, yanbaşımda birinin soluk alması durursa hemen uyanacağımı söyledim. İlk gece beni denedi. Zaten deneyeceğini biliyordum. Benim düzenli solumam onu uyuduğuma iyice inandırınca, kendisi soluğunu tuttu. Ama ben uyumamıştım. Hemen doğrulup ona seslendim. Bu olay üzerine korkusu biraz yatışır gibi oldu.

Annesinin de hırsız fobisi vardı. O da hırsızın gece eve gireceğine ve ilaçlı spreyle onu uyutacağına inanırdı. Eşyasının çalınmasından çok, ilaçlardan korkardı. Bu felaketi önleyebilmek için yatmadan önce tüm parasını, gümüşlerini ve öteki değerli eşyalarını yatak odasının kapısının dışına düzenli biçimde yığar, üzerine de bir not yazardı: “Herşeyim bu kadar... Lütfen bunları alın.”

Yengemde de hırsız fobisi vardı; ama o bunu daha bir cesaretle ele alırdı. Hırsızların kırk yıldan buyana her gece evine girdikleri

ne inanırdı o. Aradan geçen bu uzun süre içinde hiçbir eşyasının kaybolmamış olması da gözünde tersine kanıt sayılmıyordu.

Daha bir şey çalamadan önce adamları korkutup kaçırdığı kanısındaydı: Ayakkabılarını hole doğru fırlatarak! Yatarken evin içinde ne kadar ayakkabı varsa, ulaşabileceği bir yere yığardı. Işığı söndürdükten beş dakika sonra yatakta doğrulup oturur, “Bak işte” derdi. Eşi, durumu önceden kavramış olduğu için o sıra ya uyuyor olurdu ya da uyuyormuş numarası yapardı. Ne olursa olsun, kesinlikle eşinin dürtmelerine, çekiştirmelerine karşılık vermezdi. Yengem bunun üzerine yataktan kalkar, ayaklarının ucuna basa basa odanın kapısına yürür, ayakkabının tekini holün bir ucuna, öbür tekini de öbür ucuna fırlatırdı. Kimi geceler yanındaki ayakkabı yığınını bitirir, kimi geceler ise, yalnızca iki üç ayakkabı fırlatmakla yetinirdi.

Bunları anlatmak beni o önemli geceden uzaklaştırıyor. Gece yarısı olduğunda hepimiz yataklarımıza yatmıştık. Bundan sonra olacakları iyi anlayabilmek için odaların yerlerini ve oralarda yatan insanların durumlarını bilmek oldukça önemli. Üst kattaki orta odada, yani babamın tavanarasında yatdığı yerin tam altında, annemle kardeşim yatıyorlardı. Kardeşim kimi zaman uykusunda şarkı söylerdı. Kuzenimle ben, bitişik odadaydık. Öteki kardeşim ise, holün öteki tarafındaki, yani bizim tam karşımızdaki odada yatmaktaydı. Köpeğimiz holde uyuyordu.

Benim yatağım, katlanabilen yataklardandı. Yani bu yatakta rahatça uyuyabilmek için, normal zamanda aşağıya sarkan iki yandaki kanatları kaldırıp yatay duruma getirmek gerekiyordu. Ama yan kanatlar kalkınca yatağın bir kenarına çok fazla kaymak tehlikeliydi; çünkü o zaman yatak paldır küldür yere devrilebiliyor, insanın üstüne kapanıveriyordu. Aslında o gece saat ikide olan da buydu.

Benim uykum çok ağırdı. Kolay uyanmazdım. Kuzenime yalan söylemiştim. Bu nedenle demir yatak beni yere atıp üstüme çöktüğünde, ne olduğunu önce anlayamadım. Aylamadım da... Yerde yorganlara sarınmış, sıcak yatıyordum hâlâ. Yatak da üzerimde, beni sıcak tutmaya devam ediyordu. Uyanmadım. Uyanmanın eşiğine gelip, sonra yeniden uykuya daldım. Ama bu gürültüden, bitişik odada yatan annem uyanmış ve korktuğunun başına geldiğini sanmış. Avazı çıktığı kadar bağırıp, “Haydi, zavallı babanızı kurtaralım” diye basmış çığlığı. Ağabeyimi de uyandıran da, benim yatağın gürültüsünden çok, bu çığlık olmuş. “İyi misin anne?” diye seslenmiş. Amacı onu yatıştırmakmış. On saniye kadar birbirlerine böyle seslenip durmuşlar.

Kuzenim de bu bağırtırlardan uyanmış. O zamana dek ben de bir şeyler olup bittiğinin hayal meyal ayırdına varmıştım. Ama yatağın üzerinde yatacağıma, altında yatmakta olduğumu henüz anlayamamıştım. İşte tam bu sırada ayağa kalkmaya çalıştım ve üzerimdeki yatağın ağırlığının ayırdına var-

dım! Daha tam ayılamadığım için, ben de kendime göre, patırtıların beni eşi görülmemiş bir durumdan kurtarmak için yapıldığını sandım. “Kurtarın beni buradan!” diye haykırdım. “Kurtarın beni!”

Bu arada annem çılgık çılgığa bağırarak, peşinde de çılgık çılgığa bağırarak ağabeyimle tavanarasının kapısını zorlamaktaydı. Kapı da her nasılsa sıkışmış, bir türlü açılmıyordu. Annemin onu sarsıp durması yalnızca ortalıktaki kargaşanın daha da büyümesine katkıda bulunuyordu, o kadar. Küçük kardeşim ve köpek de uyanmışlardı. Biri durmadan sorular soruyor, öteki de havlıyordu.

Tüm bunlardan çok uzakta olduğu ve uykusu da derin olduğu için babam, o zamana değin uyanmamıştı; ama sonunda tavanarası kapısının sarsıntısı onu da uyandırdı. O da evde yangın çıktığına karar verdi. “Geliyorum, geliyorum!” diye seslendi uykulu bir sesle. Ayılması iyice kendine gelmesi, epey sürerdi her seferinde. Annem onu hâlâ koca yatağın altında düşündüğü için, bu

“Geliyorum” çılgıklarını, “yaratanına bir sesleniş” olarak algılamış, çılgığın tonunda biraz üzüntü sezmeyi bile başarmıştı. “Ölüyor!” diye bastı o da çılgılığı...

Ben sonunda odamın elektrik düğmesini buldum, kapıyı açtım. Tavanarası kapısında birikenlere katıldık. Bizim köpek kuzenimi sevmezdi. “Bu olanların suçlusu odur” diye düşünüp hemen üzerine atladı. Küçük kardeşim, onu başka tarafa savurmak, sonra da onu orada tutmak zorunda kaldı. O sırada babamın yukarıda yatağından kalktığını duyduk. Ağabeyim tavanarası kapısını çekip açtı ve hepimiz babamın merdivenlerden inmekte olduğunu gördük. Evet uykulu, sikkın... Ama sağlam olarak... Annem onu görünce ağlamaya başladı. Köpeğimiz de bir uluma tutturdu. Babam, “Ne oluyor burada?” diye sordu.

Sonunda olaylar kocaman bir bilmece gibi çözüldü. O gece babamın yalınayak dolaşmasından dolayı soğukalgınlığına yakalanması dışında kötü bir şey olmadı.

Tersine her anımsadığımızda bizi gülümseten bir anı oldu. •

Çeviri: Sennur Buras

Papaz ölmek üzere olan adamın üzerine eğilerek kulağına sessiz bir biçimde fısıldadı:

“Ölmeden önce şeytani ve onun kötülüklerini lanetle” dedi. Fakat adam hiçbir tepki vermedi. Papaz tekrar eğilip bir kez daha “Ölmeden önce şeytani ve onun kötülüklerini lanetle” dedi. Adam yine ses çıkarmadı. Papaz iyice sinirlenmişti, yüksek sesle “Neden şeytani ve kötülüklerini lanetlemiyorsun be adam?” diye bağırdı.

Ölüm döşeğinde yatan adam zor duyulan bir ses tonuyla karşılık verdi:

“Hangi tarafa gideceğimi bilmeden” dedi. “Kimse bakkında yorum yapmak istemiyorum.” •

Aşağıdaki yazının yazarı, Zonguldak'ın Ereğli ilçesi, Bayat İlköğretim Okulu'nda edebiyat öğretmenini olarak görev yapan **Hasan Erçelik**, yürüdüğüümüz yaşam yolunda en sadık yoldaşımızın umudumuz olduğunu belirtiyor ve “Ölüm olmadıkça kapanan her kapıdan sonra bir kapı daha çıkar, önemli olan kapıyı açabilmek, değil mi?” diye soruyor.

Anahtar

•Hasan Erçelik - Bütün Dünya•

Baktı ki saat sekize geliyor. Telefonun alarımına uyanmamış ve geç kalmıştı. İşindeki ilk haftasıydı ve işe ikinci geç kalışı olacaktı.

Hemen giyindi, beş dakikada çıktı evden...

Hızlı adımlarla ilerliyordu durağa... Başladı otobüsü beklemeye... Çaprazında yaşlı bir adam bekliyordu. Sanki havanın kapalılığı adamın yüzüne vurmuştu, herşeyden bıkmış umutsuz bir durumu vardı. Yanındaki genç kadına çevirdi kafasını, onun da yüzünde burukluk vardı. Düşündü

“Bu insanlar neden bu kadar mutsuz?” diye... Yaşamın zorlukları mı?.. Para mı?.. Sevgisizlik mi?.. Otobüs de gelmek bilmiyordu.

Böyledir zaten aradın mı bulunmaz, bekledin mi gelmez. Telaşı her halinden belliydi, taksiye binse zaten aldığı üç kuruş... Hem nasıl olsa geç kalmıştı. Beş dakika erken, beş dakika geç...

O sırada göründü 70 numara, yığıldı herkes otobüsün kapısına... Ne gerek vardı birisini itip kalkmaya, nasıl olsa herkes otobüse binmeyecek miydi?

En son bindi. Kala-balıktı. Yine arkalar boş olduğu halde herkes öne ve ortaya sıkışmıştı. Bağırmak gelmiyordu içinden, “Lütfen ilerleye-

lim” diye... Neyse ki bağırarak birisi çıktı. Acı olan insanların düşüncesizliğiydi. Yavaş yavaş ilerledi, nasıl da işe yararıyordu bağırma...

Gönderi:

Okurumuz Yazarımız

Otobüsün en arkasına geldi. Çevresine bakındı, baktığı her yüzde, genç yaşlı, kadın erkek bir umutsuzluk vardı. Neden acaba insanlar böyle görünüyordu. Herkesin büyük küçük sorunları olabilir, çıkmazları olabilir; ama umudu yoksa? "Dünya bu kadar çekilmez mi?" diye düşündü. Oysa soluk alabilmek bile onun için mutluluktuktu.

O sırada koşan bir çocuk gözüne çarptı. Çocuk sırtında çantayla depoları kalkmıştı. Gözü otobüste koşuyordu. Yokuş yukarı olduğu için olacak çocuk otobüsle mesafesini koruyordu. Fark açılmaya başladı. Bu çocuk otobüse yetişmeliydi, harcanan emek boşa gitmemeliydi. Fark daha da açıldı. Arkadaki herkesin dikkatini çekmişti çocuğun koşuşu... Duruşa gelindiğinde mesafe göz kararı 200 metreden fazlaydı. Umudu dikiz aynasından şoförün, çocuğun koştuğunu görmüş olma-

sıydı. Ama olmadı, otobüs birkaç yolcu indirdikten sonra hareket etti. Üzülmüştü ki, üzüldüğüne değmedi. Gördü ki başka bir 70 numara durağa yaklaşıyor. "Ne güzel" dedi, "İnsanların mutlu olması ne güzel... Umudun gerçekle buluşması ne güzel..."

Kendi derdine düşmüştü. Gecikmişti. Ama yine de canını sıkmadı. En fazla işten ayrılır, üç beş günde bir iş daha bulurdu. İşinin ustası değil miydi? Derken indi otobüsten, hızlı adımlarla iş yerine vardı. Ortalıkta kimsecikler görünmüyordu. Saat dokuzu çeyrek geçiyordu. Alaylı bir ses "Bugün biraz erkencisiniz, mesaiye daha 15 dakika var" dedi. Kemal şaşırılmıştı. Anladı ki saatini geriye almamıştı. Tesadüf de olsa, şans da olsa işe geç kalmamıştı.

Yürüdüğü bu yaşam yolunda en sadık yoldaşı umuduydu ve inanıyordu ki, ölüm olmadıkça kapanan her kapıdan sonra bir kapı daha çıkar, önemli olan kapıyı açabilmek, değil mi? •

"Bir Başkadır Benim Memleketim"ın Yanıtları...

Amasra,
Bartın

Eceabat,
Çanakkale

Nemrut,
Adıyaman

Ölüdeniz,
Fethiye, Muğla

Erciyes,
Kayseri

O günden sonra o beyaz bereli genç kıızı hiç görmedim. Sabahları onun geçtiği yolu içimde tanımsız bir hüznle seyrediyorum. Şimdi kim bilir nerelerdediydi? Yalnız kaldığı yaşamına sınırsız bir sevgi güneşi doğmuş muydu acaba? Öyle olmasını diliyorum; çünkü o gösterdiği vefayla bunu çoktan hak ediyordu.

Beyaz Bereli Genç Kız

Son birkaç yıldır uykusuz geçen gecelerin sonunda yastıkla kavga etmekten bıkmış erken kalkıyorum. Kahvaltı olarak bir muzla bir bardak sütü mutfağın tezgahına koyup pencereden dışarıyı seyrediyorum.

Önümüzde yüksek binalar olmadığı için iki boğaz köprüsünün askılarını ve Maslak'a değin uzanan geniş bir alanı rahatlıkla görüyorum. Boğazın karşı sırtlarında, aydınlık günlerde, güneşin ilk ışıkları evlerin camlarından yansıyor. Yorgun bir gecenin sabahında daha günahla tanışmamış İstanbul'u bir pencerenin ardından seyretmek insana keyif veriyor. Kahvaltımı yaparken binamının arka bahçesindeki ağaçları, sabahı ağaç dallarında karşılayan kuşları sevinerek; ama neye sevin-

diğimi bilmeden, seyrediyorum. Arka bahçemizin önünden bir yol gidiyor. İleride bir park var. Köpeklerini gezdirmek isteyenler erken saatlerde o yoldan geçip parka doğru gidiyorlar.

Engin'den Gözlemler, İzlenimler

Engin
Ünsal

İstanbul'u bu serin sabahlarda seyrederken arka yoldan geçenleri izliyorum. Birden bir şeyin ayırıcına varıyorum. Her sabah o yoldan ve hep de aynı saatte, başında beyaz beresiyle son derece alımlı bir genç kız geçiyor. Sabahları saatime bakmaya başlıyorum. Beyaz bereli o genç kız her sabah tam yedibucukta o yoldan parka doğru gidiyor. Aklıma lisede felsefe öğretmenimizin Frank Stone'nun

Immanuel Kant'ı anlatması geliyor. Ünlü bir filozof olan Immanuel Kant sabah gezmelerinde o denli dakikmiş ki her sabah her

dükkanın önünden hep aynı saatte geçermiş ve esnaf saatini onun geçişlerine göre ayarlamış.

Bu genç kız da aynen Kant gibi her sabah aynı saatte pencerenin önünden geçiyor. Sabah yürüyüşü yaptığını sanmıyorum; çünkü ayağında çizmeleri, başında beresi... Boynunda atkısı ve üzerinde palatosu var. Spor yapan birisinin yürüyüşü değil, yürüyüşü... Ağır ağır yürüyor. Tıpkı bir manken tavrıyla adımlarını son derece dikkatli atıyor. “Üstüne şiir yazılacak bir genç kız” diye içimden geçiriyorum. Yüzüne her sabah dikkatle bakmaya çalışıyorum. Yirmi yaşlarında olmalı. Beyaz beresinin altında sallanan siyah saçları ona bir ressamın paletinden çıkmış gibi bir hava veriyor. Yüzü oldukça güzel; ama hiçbir ifade yok. Yürürken yalnızca önüne bakıyor. Düşünceli gibi bir hali var. Yürüyüşünde, önüne bakışında sanki bir hüznün gizli... Beyaz bereli genç kızın sabahları nereye gidebileceğine ilişkin tahminler yürütüyorum. Elinde ne bir çanta ne bir paket oluyor. İşe gidiyor olamaz. Hiç acelesi yok. Adımları yavaş ve uyumlu... Baş önüne eğik... Merak etmekten yoruluyorum.

Bu bilmeye birkaç gün daha devam edince dayanamayıp ertesi sabah onu izlemeye karar veriyorum. Ertesi sabah yedibuçuğa doğru giyinmiş olarak mutfak pencerenin önünde bekliyorum. Uzaktan onu görüyorum. Gene başında beyaz beresi, omuzunda atkısı var. Siyah saçları o yürüdükçe bir inip bir kalkıyor. İnip

kalkan saçları omuzlarına konan bir kuş sanki... Hemen aşağıya iniyorum. Aceleyle yola çıkıyorum ve onun gittiği yöne doğru bakıyorum. Biraz ileride o uyumlu yürüyüşüyle bir müziğin ritmine uyarçasına, havada uçan bir tül güzelliğiyle yürümeye devam ediyor. Parkı geçiyor. Parkta durmadığına göre nereye gidiyor olabilir? Parkın yanındaki sokağı geçip karşıdaki binanın giriş kapısına doğru yöneliyor. Birden şaşırıyorum. Kapısından içeri girdiği bina Emekli Sandığı'nın huzurevi... Onu beklemeye karar veriyorum. Acaba orada çalışıyor mu? Bunun büyük bir olasılık olduğu aklıma geliyor. Huzurevindeki yaşlılara yardımcı olan, arkadaşlık yapan belki de orada bakıcı, hemşire olarak çalışan biri olabileceğini düşünüyorum. Binadan içeri girip sormak aklıma geliyor; ama ayıp olur, yanlış anlaşılır diye çekiniyorum ve çaresiz beklemeye başlıyorum. Parkın içinde bir aşağı, bir yukarı dolaşırken gözümü kapıdan ayıramıyorum. Yaklaşık kırkbeş dakika bekledikten sonra çıkmadığına göre orada çalıştığına karar veriyorum.

Tam geriye dönecekken kapı açılıyor ve beyaz bereli genç kız kapıda görünüyor. Olduğum yerde duruyorum ve önümden geçmesini bekliyorum. Kız gözlerini yerdan ayırmadan gene o şiir gibi yürüyüşüyle önümden geçip gidiyor. Yüzüne dikkatlice bakıyorum. Güzel; ama hüznü bir yüzü var. Kim bilir aklından neler geçiyor ve neler düşünüyor. Bunu

hiçbir zaman öğrenemeyeceğim. Üzülerek; ama merakla dolu olarak evime dönüyorum.

Ondan sonraki günler o sabah yürüyüşleri hep devam etti ve ben o kıızı her sabah saat yedibuçukta o yolda merakla ve bıkmadan izledim. Ona bir sürü olay yakıştırdım; ama hiçbiri inandırıcı olmadı. Aradan epey zaman geçti ve bir sabah beyaz bereli o hüznü dolu yüzlü kız ben pencerenin önünde beklerken saat yedibuçukta o yoldan geçmedi. “Hastalandı ya da bir işi çıktı” diye düşündüm. Ondan sonraki sabahlar gene aynı saatte pencerenin önündeydim; ama beyaz bereli genç kız o yoldan hiç geçmedi. Aradan birkaç ay geçti ve çözemediğim o kıızı anılarım arasında yavaşça bıraktım. Anlamıştım ki, o kız artık sabahları o yoldan geçmeyecekti.

Epey zaman sonra evimizin yakınındaki bir alışveriş merkezinde ona rastladım. Eski bir dostla karşılaşmış gibiydim. Kim olduğunu, her sabah o yolda ne aradığını çok merak ediyordum. Yalnızdı. Yanına yaklaştım, kendimi tanıttım ve “Kusura bakmayın sizi günlerce izledim. Her sabah evimin önünden geçişinizi bir türlü çözemedim. Eğer sizin için zor olmayacaksa sabahları o yoldan geçip nereye gittiğinizi ve yaptığınızı sorabilir miyim?” dedim. Yüzüme baktı. Çekingendi. Gözlerinden bir bulut geçti. Anlatmak istemez gibiydi. “Lütfen” diye üsteledim. Gözleri buğulandı. “Dedem huzurevinde kalıyordu” dedi. “Yaşlıydı ve ben-den başka kimsesi yoktu. Çok yal-

nızdı ve çok duygusal bir insandı. Her sabah benimle olmak, benimle bir bardak çay içmek istiyordu. Yaşamda en sevdiğim varlığın bu isteğini yerine getirebilmek için her sabah huzurevine onun yanına gidiyordum.”

İçimde bir şeylerin acı bir su gibi aktığını duydumsadım. Bu vefatı, saygılı kız gözümde aniden bir dev gibi büyüdü. O yaşta ne büyük ne yüce bir davranış ne kutsal bir duyguydu anlattığı... Yaşıma bakarak beni kırmayacağı sanısıyla alışveriş merkezinde bir çay içmeyi önerdim. Onun da konuşmaya gereksinimi varmış ki kabul etti. Kızın annesi ve babası bir trafik kazasında yaşamalarını yitirince dedesi onu yanına almış. Üniversiteye başladığı yıla değin birlikte oturmuşlar. Dedesi onun annesi, babası, arkadaşı, koruyucu meleği olmuş. Üniversiteye başladığı yıl hafif bir felç geçirmiş. Torununa yük olmamak için bir huzurevine gitmek için onu ikna etmiş. Huzurevine gitmeden oturdukları evi ve bankadaki tüm parasını onun üstüne geçirmiş ve “Yaşamda kimseye gereksinim duymadan yaşamamı istiyorum” demiş.

“Dedemi çok seviyordum. Onun huzurevinde yalnızlığını paylaşmak ve yaşayabileceği hüznü azaltmak için her sabah onunla birlikte oluyordum. Sizin beni gördüğünüz o sabahlar ben sevgili dedemle birlikte olmak için evinizin önünden geçiyordum” dedi.

“Birkaç aydır sizi sabahları o

yoldan geçerken göremiyorum, ne oldu?" diye sordum.

Bir süre sustu. Konuşmadı. Masaya dönüktü yüzü... Yüzüme baktığı zaman gözlerinde iki damla yaş vardı. "Dedem üç ay önce yaşama veda etti" dedi.

Masadan nasıl kalktım, ona hüznünlü şaşkınlığımla neler söyledim şimdi anımsamıyorum. Tüm sevdiklerini kaybetmiş acılı bir genç kıza neler söylenirse kesinlikle onları söylemişimdir.

Evime dönerken aklıma kendi yaşamım geldi. Benim de bir torunum var. Bu yıl ilkokula başladı. Okumayı yavaş yavaş söküyor. Bir gün ben de yapayalnız kalırsam ve torunum Delfin'in üniversite yıllarını göreceğim denli yaşar-

sam "Acaba o da her sabah benim yalnızlığımı paylaşmak için yanına gelir mi?" diye aklımdan geçirdim. Tanrı'ya özgü olan yalnızlığı hiçbir insanın uzun süre yaşayabileceğini sanmıyorum. Biraz daha büyüyünce Delfin'le bunları konuşmak istiyorum.

O günden sonra o beyaz bere-li genç kıza hiç görmedim. Sabahları onun geçtiği yolu içimde tanımsız bir hüznünlü seyrediyorum. Şimdi kim bilir nerelerdeydi? Yalnız kaldığı yaşamına sınırsız bir sevgi güneşi doğmuş muydu acaba? Öyle olmasını diliyorum; çünkü o gösterdiği vefayla bunu çoktan hak ediyordu. •

enginunsal34@smileadsl.com

Çok zengin bir iş adamı tatilini geçirmek üzere kıyı kentlerinden birine gitmişti. Kimsenin kendisini rahatsız etmeyeceğinden emin olmak için bir otel kiraladı ve mayosunu giyip plaja indi. Bir ayağını suya sokar sokmaz hemen özel sekreterini yanına çağırdı, "Su biraz soğuk" dedi.

Özel sekreter bir şirkete telefon açtı. Bir gemi gelip küçük koyun içine tonlarca sıcak su pompaladı ve iş adamı denize girebildi.

İş adamı denizden çıktıktan sonra kumun üzerine uzandı. Küçük bir böcek vücudunda yürümeye başlayınca iş adamı hemen özel sekreterini yanına çağırdı, "Burada küçük böcekler var" dedi. Özel sekreter hemen telefona sarıldı ve kısa bir süre sonra bir helikopter kıyının üzerinde dolaşarak tonlarca böcek öldüren ilaç püskürttü.

İş adamı güneşlenirken kendisini bir şey daha rahatsız etmeye başladı. Hemen özel sekreterini yanına çağırdı ve "Bu mas-mavi gökyüzü hiç romantik değil" dedi. "Bir bulut istiyorum, daha romantik olur."

Özel sekreterin bir telefonuyla, yirmiye yakın deniz uçağı su bubarı depolarıyla gelip plajın üstüne yapay bir bulut oluşturdu.

Zengin iş adamı artık çok mutluydu. Kumun üzerine uzandı, pırl pırl deniz ve muhteşem gökyüzünü seyrederken kendi kendine fısıldadı:

"Ne kadar güzel bir doğa" dedi. "Yalnızca para için yaşayan insanlar var. Oysa zenginlik neye yarar..." •

Birkaç metre ötesinde ayakta duran adama çok çok uzaklardaymış gibi gözlerini kırarak baktı. Sağ kolunu ağır ağır kaldırdı. Vuracağı noktada bir şey altından hızla kaçıp kurtulmuş gibi aniden indirdi elindeki... Tok bir ses çıktı. Saniyeden daha da az bir süre içinde çit çıkmadı. O kısacık anda biri filmi dondurmuş gibiydi.

Yağmur damlaları bilir miydi o ağaçtan bu çekicin yapılacağını

dan biri, engellerin ortadan kaldırılması için gerekli olan maddi güççe; ortadan kaldırılması gereken insanların aşırılıkları ve kusurları olsa gerek. İnsanın kendisi değil...

Neyse ki, marangozun, bakırcının, doğramacının, dülgelerin, madencinin, dericinin, camcının, kunduracının, nalbantın, halıcının, kaynakçının, jeologun, döşemecinin, tesviyecinin de çekicileri var.

Kahramanmaraş'ta, Şanlıurfa'da, Kayseri'de, Trabzon'da, Tokat'ta dolaşırken, giderek artan ritmik çekiç sesleri duyuyorsanız; anlayın ki bir bakırcı çarşısına yaklaşıyorsunuz. Bakırcı çarşısında çekiç sesleri gelir de, kuyumculardan gelmez mi?.. Hatta denilir ki, günlerden bir gün Mevlana kuyumcular çarşısındaki bir dükkanın önünden geçerken, varak yapmak amacıyla altın döğen kuyumcu ve çırakların çekiçlerinden

Çekicinin anlamlarından biri, engellerin ortadan kaldırılması için gerekli olan maddi güçtür.

•Çelik Ünlü - Bütün Dünya•

ki, dibine düşüp de yeşertip boy verdirdin?.. Dalları bir çekice sap olacaksa, demir dövenine, çivi çakanına takılıydı... Hani derler ya "Elinde çekiç olan, herşeyi çivi olarak görür" diye... Ortada çivi falan yoktu. Hakim Bey olsa olsa düşsel bir çiviye indirmişti çekicini... Çivi, olduğu yerde giderek küçülen adamı bu dünyaya bağlayan pamuk ipliğini kese, zayıflata koparıveriyordu.

Çekicinin manevi anlamların-

çıkan seslerin uyumundan etkilenerek sema etmeye başlamıştır.

İnsanların alın terine, simgesel bir anlatıma, yaşamlara son veren kararlara eşlik eden çekiç, nedir aslında?..

Çivi gibi çakılacak şeylerin üzerine vurmak, bir şeyi dövmek, ezmek için kullanılan, bir ucu tokmaklı, öbür ucu yassıca, ağaç saplı, demir el aletidir.

Kullanım amacına göre özellikleri değişen pek çok çeşidi var

çekicin: Alman çekici, arduvaz çekici, buhar çekici, dövme çekici, el çekici, perdah çekici, İngiliz çekici, kalıp çekici, kaplama çekici, varyoz çekici, mihlama çekici, marangoz çekici, çukur çekici, düzeltme çekici, saat çekici, kabara çekici, ayna çekici, yükseltme çekici, kaldırımcı çekici, su çekici, kaplamacı çekici, tel çekici, damga çekici, kama çekici, donatım çekici, kalıplama çekici, çökertme çekici, yumurtalık çekici, delme çekici, düşme çekici, perçin çekici, çatalı çekici, gursun çekici, tahta çekici, lastik çekici, konik çekici, boynuz çekici, ağır çekici, plastik çekici, mıknaıslı çekici, dişli çekici, tokmak çekici...

Hemen her çekicin genellikle ahşaptan yapılmış, öne gittikçe incelen bir sapı vardır. Genellikle tavllanmış sert çelikten yapılan madeni bölümün vurmaya yarayan ucuna "Taban" (ya da "Tabla") denir. Tabanın tam tersi yöndeki uç ise "Ağız" diye adlandırılır. Madeni bölümdaki oval ya da dairesel delik sayesinde iki ana bölüm birleşir. Sapın çıkarması için "Kama" adı verilen sıkıştırıcılar kullanılır. Sapların deliğe yaklaştığı noktalardan kırılmasını önlemek için takılan metal bileziğe ise "Zırh" adı verilir.

Öte yandan elle kaldırılamayacak denli büyük ve ağır çekiciler de vardır. Örneğin, demir çelik fabrikalarında makine ile hareket eden çok ağır ve çok büyük çekicilerin bulunduğu ünite "Çekiçhane" olarak adlandırılır.

Yumuşak ya da yumuşatılmış bir madeni döven çekiciler maddeyi direkt etkiler. Bir diğer sınıfta toplananların ise maddeyle arasında başka bir cisim vardır. Bu çoğu kez bir çivi olur ya da keski, oyma, zıvana kalemelerinden biri...

Çekici ne için alacağınıza karar vermeden yola çıkmayın. Çünkü, tavllanmış sert çelik yerine, bakır-prinç, ahşap, lastik-plastik, alüminyum alaşımı gibi maddelerden yapılmışları var. Reyondan alıp, kasaya doğru yürümeden önce her tarafının temiz ve düz olup olmadığını denetleyiniz. Çekiç üzerinde çatlaklar, çukurlar ve ezikler olmalıdır. Gerekli yerleri paslanmaya karşı koruma altına alınmış biçimiyle satışa sunulmalıdır.

Çekiç olmayan bir onarım takımı kutusu düşünülebilir mi? Bakın, deprem bölgesinde acil gereksinim duyulan malzemelerin daha ilk sıralarında çekiç sayılıyor.

Hatta kulağımızdaki dört kemikten birinin adıdır. Orta kulaktaki çekiç kemiği bir biçimde işlevini yerine getirmese, o andan itibaren hiçbir şey duyamayız.

İyi çekiç kullanmak, beceri ve deneyimden çok "denge" ister. Hızla indirilmiş bir çekicin kayarak parmağa vuruluşuna tanık olmuşsunuzdur. Belki sizin de başınıza gelmiştir. Yavaş vuruldukça çakılamayan çivilerle uğraşmışsınızdır. Tüm gücünüzü kullandığınızda duvarınızda kocaman bir sıva döküntüsü oluşmuştur. Hızlı ile yavaş arasında bir denge bulmak size kalıyor. Çekiç, siz ne dersanız onu yapar... •

Otuzüç yaşındaki genç gazeteci, sürekli suçluluk duyması gereken şeylerle dolu upuzun bir listeye sahipti. İş yerinde olduğu saatlerde, 18 aylık oğluyla ilgilenemediği için vicdan azabı çekiyordu. Oğluyla birlikte olmak için izin aldığı anda ise, aile bütçesine katkıda bulunamadığı için kendini suçlu duyumsuyordu. Bunun yanısıra, ailesine ve işine daha çok zaman ayırmasına yardımcı olduğu halde, haftanın iki günü eve yardımcı çağırıldığı için de ayrıca suçluluk duyuyordu.

Pek çoğumuz böylesine bir suçluluk duygusunun pençesindeyizdir. Suçluluk, başkalarına zarar vermeme, onları üzmemize ya da düş kırıklı-

Sürekli Suçluluk Duymaktan Vazgeçin

Kendinize karşı çok mu acımasızsınız?

•Beth Levine -
Reader's Digest•

ğına uğratmamıza engel olan bir duygu. Öte yandan, insana kimi zaman zarar da verebilir.

Suçluluk duygularınız, gerekli değişiklikleri yaptıktan sonra da azalmıyorsa ya da denetleyemediğiniz olaylar konusunda da vicdan azabı çekiyorsanız eğer, hiç kuşkusuz sahte suçluluk duygusuna kapılmışsınız demektir ve bu da size zarar verir.

Çaresiz suçluluk duygusu büyük bir gerilime neden olabilir. Büyükannenize kırıcı bir söz söylediğiniz aklınıza geldiğinde, midenizde duyduğunuz kasılma ve kalp atışlarınızın hızlanması buna bağlıdır.

Acı, size bir şeylerin yolunda gitmediğini gösterir. Acıyı duyumsadığımızda, öylece yerinizde duramazsınız, bu konuda bir şeyler yaparsınız. Aynı şey suçluluk için de geçerlidir.

Değişiklik yapın: Geçtiğimiz yıl 50 yaşındaki kuzenim çocukluk arkadaşının doğum günü partisine katılmayı planlıyordu. Bu olayı tam bir yıl öncesinden biliyordu; ama doğum gününden bir ay önce, kızının mezuniyetinin de aynı hafta sonuna denk geldiğini öğrendi. “Diploma törenine katılmam gerekiyordu, bu yüzden arkadaşımı arayıp doğum gününe gidemeyeceğimi söyledim. Arkadaşım beni anlayışla karşıladı; ama yine de ben kendimi kötü duyumsadım.”

Kuzenim, arkadaşımı düş kırıklığına uğratmış olduğu için üzüleceği yerde, onunla birlikte olmak için başka plan yaptı. “Ona özür ziyare-

tine gitmek için bir parti bile düzenledik. Böylelikle arkadaşlığımıza ne denli önem verdiğimi gösterme fırsatını da yakalamış oldum.”

Hatalarınızdan ders alın: Komşumuzun kızı önceki evliliğinden iki küçük çocuğu olan biriyle yaşamaya karar verdiğinde henüz 19 yaşındaydı. Bunun ahlaki açıdan yanlış bir durum olduğunun ayırdındaydı; ama o yaşta pek de umursamıyordu. Bir süre sonra evlendiler; kısa bir süre içinde de boşandılar. “Çocuklara acı çektirdiğim için inanılmaz bir suçluluk duyuyordum. İki kez düş kırıklığı yaşamışlardı.

Evliliği sona erdikten sonra, yine küçük bir çocuğu olan boşanmış bir erkekle çıkmaya başladı. “Çok dikkatliydim” diyor. Sağlam bir ilişki kurabileceğimize inanmaya dek, çocuğun bana bağlanmasını istemiyordum. En sonunda ikinci erkek arkadaşı ile evlendiklerinde, bu birlikteliğe farklı bir yaklaşım getirmeye çalıştı. “Evliliğin, birlikte emek harcanması gereken, geleceğe yönelik bir antlaşma olduğunu öğrenmişim.

Sınırlarınızı kabullenin: Annesi bağırsak kanserinin pençesinde ölüm döşeginde yatarken, 41 yaşındaki kızının hâlâ, elinden gelen herşeyi yapıp yapmadığı konusunda kuşkuları vardı. Tedavi sırasında, tek düşündüğü belki de yeni bir tedavi yöntemi olabileceğiydi. Mantığı ona annesinin hastalığının denetiminin elinde olmadığını söylüyordu. Oysa duygusal olarak farklı düşünüyordu. “Annem yaşamım-

daki tüm sorunları bir biçimde çözmeyi başarmıştı. Ve bana gereksinimi olduğunda, onu kurtarmayı başaramadım, bu korkunç bir duyguydu.”

Oysa, bizler yaşantımızdaki herşeyi denetleyecek güce sahip değiliz. Sürekli kusursuzluğun peşinden koşmak, kaybetmeye mahkum olmak demektir.

“Suçluluk düğmelerinizi” kapatın: Pek çoğumuzun yaşamında, bize suçluluk duyguları aşıl原因 insanlar vardır. Öncelikle “suçluluk düğmelerinizi”, işiniz, çocuklarınız, arkadaşlarınıza karşı davranışlarınız gibi güvensizlik duyduğunuz konuları tanımlayın. Ardından, bu düğmelere basabilecek insanları tanımlayın ve bu gücü ellerinden alın. Son olarak da kendi standartlarınızı yaratın. “Yaşamınızı kendiniz denetlemeye karar verin.”

Bu konuda konuşun. Başkalarının önünde onlardan söz edip, hep birlikte gülün. Diş macununun kapağını kapatmayı unutmak gibi basit konularda suçluluk duyduğunuzun itiraf etmek bile, konunun ne denli önemsiz olduğunun ayırdına varmanıza yarar.

Hayaletleri kovun: Yaşamınızda olup biten gerçeklerle yüzleşin. Genellikle eski suçluluklar, güncel bir konuyla çakıştıklarında yeniden su yüzüne çıkarlar, 30 yaşındaki bir reklam müdürü, çocukken yapmış olduğu şeyleri büyük bir suçluluk duygusuyla anımsıyor. “Bir arkadaşımın oyuncakımı kırdığımda, bunu herkesten gizlerdim” diyor. “Anne babamın beni artık sevmeyeceklerin-

den korkardım. Bu konuda hâlâ suçluluk duyarım.”

Aslında reklam müdürü bu eski düşüncelerinin, şu an “kimseye hayır diyememe” sorununu yansıttığının ayırdındaydı.

Sahip olduklarınızın değerini bilin: Otuzyedinci yaşındaki bir pazar araştırmacısının, iyi giden bir evlilik yaşamı, iki harika çocuğu ve sevdiği bir işi var. Tüm bunların tadını çıkarıyor mu peki? Tam olarak değil. Çünkü başkaları başarısızken, başarılı olduğu için suçluluk duyuyor.

Suçluluk duygusuyla kıvranan insanlar başarılarını gizlerler; çünkü bunu hak etmediklerini düşünürler. Size zarar veren bu tür davranışlardan kurtulmak için, iyi bir şey yaptığınızda kendinizi ödülünün ve sizin başarınızın başkalarının başarısızlığına yol açmadığının ayırdına varın.

Eğer insanlar, yurt dışı tatilinizle ilgili suçluluk duymanıza neden oluyorsa, bu yolculuğunuzun onların gidişini engellemediğini düşünün.

Kendinizi affedin: İki yaşındaki kızıyla yeterince zaman harcamadığı konusunda suçluluk duyan genç anne “süperanne” olmadığı için kendini bağışladı.

“Kızımla birlikte güldüğüm, onunla dans ettiğim, onu gıdıkladığım, gözlerinin içine baktığım anları anımsıyorsam, onunla bu anları paylaşacak zaman bulmuşum demektir. Bunlar aklıma geldikçe, geriye kalan her konuda kendimi affedebilirim.”•

Çeviri: Aylin Yengin

Anne ve Babalardan, Dede ve Ninelerden...

Bu sayfada, anne ve babaların, dede ve ninelerin gönderdikleri fotoğraflar yer almaktadır. Her çocuk ve özellikle her torunun güzel olduğunu bildiğimizden, yayımlanacak fotoğraflarda yalnızca, fotoğrafların güzel çekilmiş olmalarını ve teknik açıdan yayımlanabilir nitelik taşımalarını dikkate alacağız. Fotoğraflarda çocukların ad ve soyadları yanısıra buldukları kentin adını da lütfen belirtiniz.

Gönderi adresi: *Bütün Dünya*, MIMOZA 4/9, D: 1, AİTAŞEBİR, 34750, İSTANBUL
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Onur Birben, *Hollanda* ▲

Mete Aydoğar, *Kabramanmaraş* ▲

Aysima Balaban, *Manisa* ▲

Poyraz Bağça, *Yalova* ▲

Arda Eren Canpolat, *Neuşehir* ▲

Simge Ertürk, *İskenderun* ▲

Ahmet Seçkin Serter, *Burdur* ▲

Şevval Tan, *Kayseri* ▲

Ayşe Gökusu Yavuz, *Konya* ▲

Gülşah Diloğlu, Rize ▲

Ayşe Özkan, Balıkesir ▲

Arda Pekduraner, Adana ▲

Ayça Ece, Siirt ▲

Yağız Bektaş, Bursa ▲

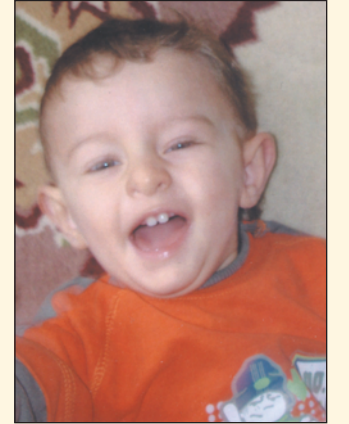
Yaren ve Süleyman Uysal, Sakarya ▲ Ege Tunç, Edirne ▲

Sümeriye ve Abdülkadir Yıldız, Tokat ▲ Çagdaş Konur, Kastamonu ▲
Edanur Bilaloğlu, Rize ▲

Eylül Birkandan, Ankara ▲

M. Alp Yılmaz, Bursa ▲

- İnsanları ölçme.
- Başkalarından daha akıllı olmaya çalış. Yalnız kimseye söyleme.
- Başkalarının terbiyesizliğine karşı en iyi silah, bir insanın kendi terbiyesidir.
- Kuruşlara dikkat et, liralara kendi yollarını bulurlar.
- Bir yara, bir hakareten çok daha çabuk unutulur.
- İş yaşamında en yararlı huy, sabırdır. İnsanlar anlatacakları şeyleri dinlemenizi, onların isteklerini yerine getirmenize yeğlerler.
- Hız, ticaretin ruhudur.
- Kendini sevdirmenin biricik yöntemi, başkalarının sana nasıl davranmalarını istiyorsan, senin de onlara öyle davranmandır.

Babanın Oğluna Öğütleri

•Lord Chesterfield - "Oğluma Mektuplar"•

Bunlar işine daha fazla ilgiyle bakmana yardım eder, işine daha fazla önem vermene neden olur.

•Yenilerden söz ederken, onları küçümseme, eskilerden söz ederken de onları putlaştırma.

•Birçok insan ölçüden çok gözüne inanır. Duygularını biraz saklamadan hiçbir işin yapılamayacağını unutma.

•Oğlum, onlar sana kaba hareket etseler bile, sen herkese karşı kibar ol. Şunu unutma ki, başkalarına onların bir centilmen olmalarından ötürü değil, kendi centilmenliğinden ötürü gerektiği gibi davranmalısın. •

Gönderi: Hamit Buras

Haziran SuDokuları

•Hazırlayan: Canan Onural - *Bütün Dünya*•

	3	9			6			5
4		1					6	2
			7	3	1		8	9
2				6	5			
6		4	9	8	2			
3	5							
7				9			1	
				1			2	8
	6		5					7

Kolay

	3	7	1	9			6	
						1		
				2				
					2		4	6
		1	3	7				
7			6		4	8		
2	1							9
4	6	8						
								8

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 150'nci sayfamızdadır.

1001 Güzel Söz

•Derleyen: Halil Can - *Bütün Dünya*•

•Adalet yoksa, cesaret de yoktur.
Benjamin Franklin

•En iyi asker, çarpışmaktan çok yürümesini bilen askerdir.
Napoleon

•Değişimi başlatanların ilk işi, alışkanlıkları ortaya çıkarmaktır; onları değiştirmeye çalışmak değil.
Gary Hamel

•Kuru pantolon ile balık tutulmaz.
Cervantes

•Borçlar düşüncelerle ödenmez.
Honoré de Balzac

•Geç yetişen ağaçlar en iyi meyve verenlerdir.
Moliere

•Akıl ve yeteneğin ak saçlılarınkı gibi; ama yüreğin masum çocukluk yüreğin olsun.
Schiller

•Her kişi, yaşamında bir kez tüm bilgilerini kuşkuya koymak zorundadır.
Descartes

•Akıl istediği kadar ilerlesin, kalbi asla geride bırakmaz.
Konfüçyüs

•Sakin, lekesiz, zevkli bir yaşamdan sonra gelen yaşlılık rahat ve tatlı olur.
Çiçero

•İnsanlar her zaman, gördükleri gibi değildiler. Gördüklerinden daha iyi olan insan sayısı ise çok azdır.
Lessing

•Yaşamda en büyük eğlence başkasının "Yapamazsın" dediğini yapmaktır.
Walter Bagehot

•Herşey üstüne üstüne geliyorsa, belki de sen ters gidiyorsundur.
Fransız Atasözü

•Samimi olmaya söz verebilirim ama; tarafsız olmayı asla...
Goethe

•Bir insan hangi limana ulaşmak istediğini biliyorsa, onun için her rüzgar uygundur.
Seneca

•Olağanüstü şeyler; ancak içlerindeki bir şeyin yaşam koşullarının üzerinde olduğuna inanma cesareti gösterenler tarafından yapılmıştır.
Bruce Barton

Aşağıdaki on alıştırmayı zaman zaman uygulayarak, unutkanlığınızı yenebilir, başka bir deyişle, unutmanızı unutabilirsiniz...

•Günlük rutin alışkanlıklarınızda değişiklik yapın: Örneğin sağ elinizi kullanıyorsanız biraz da sol elinizi çalıştırmaya başlayın. Saçlarınızı sol elinizle tutun ya da çayınızı kaşıkla alışıktığınız yönün tersine karıştırın. Sonuçta rutin alışkanlıklarınızı kırıp beyninizin kullanmadığınız öteki yarısını da harekete geçirmiş olursunuz.

•İşe ya da alışverişe giderken tıpkı bir çocuk gibi merak içinde bütün duyularınızı harekete geçirin: Bakın, dokunun, dinleyin, koklayın... Fırında satılan taze ekmeklerin kokusunu algılamaya çalışın. Yürüdüğünüz zeminin özelliklerini duyumsayın, bunun sizde nasıl duygular yarattığını anlamaya çalışın. Yanınızdan geçen insanların konuşmalarını dinleyin. Evinizde gözlerinizi kapatarak bir yerlere ulaşmaya çalışın. Kısacası duyularınızı alışıktığımız tarzda kullanın. Bu biçimde çok ender yaptığımız bağlantıları canlandırır, beyin kapasitenizi artırabilirsiniz.

Unutmayı Unutmanız İçin...

•İnternet Yayını - *Bütün Dünya*•

•Elinize bir gazete ve fosforlu bir kalem alın: Sırasıyla paragrafları okuyun ve çift yazılmış harflerin üstünü çiziniz. Bir sonraki aşamada sözcük içinde birden fazla geçen harflerin üzerini çiziniz. Alıştırma yaparken sözcüklerin üzerinde fazla düşünmeyin ve hemen işaretleyin. Böylelikle dikkatinizi yoğunlaştırma gücünüz artar.

•"Dün akşam şu saatte ne yaptım, neredeydim, iki saat önce ne yaptım" gibi genellikle polise romanlarda sorulan soruları kendinize yöneltilin ve yanıtlamaya çalışın: Bu sayede yaptıklarınıza karşı dikkatinizi geliştirirsiniz.

•Asker yürüyüşü gibi olduğunuz yerde hareket edin: Sol bacağınızı her kaldırdığınızda önce sağ elinizle, sonra sol elinizle dizinize dokunun. Bu hareketleri birkaç kez tekrarlayın. Bu hareketlerle beyninizin her iki tarafını da kullanmış olursunuz.

• Burnunuzun ucunda bir fırça olduğunu düşünün: Bununla hava ya en sevdiğiniz renkte yatay bir sekiz çizin. Bu hareketi gevşek ve dengeli yapın. Bu çizim hareketleri yorgun zihninizi hemen canlandırır. Aynı zamanda beyni bloke eden stresi etkili biçimde yok eder.

• Çevrenizde bulunan arabaların plakalarına dikkat edin ve plakada bulunan harflerden kelimeler ve cümleler türetmeye çalışın: Böylece sözcük hazinenizi geliştirir ve beyninizi canlandırırınız.

• Kağıt, kalem alın ve kağıdın üzerine bir tane mum, bir kuğu, üç kollu bir kaktüs, üç yapraklı bir yonca, beş parmaklı bir el, hortumunu yukarı kaldırmış bir fil, sola dalgalanan bir

bayrak, saatli bir yumurta, sapının üzerinde duran bir pipo, davul yanında duran bir adam, vb. çizin: Her resim bir sayıyı simgeliyor. Ardından simgeleri sayılara göre ezberleyin.

• Düşünün ki yaşam öykünüzü tekrar yazmanız gerekiyor: Burada işe gittiğiniz ilkokuldan başlayabilirsiniz. Bunun için en yakın arkadaşınızın kim, tipinin nasıl olduğunu anımsamanız gerekiyor. Tabii sınıfınızın düzenini, görüntüsünü de... Bu alıştırmayla kişilerle ilgili hafızanızı harekete geçirirsiniz.

• Özellikle stres anlarınızda ya da kaygıya kapıldığınızda olumlu sözcüklerden destek almaya bakın: Bunlarla olumsuz düşüncelerinizi yok eder, hedeflerinize daha kolay ulaşırsınız. •

Adam makinede dikiş diken eşine “Daba yavaş” dedi. “Bak dikiş eğri gidiyor...”

Biraz sonra dayanamayıp “Ben sana demiştim” diye ekledi. “Bak çizgi ne denli dışa kaydı. Dur dur, şimdi de pot yaptı... Ne yaptığma bir baksana, az kalsın kumaş katlanıyordu...”

Daba fazla sinirlerine bakım olamayan kadın “Beni rahat bırak” dedi. “Dikiş dikerken senin öğütlerine gereksinimim yok.”

Adam bu yanıtı duyar duymaz “Öyle mi, ya benim...” dedi ve ekledi:

“Acaba benim, araba kullanırken senin öğütlerine gereksinimim var mı?” •

Tüm mağazaları dolaşmış, başına uygun bir şapka bulamamıştı. Son bir mağazaya girdi, tüm şapkaları denedi; fakat yine kafasına uygun bir şapka bulamadı. En sonunda satıcı vitrinde mankenin başında duran şapkayı aldı, müşteriye verdi. Bu şapka adamın tam kafasına göre idi; fakat satıcı bu şapka için çok yüksek bir fiyat istiyordu. Müşteri şapkayı almaktan vazgeçip çıkıyordu ki, satıcı “Bu şapkayı başka bir yerde bulamazsın” dedi.

Müşteri gülmeye başladı:

“Arkadaşım, sen de...” dedi. “Böyle bir kafayı bir daba asla bulamazsın...” •

Onbir çocuk dumanlar içinde, ölümle burun buruna...
Ve kurtarıcıları çaresiz kalmış durumda...

Boşa Geçirilecek Bir An Bile Yok

• Kevin Harter - Reader's Digest •

Cocuk yuvasının miniklerle dolu sarı otobüsü, evlerinin önünde durduğunda oğlu arkadaşlarına el sallayarak, babasının kollarına atıldı. Genç adam, oğlunu eve gönderdikten sonra, yola çıkıp otobüsün yanından posta kutusunun olduğu karşı kaldırıma geçti.

Evin karşısındaki çimenlerin üstü karla kaplıydı. Yolun birkaç metre ilerisinde 15 metre uzunluğunda, tahtadan eski bir elektrik direği vardı, diz boyu karla kaplı direğin altında ise onu tutan çelik bir halat.

Otobüs dönüş yapmak için, direğe doğru, geri geri gitmeye başladı. Sonra durdu ve şoför birkaç saniye boyunca listeye bakıp hangi çocuğun bırakılması gerektiğini denetledi.

Otobüste toplam 11 çocuk vardı. Otobüs yavaşça geri gitmeyi sürdürdü ve aniden büyük bir gürültüyle kırılan tahta direğin sesi duyuldu. Direk yıkılmıştı. Elektrik tellerinden bir tanesi zararsızca otobüsün yanından yere doğru sarkıyordu; ama ötekisi, otobüsün tepesindeki acil çıkış penceresinin üzerine takılmıştı ve 46 bin volt elektrik taşıyordu.

Genç adam, şoförün dikkatini çekmeye çalışarak elini çılgınlar gibi sallayıp “Dur!” diye bağırdı. “Otobüsün üzerinde gerilim hattı var. Otobüsten inmeyin! Polisi arayacağım!”

Şoför telsizine uzanıp okul yetkilileriyle ilişki kurmaya çalıştı. Sonra, “Çocuklar, bir süre durmamız gerekecek. Telaşlanmayın. Siz de bir şey olmasına izin vermeyeceğim” dedi.

Genç adam, yıllar öncesindeki itfaiyecilik kursunda öğrendiklerini anımsayarak, koşar adımlarla evine gitti. Çocuklar hareketsiz duran otobüsün içinde güvendeydiler; ama otobüsle toprağa aynı anda basmamaları ya da toprağa basan birine dokunmamaları gerekiyordu. Otobüsten çıkmaya kalkışacak her çocuğu elektrik çarpabilirdi. Genç adam hızla eve girdi ve acil yardım servisini aradı. Adresi söyleyip, “Okul otobüsü bir elektrik direğine çarptı” dedi. “Hemen elektrik şirketini arayıp buraya birisini göndermelerini söyleyin.”

Oğluna evde kalmasını söyleyip dışarı fırladı. Arka lastiklerden duman çıktığının ayırında vardı. Otobüsün tepesinde kıvılcıklar

yanıp sönyordu, arka dingile elektrik gidiyor olmalıydı.

Otobüsün içindeki çocuklar, korku dolu yüzlerini pencerelelere dayamışlardı. Otobüsün elektrik ve yalıtım donanımı içten içe yanıyordu. Bir kez daha telefona koşup, yine acil yardım servisini aradı. Kendisine, itfaiyecilerin yola çıkmış oldukları söylendi. Aceleyle dışarı çıktı, otobüsün yaklaşık iki metre uzağında duruyordu. Direğe bakıp “Böyle bir kazanın olacağı belliydi” diye düşündü.

Yaklaşık on dakikadır, otobüsün içindeki elektrik akımı sürüyordu. Sanki arka tekerleklerden gelen dumanlarla, otobüsün içindeki cızırtı artmış gibiydi.

Şoför benzin depolarının nerede olduğunu düşündü, neyse ki ön raftaydılar. Dizelin ateşlemesi hızlı değildi, bu yüzden otobüsün aniden alev alması söz konusu olamazdı; ama bu arada otobüsün içini duman kaplamış ve çocukların öksürükleri artmıştı. Harekete geçme zamanı gelmişti.

Otobüsün kapısını açtı. “Çocukları indirmemiz gerek” diye seslendi. Birbirlerine bakıyorlardı. Her ikisi de çocukların her an dumanı boğulabileceklerini ya da kısa süre içinde alevler içinde kalabileceklerini biliyorlardı. Tek bir çareleri olduğuna karar verdiler. Ölümcül bir oyuna başlamak üzereydiler. Şoför, otobüsün daracık kapısından çocukları birer birer genç adama doğru atacaktı.

“Ayağa kalkın” dedi şoför, çocuklara. “Eşyalarınızı bırakın. Arkamda tek sıra halinde durun.”

Onlara hiçbir şeye dokunmama-ları gerektiğini ve bunun çok önemli olduğunu anımsattı.

Kapıdan önce başlarını çıkartmaları gerekiyordu, kolları bedenlerine yapışık olmalıydı ve kesinlikle kapağıya sürtünmemeliydiler. Eğer çocuklardan biri yere düşüp de ayağa kalkmak için otobüsün kapısına tutunacak olursa, elektrik çarpabilirdi.

Her çocuğu, ön kapının en az birbuçuk metre gerisinden fırlatmak istiyordu, otobüsün dar kapısı göz önüne alındığında bu zor bir işti.

Bir seksen boyunda ve 90 kilo ağırlığındaki otobüs şoförü, ilk olarak 15 kiloluk bir erkek çocuğunu kollarına aldı. Sanki ne yapması gerektiği konusunda kendi kendini uyarırcasına, “Onu kollarının arasına al ve elinden geleni yap” diye mırıldandı. Çocuğu var gücüyle kapıdan dışarı attı. Çocuk karın üzerinde yuvarlandı. Genç adam, çocuğu kollarından tutup kaldırarak “Eve koş” dedi.

Şimdi sıra bir kız çocuğundaydı. Mavi gözlerinde korku dolu bakışlar vardı. Şoför küçük kızı kavradığı gibi kapıdan dışarı fırlattı.

Soför, yerden güç alıp üçüncü çocuğu da sapanla taş atarmışçasına otobüsten fırlattı; ama kızın elindeki firebek kapının tam yanına düşmüştü. Onu karların içinden kaldırırken, küçük kız oyuncağını almak için otobüse doğru bir adım attı. “Hayır!” diye bağırdı genç adam onu tutarken, “Bebegini sana sonra vereceğim” dedi. “Şimdi eve koş.”

Dört küçük kız daha birbirleri ardına karlara yuvarlandılar. Geriye dört çocuk kalmıştı.

İki “kabraman”, kurtardıkları çocuklarla birlikte...

Aniden siren sesleri duyuldu. Bir polis arabası hızla olay yerine doğru ilerliyordu, arkasından da itfaiye araçları görüldü. Alevlerle birlikte çevreyi saran kapkara dumanı ve yüksek gerilim hattının neden olduğu mavi kıvılcımları görmüşlerdi.

Sıradaki erkek çocuğu birden kapağıya doğru fırladı. “Bunu kendim de yapabilirim” dedi. Şoför çocuğun cesaretine hayran kalmıştı. “Başka sefere kendin atarsın” dedi, çocuğu kollarının arasına alırken. Sekiz numara da otobüsten ayrılmıştı.

Son üç çocuğu da dışarı fırlatan şoför, birini gözden kaçırmış olabileceğinden korkarak otobüsün içini aradı. Duman altında kalmış olan koltukları el yordamıyla denetleyip yerlere baktı. Tek bulduğu, oyuncaklar,

kitaplar ve kar pantolonlarıydı.

Ön kapağıya dönüp ayaklarını sıkıca yere bastı ve soluğunu tutup üst basamaktan kendini karlara bıraktı. Bundan sonraki birkaç dakika içinde görevliler elektriği kestiler. Alevler kimse zarar görmeden söndürülebilmışti.

Üç hafta sonra çocuk yuvasında her ikisi için de bir ödül töreni yapıldı; ama genç adam için gerçek ödül, bundan birkaç ay sonra geldi. Bir lokantada oturmuş yemek yerken, arkasından bir çocuğun kendisi hakkında konuştuğunu duydu. Onu anne ve babasına göstererek “Bu beni kurtaran adamlardan bir tanesi” dedi küçük çocuk ve gülümseyerek ekledi:

“O benim kahramanımlı!”•

Çeviri: Aylin Yengin

Mankafa Poldi

“Dilinizi çıkarın! Biraz daha! Tümüyle...”
“Nasıl çıkarayım?
Damağıma yapışık...”

“İşleri bu denli aceleyle bayrağı neden taksile göndermiyorlar?”

“Aldığın kitap nedir, Poldi?”
“Kamus...”
“O da ne?”
“Dur bakayım...”

“Poldi, bak gazeteyle satılık otomobil ilanı vermişler.”
“Bir kişinin satın alacağı bir şeyi neden herkese duyuruyorlar ki...”

Otobüs yolcuları elinde beyaz bir baston taşıyan genç ve güzel kadının otobüse binişini içten gelen bir sempatiyle izlediler. Basamakları geçti, boş olan koltuğu el yordamıyla buldu, oturdu. Çantasını kucacağına aldı. Bastonu koltuğa yasladı. Otuzdört yaşındaydı ve bir yıldır görmüyordu. Öfke... Kızgınlık... Kendine acıma... Yaşamda tek dayanağı eşiydi. Gözlerini kaybedince, içine düştüğü umutsuzluğun hemen ayırdına varmıştı, eşi. Genç adam, ona yeniden güç kazanması, kendine olan güveni yeniden kazanması için çırpınıyordu. Sonunda eşini işine dönmeye ikna etti. Peki; ama evden işe nasıl gidecekti? Genelde otobüsle giderdi. Ama şimdi koca kenti bir uçtan ötekine tek başına geçmeye korkuyordu. Genç adam, her sabah onu arabasıyla işe bırakmayı önerdi. Kendi işi tam aksi yönde olduğu halde... “Görmüyorum, artık hiçbir işe yaramam” diyen eşini çalışmaya başlattığı için mutluydu. Ama bir süre sonra işlerin iyi gitmediğinin

Sevginin Işığı

•İnternet Yayını - *Bütün Dünya*•

ayırdına vardı. Başkasına bağımlı yaşamının onu mutlu etmesi olanaksızdı. İşe eskiden olduğu gibi kendi başına otobüsle gitmeliydi. Ama hâlâ o denli hassas, o denli kırılğan, o denli öfkeliydi ki...

Ne yapabilirdi?.. “Otobüs” lafı ağzından çıkar çıkmaz, genç kadın öfkeyle haykırdı:

“Nasıl yaparım?.. Görmüyor musun ben körüm!.. Nerede olduğumu nerden bilirim, nereye gittiğimi nasıl anlarım? Galiba sana ağır gelmeye başladım.”

Duydukları genç adamın kalbini fena halde kırdı. Ama ne yapacağını biliyordu.

“Her sabah ve akşam otobüsünü arabamla izleyeceğim. Sen bu yolculuğu tek başına yapmaya hazır olana değin sürecek bu...”

Tam iki hafta otobüsün arkasından gitti. İki hafta boyu eşine görme dışındaki duyularını nasıl kullanacağını anlattı. Kulakları ona nerede olduğunu söyleyebilirdi. Yeni yaşam tarzına alışmasına yardımcı olabildi. Otobüs şoförüyle alhap olursa, herşey kolaylaşır, şoför her gün ona önde bir yer bile ayırırdı. Eşi sonunda, yolculuğu tek başına yapmaya hazır olduğunu

duyumsadı. Pazartesi sabahı geldi... Ayrılırken, otobüsünün eskortu eşine, yaşamdaki en büyük dostuna sarıldı. Gözleri yaşla doluydu. Onun sabrı, sadakati, desteği ve sevgisiyle umutsuzluk uçurumundan çıkmış, yeniden yaşama dönmüştü. Uzun zamandan buyana ilk kez ters yönlerde yola çıktılar.

Pazartesi... Salı... Çarşamba... Her gün mükemmel geçti. Kendini hiç bu denli iyi duyumsamamıştı. Tek başına başarıyordu. Kendi kendine gidip gelebiliyordu işte... Cuma sabahı, genç kadın her günkü gibi otobüse bindi. Ofisinin karşısındaki durakta inerken şoför, "Sizi kısıkanıyorum bayan" dedi. Bir görme engellinin gıpta edilecek nesi olabilirdi ki?.. "Neyimi kısıkanıyorsunuz benim"

diye sordu. Şoför, "Sizin denli sevimlik, sizin denli şefkat ve sevgiyle korunmak çok hoş bir duygu olmalı bayan" dedi. "Bir haftadır, her sabah yakışıklı bir adam köşede duruyor ve siz otobüsten inene değin izliyor. Yolu kazasız geçmenize bakıyor, ofisinize girene değin oradan ayrılmıyor. Sonra size bir öpücük yolluyor, elini sallıyor ve yürüyüp gidiyor. Siz çok şanslı bir kadınsınız bayan..."

Mutluluk göz yaşları genç kadının yanaklarından akmaya başladı. Ve birden anımsadı.. Onu hiç görmüyordu; ama bir haftadır yanında olduğunu hem de öyle güçlü duyumsuyordu ki... Şanslı, gerçekten çok şanslıydı. Sevginin aydınlatmayacağı hiçbir karanlık yoktu çünkü...•

Milyarder adam, eşine "Hayatım, doğum gününde sana bir armağan almak istiyorum" dedi. "Pırlanta bir küpe mi, yeni bir otomobil mi, yoksa yeni bir kürk mü istersin?"

Kadın hemen "Hayatım, sen hepsini al" dedi ve ekledi: "Daha sonra ben içlerinden bir seçim yaparım."•

"Haziran SuDokuları"nın Yanıtları...

8	3	9	4	2	6	1	7	5
4	7	1	8	5	9	3	6	2
5	2	6	7	3	1	4	8	9
2	9	7	3	6	5	8	4	1
6	1	4	9	8	2	7	5	3
3	5	8	1	7	4	2	9	6
7	8	5	2	9	3	6	1	4
9	4	3	6	1	7	5	2	8
1	6	2	5	4	8	9	3	7

Kolay

8	3	7	1	9	5	2	6	4
9	2	6	7	4	3	1	8	5
1	5	4	8	2	6	3	9	7
5	8	3	9	1	2	7	4	6
6	4	1	3	7	8	9	5	2
7	9	2	6	5	4	8	1	3
2	1	5	4	8	7	6	3	9
4	6	8	2	3	9	5	7	1
3	7	9	5	6	1	4	2	8

Zor

"Satranç"ın Yanıtları...

Atak: 1. Fa3 Kd7 2. Vg4+ 1-0

Oyun Sonu: 1. Fa7 Fa1 2. Şb1 Fc3 3. Şc2 Fa8 4. Fd4! Fxd4
5. Şd3 Fa1 6. Şe4 1-0

Kendi Gelen: 27. Vxe5?? Ag4! 0-1 (28. Vg3 Axf2 29. Vxf2 Fd4+)•

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Mayıs Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Adı	Mahalle	Sokak	Evin numarası
Ahmet	Şahin	Nuray	65
Funda	İskender	Buğday	30
İsmail	Güneş	Zambak	21
Melih	Hatay	Hitit	62
Rasim	Pusat	Alaca	40

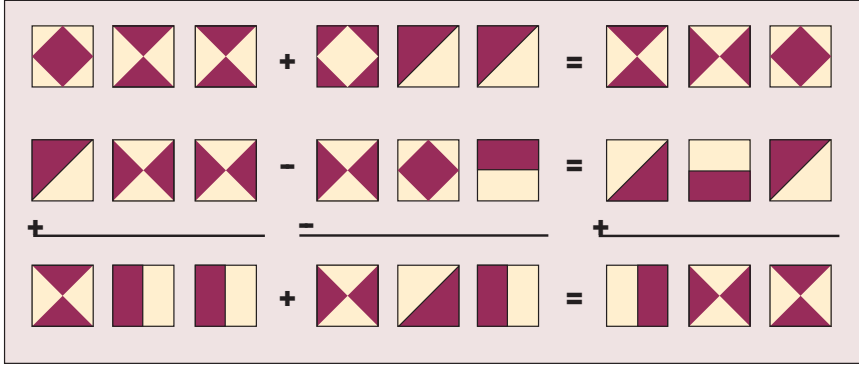
Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	D	Ü	Y	G	Ü	A	S	E	N	A		A	C	Ü	N
2	A	D	A		R	İ	N	D		T	A	M	İ	R	
3	R	İ	N	G		T		A	R		Y	E	N		T
4	İ		A	L	A		O		İ	C	A	T		S	A
5	O	N	K	O	L	O	J	İ		A	R	A	L	I	K
6	F	A		B	E	B	E		E	K		L	A	L	A
7	O	L	T	A		J		İ	N	A	K		F	A	N
8		A		L	A	E	D	R	İ		A	M	A		A
9	A	N	İ		A	K	M		K	A		A	Z	A	K
10	L		K	A	R	T		A		K	A	R	A	R	
11	İ	L	İ	K		İ	H	B	A	R		A	N	A	Ç
12	T	E	Z		İ	F	A		T	A	R	Z		R	A
13	E	V		A	Ş		S	K	İ		Y	A	M	A	N
14	R	A	F		T	E	İ	N		C	A		İ	T	A
15	A	N		K	E	V	S	E	R		N	İ	L		K
16	S	T	A	R		R		S	A	M					
17	Y	E	L		C	İ	N	S		İ					
18	O	N	A	R	I	M		E	K	G					
19	N		R	A	L		Ü	T	Ü						
20		M	A	N	K	E	N		L	İ					

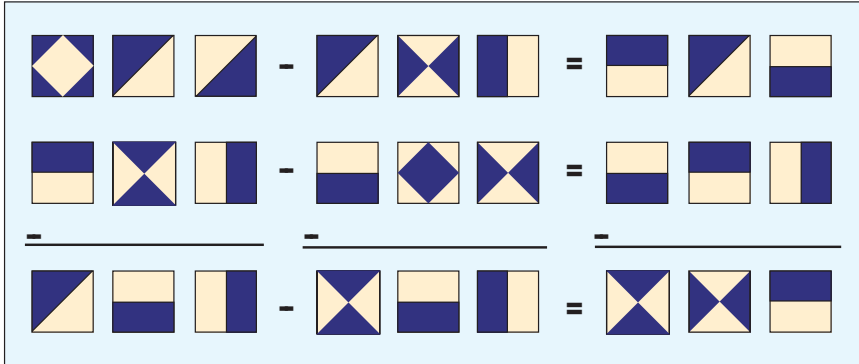

Cahit Batum

Kareler ve Rakamlar

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Mayıs Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 342 + 398 = 740 \\ 282 - 123 = 159 \\ \hline 624 + 275 = 899 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 922 - 563 = 359 \\ 548 - 437 = 111 \\ \hline 374 - 126 = 248 \end{array}$$

CahitBatum@butundunya.com.tr

Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Mantık Bilmecesi

Ankara garının çeşitli peronlarından kalkan trenlerin hangi saatte, hangi perondan hareket ettiğini ve nereye gittiğini bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Zonguldak treninin adı renk temsil etmiyordu ve gardan ilk ve son ayrılan tren de değildi. Gardan ilk ayrılan tren 1'inci perondan kalkmamıştı.
- 2- Saat 19:30'da hareket eden Anadolu Ekspresi Erzurum'a gitmiyordu.
- 3- Mavi Hızlı Tren yeni yol yapımından sonra iyice hızlanmıştı.
- 4- İzmir treninin kalktığı peronun numarası Marşandiz'in kalktığı peronun numarasından küçük; fakat Erzurum'a giden trenin kalktığı peron numarasından büyüktü.
- 5- Adana Pulmanı saat 19:00'da hareket etmişti.
- 6- Adı renk temsil eden trenlerden biri 2'nci perondan İstanbul treninden daha sonra hareket etmişti.
- 7- 4'üncü perondan hareket eden tren saat 19:20'de kalkmıştı.

	Anadolu Ekspresi	Mavi Hızlı Tren	Yeşil Tren	Pulman	Marşandiz	19:00	19:03	19:15	19:20	19:30	Peron 1	Peron 2	Peron 3	Peron 4	Peron 5
Adana															
İzmir															
İstanbul															
Erzurum															
Zonguldak															
Peron 1															
Peron 2															
Peron 3															
Peron 4															
Peron 5															
19:00															
19:03															
19:15															
19:20															
19:30															

Gittiği il	Tren adı	Hareket saati	Peron numarası

YukselBozer@butundunya.com.tr

Mustafa Yıldız

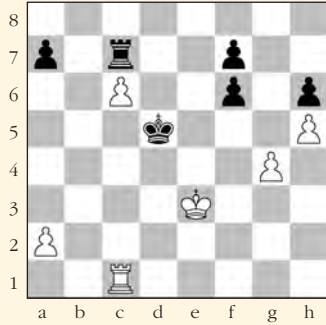

Satranç

GEÇER PİYONLU OYUN SONLARI (1)

Peyco Peev'in "Başarıya Giden Yol" kitabındaki piyon oyun sonu kollarına göz atıyoruz:

Tarrasch prensibine göre kimin olduğuna bakılmaksızın kale, piyonun arkasına yerleştirilmeli. Eğer, kale ile korunan ilerlemiş geçer piyon, rakip kaleyle bloke edilmişse sık sık zugzwang oluşur.

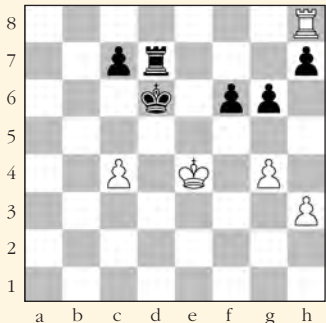
Kortschnoj-Furman, Moskova, 1961

1. $\$f4$ $\$e6$ c6'daki beyaz piyon dokunulamaz, siyah oyun sonunu kaybeder 1... Kxc6 2. Kxc6 $\$xc6$ 3. $\$f5$.
2. Kc2 a5 3. a4 $\$d6$ 4. $\$f5$ $\$e7$ 5. Kc1
Siyah terk etti. 5... Kc8 6.c7

Aşağıdaki örnek, piyon fazlasının kazanca nasıl dönüştürüleceğini gösteriyor.

Tal-Spassky, Tiflis, 1965

1. $\$d4$ 1... $\$c5$ tehdidi vardı.
1... $\$c6+$ 2. $\$c3$ Kf7! 3. $\$d3$ f5 4. gxf5 gxf5 5. Ke8 f4 6. $\$e2$ $\$c5$ 7. Ke4 $\$b4$ 8. $\$f3$
Beyaz şah, geçer piyonu bloke etti, ancak oyunu kazanamıyor.
8... c5 9. $\$f2$
9. h4 Kf6 10. h5 h6 11. Kxf4
Piyon oyun sonu siyah için kazanılmıştır.
9... $\$c3$ 10. $\$e2$ f3+ 11. $\$f2$ Kf5
12. Kh4 h5 13. Ke4 $\$d3$ 14. Kh4
Bu konumda kazanmak için hamle sırası beyaza verilmeli, bunun için üçgen yöntemi uygulanır.
14... $\$c2$ 15. Ke4 $\$c3$ 16. Kh4 $\$d3$ 0-1

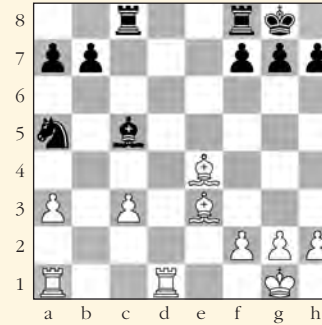

CUMHURBAŞKANLIĞI KUPASINI ATAKIŞI KAZANDI

28-29 Nisan 2007 tarihlerinde Ankara'da TSF Atatürk Satranç Merkezi'nde 10 dk.+10 sn. zaman temposuyla hızlı satranç kurallarına göre 13 davetli satranççı arasında döner sistemle yapılan Cumhurbaşkanlığı Kupası Turnuvası'nı eski Türkiye şampiyonlarından Umut Atakişi 12/9,5 puanla kazandı. Eş puanla Kıvanç Haznedaroğlu ikinci, 8,5 puanla Barış Esen üçüncü oldular. Cumhurbaşkanlığı Kupası Turnuvası en son 1999'da yapılmıştı.

Umut Atakişi-Alper Olcayöz, Ankara, 2007 Cumhurbaşkanlığı Kupası, 11. Tur

1. e4 e5 2. Af3 Af6 3. Axe5 d6 4. Af3 Axe4 5. d4 d5 6. Fd3 Fe7 7. O-O Ac6 8. c4 Ab4 9. Fe2 O-O 10. a3 Ac6 11. cxd5 Vxd5 12. Ac3 Axc3 13. bxc3 Ff5 14. Fe3 Aa5 15. Ad2 c5 16. Ff3 Vd7 17. dxc5 Kac8 18. Ae4 Vxd1 19. Kfxd1 Fxe4 20. Fxe4 Fxc5 (D)

21. Ff5 Kc6 22. Fd7 Fxe3 23. Fxc6 Fc5 24. Fd5 Kc8 25. a4 b6 26. Kd3 g6 27. Ke1 Ac6 28. Fxc6 Kxc6 29. $\$f1$ Kf6 30. f3 Kc6 31. Ke4 $\$g7$ 32. Kd7 g5 33. Kxa7 Kd6 34. $\$e2$ 1-0•

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

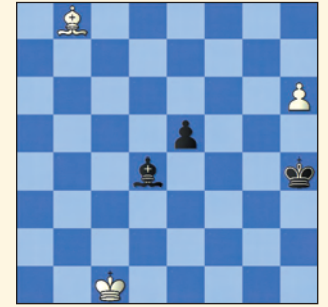
Atakişi-Çıtak, Ankara, 2007

Beyaz kazanır

OYUN SONU

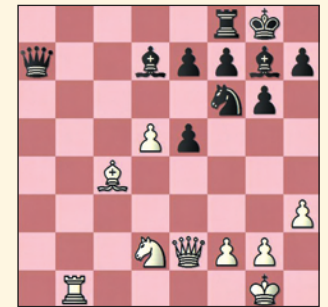
Heuacker, 1930

Beyaz kazanır

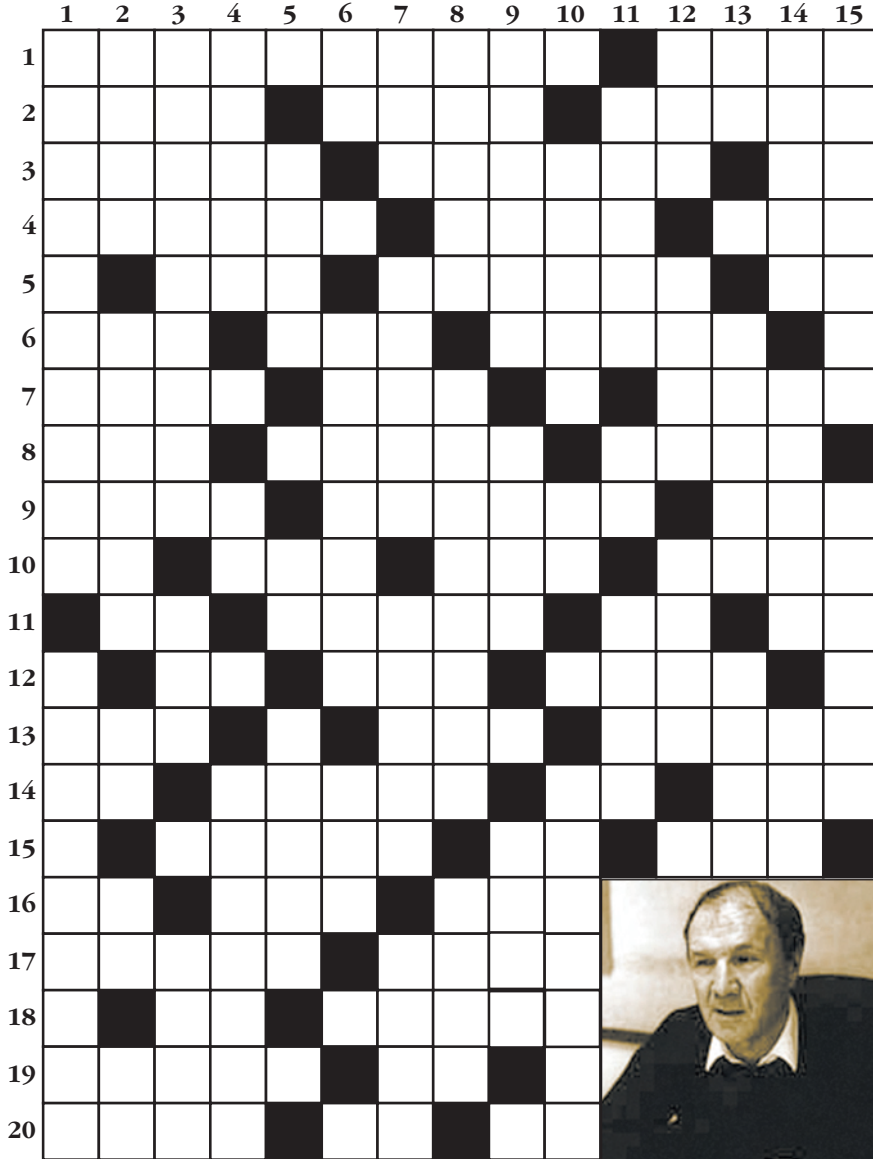
KENDİ GELEN

Öztürk-Çıtak

27. Vxe5??

Çözümler 150'nci sayfamızdadır.

SOLDAN SAĞA: 1) "Ağız İçinde Dil Gibi", "Sonuncu İz" adlı kitapları da bulunan fotoğrafta görülen yazarımız. - Anlam. 2) "..... Alın-açık" (1986-88 Devlet Tiyatroları Genel Müdürü). - Ka-fiye. - Yaşam, hayat. 3) Kağan. - Soyluluk. - Bir nota. 4) "Erdal" ("Kışkırtılmış Erkeklik, Bastırılmış Kadın-

lık" kitabının yazarı). - Yardım isterken kullanılan bir söz. - İçki. 5) Zaman. - Piston. - Uzaklık işareti. 6) Telefon sözü. - Ankara Sanat Tiyatrosu'nun kısa yazılışı. - Çoğul karşıtı. 7) Asya'da bir başkent. - Karışık renkli. - Göğüs. 8) İnternette üniversiteleri belirten adres uzantısı. - Kas. - Tesir. 9) Torunu olan kadın. - Yaramaz ve zeki çocuk. - Hitit. 10) Tarla sınırı. - Katıksız içilen içki. - Vücuda saran doku. - Nazım Hikmet'in bir oyunu. 11) İridyumun simgesi. - Yaprakları salata olarak yenen bir sebze. - Hile. - Lityumun simgesi. 12) İskambilde birli. - "Vedat Nedim" ("Atatürk Olmasaydı", "Yıllar Böyle Geçti" adlı kitapları da bulunan 1897-1985 yılları arasında yaşamış Türk aydını). - İsimler. 13) İsyankâr. - Türkiye Kömür İşletmeleri'nin kısa yazılışı. - "Rainer Maria" (Alman şair). 14) Sodyumun simgesi. - Tokat'ın bir ilçesi. - İlgi eki. - Bir olayı gerçekleştirebilecek en küçük birim. 15) Uyarı, ikaz. - Bir uzvumuz. - Çok sık dokunmuş balık ağı. 16) Akıl. - Yanardağ püskürtüsü. - Yüce, ulu. 17) Şekerle kaplanmış ceviz içi. - Yapıt. 18) Dünyanın uydusu. - Kansızlık. 19) Herhangi bir konuyla ilgili durum ve tutumu belirlemek için düzenlenmiş ayrıntılı ve kapsamlı soru dizisi. - Duman lekesi. 20) Bir kimseyi övme. - İlkel bir silah. - Gümüşün simgesi.

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmaca

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) "Şili'de Av", "Tohum ve Toprak" gibi yapıtları bulunan oyun yazarımız. - "Kadınım", "Hasret", "Öyle Sarhoş Olsam ki" adlı şarkıları da bulunan 1996 yılında yitirdiğimiz ses sanatçımız. 2) "Büyük" (Turgut Uyar'ın bir şiir kitabı). - Din dışı. - Nazi hücum kıtasını simgeleyen harfler. - Stronsiyumun simgesi. - Olumsuzluk belirten bir ön ek. 3) "..... Çöpleri" (Melih Cevdet Anday'ın bir yapıtı). - Cezayir'den dünyaya yayılmış sert ritimli bir müzik türü. - Afi. 4) Ürdün'ün bir liman kenti. - Notada durak işareti. - Sürücü belgesi. 5) Faiz, ürem. - Eski dilde ilaç. - Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağlı kişilerden her biri. 6) Saka Türkleri'nin bir destanı. - İçten bağıllık. - Kimi hayvanları avcılığa alıştırmaya işi. 7) Avuç içi. - Yok etme, telef etme. - Gecikme. - Kedi, köpek yavrusu. 8) Ürün kaldırma, ekin biçme işi. - Alafranga karşıtı. - Osmanlı'da gece bekçisi. 9) Bir yerde uzun süre oturma. - "Vaktinize hazır olun / vardır gelir bir gün." (Yunus Emre). - Tasa, keder. 10) Tanrı'nın sevgisinden yoksun olma. - Bir zaman birimi. - Takas. 11) Üzerinde deney yapılan canlı. - Genişlik. - Çağdaş. 12) Mitos. - Vücutta içi sıvı dolu patolojik torba. - Bilime dayalı. 13) Utanç duyma. - Bir mantarla bir su yosununun ortak yaşamıyla ortaya çıkan bitkilerin genel adı. - En kalın kadın sesi. 14) İyilik, lütf. - Nispetle ilgili, kalitatif. - Pasak. 15) Kaba tabirle. - Çelişki. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen

Kitaplar

*Tümüyle kitapseverlere yönelik
bu bölümümüzde, yeni yayımlanan
kitapların duyurumu yapılmaktadır.*

Mustafa Kemal'in Yakasındaki Rozet

M. Sabri Koz, Enfel Doğan
İstanbul Erkek Liseliler Eğitim Vakfı

Heybeliada'da bir futbol karşılaşmasında armağan edilen bir ajanda yakın tarihe ışık tutuyor. Titiz bir çalışma, eğitim, spor, toplumsal yaşamın perde-lerini aralıyor. Sakarya İzci Oymağı'nın izcileri, Mustafa Kemal Paşa'nın yakasına okul rozetini takarken yalnızca basit bir metal parçası iliştiirmediler; onlar Balkan, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına gönüllü olarak katılan öğrencilerinin şehit olması nedeniyle sarı-siyah renkleri benimsemiş ve içlerinde hiç sönmeyen kor halindeki vatan sevgilerinden dolayı okul armasına Ay-yıldızı yerleş-

tirmiş bir kuşaktılar. Onlar bu anlayışın tezahürü olarak rozeti takarken aslında büyük öndere minnetlerini, cumhuriyete olan bağlılıklarını dile getiriyorlardı. Bunu çok iyi bilen Mustafa Kemal "Sakarya'nın çocukları" diye seslenerek onları onurlandırıyor. Sakarya İzci Oymağı'nın kuruluşundan buyana 95 yıl geçti; ama ne izcilerin ne de okuldan çıkan yeni kuşakların yüreklerindeki anlayış değişti. Onun için bu ocaktan çıkanlar "sarı-siyah" renkli ve ay-yıldızlı armayı yakalarında gururla taşıyorlar.

Türklerin Tarihi

Jean-Paul Roux
Kabalıcı Kitabevi

Türklerin uygarlıklarını karalamalarla yerme konusunda inanılmaz çabaların gözlendiği şu sıralarda gerçekleri gören ve gösteren çabalar da var. Günümüzün

ünlü Türkologlarından Roux, Türk dünyasının üstüne çöken adaletsiz-sessizliği dağıtıyor:

"Türklerin insanlık serüvenindeki rolü temel nitelikte olmuştur. Bu nedenle de bu serüveni onlara büyük bir yer ayırmaksızın anlamak hemen hemen olanaksızdır. Türk sözcüğü Fransa'da pek iyi bir üne sahip değildir. Türkler'e karşı duyulan güvensizlik genelde bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Bu yanlış değerlendirmelerden kim sorumludur? Türkler üzerine çalıştığım uzun yıllar boyunca bana hep 'Neden Türkler?' diye sorulmuştur. Çünkü, Türklerle evrensel tarihi kucaklıyoruz."

Milli Mücadele Tarihine Dair Notlar

Ankaralı'nın Defteri

Mahmut Soydan

Hazırlayan: Nejdet Bilgi

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Siirt Milletvekili Mahmut Soydan "Hakimiyet-i Milliye" gazetesinde yazı işleri müdürlüğünden sonra gazeteciliği bırakmadı. Kurduğu "Milliyet" gazetesinde "Millici" imzasıyla bir yazı dizisine başladı. "Elimizde bir 'Ankaralı'nın Defteri' var. Bu defterde ulusal devrimin ilk günlerinden başlayarak olaylar günü gününe kaydedilmiş. Bunların içinde Gazi'nin ilk günlere ilişkin faaliyeti-ne, mecliste ve dışarıda yürüttüğü

politikanın özelliğine, I. ve II. TBMM'nin iç yüzüne millet kürsüsünde ve koridorlardaki olumlu ve olumsuz çatışmalara, cephe yaşamına, ilk günlerin türlü türlü anlayış ve düşüncelerine, kısacası Ankara'nın genel ve özel yaşamına ilişkin bugüne kadar işitilmemiş çok ilginç izlenimler var" sözleriyle duyurusu yapılan yazı dizisi 1933 yılında tartışmalara yol açtı. Yıllar sonra bu yazı dizisi ilk kez bu kitapta biraraya getirilip yakın tarihin eksik tuğlarından bir daha yerine konuluyor.

Türkler Soykırım Yaptı mı? Soykırımı Uğrayan Türkler

Gökhan Balcı

Truva Yayınları

Genel Kurmay Ataşe Başkanlığı Arşiv Belgeleri ışığında hazırlanan bu iki çalışma uluslararası alana taşınan, Türkler'e yönelik sözde soykırım suçlamalarına tartışılmaz yanıt niteliğinde. Suçlamaların o döneme ilişkin belgeler ve fotoğraflarla ortaya konulduğunda tersine döndüğünü gösteriyor. Soykırımı uğrayan Türkler'e, yörelere ilişkin bilgiler sunuluyor. Sözde Ermeni soykırımının yeniden gündeme getirilmesinin perde arkası da gösteriliyor. •

**Bir
Fotograf**

**Bin Sözcüğe
Bedeldir**

Fotograf: Burhan Tansu

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tip merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23

www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: HALİL PAŞA

BAHAR ÇİÇEKLERİ

Halil Paşa, 1857 yılında İstanbul'da doğdu. 1876 yılında Kolağası rütbesiyle Askeri İdadî'ye resim öğretmeni olduğunda resim birikiminin yetersizliğini anlayarak kendini geliştirmek için Paris'e gitti. Buradaki eğitimi en iyi biçimde değerlendiren sanatçılarımızdandır. Özellikle desen ve nü çalışmalarında çağdaş yabancı sanatçılardan geri kalmayacak bir başarı gösterdiği görülür. Yurda döndüğünde askeri okullarda görev alarak, sanata meraklı öğrencilere çeşitli resim kursları verdi. Kendini sanat çalışmalarına adanmış. Asker ressamlar kuşağının en başarılı temsilcilerinden biri sayılır. İstanbul'da 1939 yılında yaşama veda eden Halil Paşa, izlenimci olarak manzara ve portre çalışmalarıyla tanındı. İlk kadın sanatçılarımızdan Müfide Kadri onun öğrencisidir.

ISSN 1301-7608

